

VIDOVDAŃ

Glasilo jugoslovenske napredne omladine

LETO IV.

ŠTEV. 5 do 10.

VSEBINA:

B. B.: Šest let Jadranovega dela. — W.: VII. Kongres saveza jugoslovanskih srednješolskih udruženj. — C. S.: Prosvetne naloge dijaštva. (Konč.) — D. S.: Mednarodni študentski pokret. — S. B.: Vprašanje naše nacionalne študentske zveze. — br.: Študentovska kolonija v Parizu. — Vestnik C. T. — Jugoslovensko dijaštvo. — Slovansko dijaštvo. — Dijaštvo drugje. — Razno.

Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

«Vidovdan» izhaja vsakega 15., razen julija in avgusta; celoletno stane 40 Din, za dijake 30 Din, polletno 20 Din, oziroma 15 Din, posamezna številka 4 Din, za dijake 3 Din. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Tomanova ulica št. 3. — Izdaja Centralno tajništvo jugoslovenske napredne omladine iz Slovenije v Ljubljani.

Odgovarjajo: za konzorcij Vidovdana Jan Tonja, za uredništvo Dolfe Schauer, za Delniško tiskarno, d. d. Miroslav Ambrožič. Vsi v Ljubljani.

Natečaj

za naše srednješolce

I.

Uredništvo »Vidovdana« razpisuje za čitatelje svojega lista, ki so člani v C. T. včlanjenih srednješolskih društev, natečaj za tri najboljše izdelke sledečih tem:

1. Zakaj mi je potrebno dijaško društvo?

V tem sestavku naj tekmovalec razvije svoje nazore o potrebnosti takih društev ter predlaga, kako naj bo društvo organizirano, da bo odgovarjalo stavljenim zahtevam.

2. O pomenu sporta za mladino.

Tekmovalec naj dokaže pomen sporta vseh najvažnejših panog in predlaga način gojitve.

3. Iz dijaškega življenja.

Tu naj tekmovalec v obliki leposlovne črtice očrta kak značilen in zanimiv dogodek ali daljšo dobo iz svojega dijaškega življenja.

II.

Za vsak gornji tema se bosta po zapovrstni kakovosti vposlanih izdelkov, ki jih bo presojala nalašč v to svrhu sestavljena komisija, podeljevali dve nagradi, in sicer:

K 1. a) Narodna galerija in naročnina »Vidovdana« za leto 1925./26.,

b) Zupančič, Veronika Deseniška in Rostand, Cyrano de Bergerac;

k 2. a) Nogometna žoga,

b) Pet knjig o sportu;

k 3. a) Tavčar, Cvetje v jeseni, Visoška kronika in Izza kongresa,

b) Cankar, Podobe iz sanj in Cankarjev zbornik.

Tako nagrajeni spisi se bodo po možnosti tudi objavili v naslednjih številkah »Vidovdana«.

III.

Vse sestavke je treba poslati najkasneje do 5. novembra 1925. (podaljšano mesto prvotno določenega 5. maja t. l. na uredništvo »Vidovdana«, Ljubljana, Tomanova ulica 3, in morajo nositi geslo, ki naj bo v priloženi zaprti kuverti, opremljeno s točnim naslovom tekmovalca. Dela naj bodo jedrnata in kratka, vendar ne prekratka v škodo obravnavanega predmeta, ki ga je osvetliti po sedanjem stanju in z vidika vseh doglednih razvojnih možnosti.

Pričakujemo mnogoštevilnega odziva s strani naših srednješolcev ter smo uverjeni, da smo branili pravično stvar, ko smo v prejšnjih številkah zavračali očitke o brezbriznosti in nedelavnosti današnje mladine.

Centralno tajništvo Ljubljana, Tomanova ulica 3, ima naprodaj sledeče brošure:

„Mladim akademikom“, Din 3.—

„Iz naroda za narod“, Din 5.—

„Moderna družba in cerkev“, Din 4.—

Spomenica „Slovenija“ Din 10.—

B. B.:

Šest let Jadranovega dela.

Nekaj podatkov in statistike s 3 tabelami, 4 diagrami in 4 slikami.

UVOD.

Šest let, dvanajst semestrov deluje «Jadran» med napredno omladino. Številka pove, da ni obletnica, ki bi dala povod kakemu priložnostnemu slavospevu. Nasprotno! Objaviti hočemo samo nekaj zanimivih statističnih podatkov iz prvih šestih let Jadranovega življenja, važnih ne samo za društvo samo, nego tudi za poznavanje naprednega pokreta med jugoslovansko omladino. Številke, pregledi, tabele in slike, ki jih objavljamo, so sestavljene v stremljenju, podati čim točnejšo sliko, društveno zgodovino v vseh ugodnih in neugodnih časih. Pričajo naj o resnem in smotrenem delu naše omladine: dejstva naj govore našim prijateljem, da smo vredni prijateljstva in zaupanja, ki ga nam nudijo, nasprotnikom pa naj dopovedo, kako smešna so obrekovanja, ki jih z neobičajno vztrajnostjo grmadijo na društvo.

ČLANSTVO.

a) Članstvo vobče.

Najjačje društvo v Jugoslaviji. 300 članov! — Odpadanje «gosposkih» študentov in komunistov. Članstvo pada. — Ustanovitev «Triglava». Njene posledice na «Jadranu». — Najnižje stanje. — Preobrat. — Porast srbohrvatskega elementa. — Tabela in diagram.

Jugoslovansko napredno akademsko društvo «Jadran» zavzema po številu svojega članstva prvo mesto med ljubljanskimi akademskimi društvi in je obenem najjačje kulturno, politično neodvisno akademsko društvo v vsej Jugoslaviji. Že takoj s početka, ko je bila ustanovljena ljubljanska univerza, so se napredni, jugoslovansko orijentirani študenti trumoma jeli priglašati tajniku pripravljalnega odbora, in ob ustanovnem občnem zboru je štel iz «Slovenije» prerojeni «Jadran» preko 300 članov. Impozantno število, če primerjamo, da je takrat štela naša univerza jedva kakih 750 slušateljev. V «Jadran» so se vpi sovali vsi napredni študentje vprek; zato se ne smemo čuditi, da so marsikateri razočarani kmalu odšli. Med leti je bil primeroma visok procent iz ljubljanske takozvane «haute volée» rekrutujočih se zastopnikov slovenske aristokracije. Ti se povsem naravno niso mogli uživeti in asimilirati duhu demokratizma, ki je preveval «Jadran» od vsega početka njegovega obstoja. Odšli so tudi oni, ki so menili, da jim bo dal «Jadran» kot napredno društvo širokega razmaha v razvijanju in propagiranju «najnaprednejših», komunističnih nazorov. In končno so se umaknili iz društva tisti, ki so si o sebi stvorili mnenje, da so nekaj

Celotno članstvo „Jadrana“ v letih 1919. do 1925.

Semester	ČLANOV IN ČLANIC				Člani in članice po pokrajinah		
	rednih	izrednih	gostov	skupno	Slovenija, Primorje	Hrvatska, Slavonija, Vojvodina	Dalmacija
1 Zimski 1919/1920	160 + 11 = 171	0 + 2 = 2	2 + 0 = 2	162 + 13 = 175	156 + 13 = 169	—	6 + 0 = 6
2 Poletni 1919/1920	143 + 11 = 154	0 + 2 = 2	0 + 0 = 0	143 + 13 = 156	136 + 13 = 149	—	7 + 0 = 7
3 Zimski 1920/1921	163 + 7 = 170	0 + 1 = 1	3 + 1 = 4	166 + 9 = 175	145 + 9 = 154	1 + 0 = 1	15 + 0 = 15
4 Poletni 1920/1921	169 + 7 = 176	0 + 1 = 1	3 + 1 = 4	172 + 9 = 181	153 + 9 = 162	1 + 0 = 1	13 + 0 = 13
5 Zimski 1921/1922	157 + 9 = 166	1 + 2 = 3	2 + 0 = 2	160 + 11 = 171	134 + 9 = 143	2 + 0 = 2	19 + 0 = 19
6 Poletni 1921/1922	173 + 10 = 183	0 + 4 = 4	5 + 1 = 6	178 + 15 = 193	135 + 13 = 148	4 + 0 = 4	25 + 0 = 25
7 Zimski 1922/1923	132 + 3 = 135	2 + 2 = 4	23 + 1 = 24	157 + 6 = 163	98 + 4 = 102	7 + 1 = 8	29 + 0 = 29
8 Poletni 1922/1923	128 + 6 = 134	3 + 1 = 4	25 + 1 = 26	156 + 8 = 164	102 + 6 = 108	7 + 1 = 8	27 + 0 = 27
9 Zimski 1923/1924	137 + 7 = 144	1 + 0 = 1	7 + 0 = 7	145 + 7 = 152	97 + 5 = 102	10 + 1 = 11	16 + 0 = 16
10 Poletni 1923/1924	142 + 7 = 149	2 + 0 = 2	6 + 0 = 6	150 + 7 = 157	102 + 5 = 107	11 + 1 = 12	16 + 0 = 16
11 Zimski 1924/1925	166 + 8 = 174	4 + 0 = 4	8 + 0 = 8	178 + 8 = 186	110 + 7 = 117	17 + 1 = 18	18 + 0 = 18
12 Poletni 1924/1925	177 + 8 = 185	4 + 0 = 4	8 + 0 = 8	189 + 8 = 197	118 + 7 = 125	17 + 1 = 18	20 + 0 = 20

ČLANOV IN ČLANIC PO FAKULTETAH

Člani in članice po pokrajinah

Bosna, Hercegovina	Srbija, Črna Gora	Od drugod	Filozofska	Juridična	Medicinska	Tehniška	Drugo
—	—	—	26 + 8 = 34	29 + 0 = 29	35 + 4 = 39	70 + 1 = 71	2 + 0 = 2 ¹
—	—	—	26 + 8 = 34	28 + 1 = 29	28 + 4 = 32	61 + 0 = 61	—
3 + 0 = 3	2 + 0 = 2	—	24 + 8 = 32	46 + 1 = 47	30 + 0 = 30	65 + 0 = 65	1 + 0 = 1 ¹
3 + 0 = 3	2 + 0 = 2	—	21 + 8 = 29	52 + 1 = 53	29 + 0 = 29	69 + 0 = 69	1 + 0 = 1 ¹
4 + 1 = 5	1 + 1 = 2	—	19 + 4 = 23	42 + 2 = 44	24 + 3 = 27	74 + 0 = 74	1 + 2 = 3 ²
4 + 1 = 5	0 + 1 = 1	10 + 0 = 10 ³	23 + 6 = 29	44 + 2 = 46	27 + 4 = 31	83 + 0 = 83	1 ¹ + 3 ² = 4
11 + 0 = 11	6 + 1 = 7	6 + 0 = 6 ³	17 + 1 = 18	22 + 0 = 22	31 + 2 = 33	78 + 2 = 80	9 ⁴ + 1 ² = 10
13 + 0 = 13	6 + 1 = 7	1 + 0 = 1 ³	15 + 3 = 18	30 + 0 = 30	32 + 2 = 34	72 + 2 = 74	7 ⁵ + 1 ² = 8
14 + 0 = 14	6 + 1 = 7	2 + 0 = 2 ³	12 + 2 = 14	33 + 1 = 34	17 + 1 = 18	83 + 3 = 86	—
14 + 0 = 14	4 + 1 = 5	3 + 0 = 3 ⁶	9 + 2 = 11	34 + 1 = 35	19 + 1 = 20	88 + 3 = 91	—
22 + 0 = 22	8 + 0 = 8	3 + 0 = 3 ⁶	6 + 0 = 6	32 + 3 = 35	22 + 3 = 25	113 + 2 = 115	5 + 0 = 5 ⁷
22 + 0 = 22	9 + 0 = 9	3 + 0 = 3 ⁶	7 + 0 = 7	35 + 3 = 38	24 + 3 = 27	118 + 2 = 120	5 + 0 = 5 ⁷

¹ eksportna akademija

² konzervatorij

³ Rusi

⁴ 2 abiturijentski tečaj

5 eksportna akademija

1 trgovska visoka šola

1 farmaceutika

⁵ 2 abiturijentski tečaj

3 eksportna akademija

1 trgovska visoka šola

1 farmaceutika

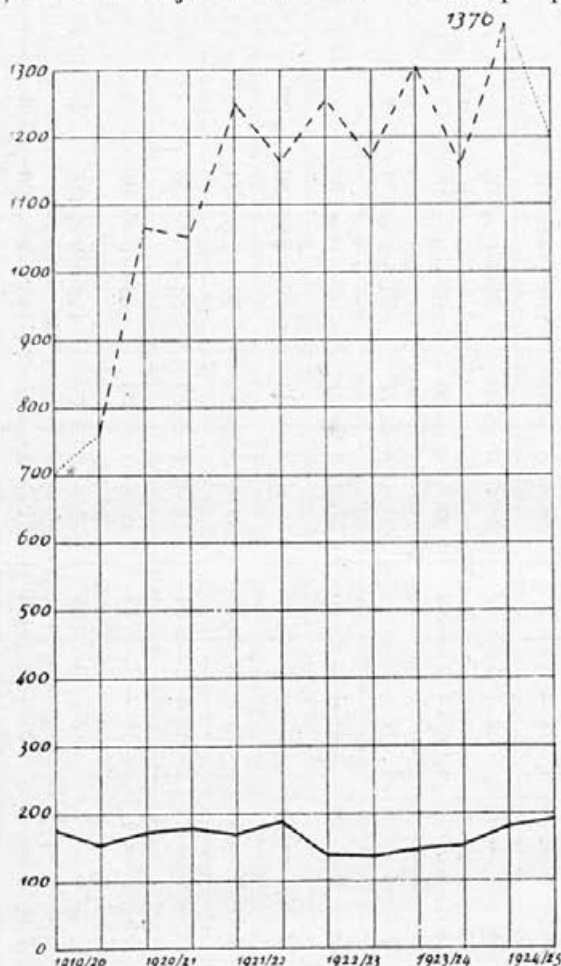
⁶ 2 Rusi, 1 Bolgar

⁷ 3 abiturijentski tečaj

1 konzervatorij

1 farmaceutika

posebnega in določeni, da igrajo prvo vlogo. Merjenje sil v društvu pa je pokazalo, da ne morejo zdržati koraka niti s povprečnostjo, zato

Primerjalni diagram Univerza — Jadran
od ustanovitve univerze do poletnega semestra 1924./25.

..... — slušateljstvo univerze
———— članstvo «Jadrana»

Opaža se več ali manj kontinuirana linija gibanja Jadranovega članstva; večja izprememba je vidna v poletnem semestru 1921./22. ob ustanovitvi «Triglava».

Linija gibanja univerzitetnega slušateljstva pada dosledno vsak poletni semester (izvzemši poletni semester 1919./20.), ker je razumljivo, če pomislimo, da mnogo študentov popusti v drugem semestru študij, bodisi vsled pomanjkanja sredstev, bodisi vsled prenapornosti študija. V splošnem pa se opaža naraščanje slušateljstva od leta do leta, v prvih semestrih strmeje, pozneje položnejše.

so si rajši rešili samoustvarjeno gloriolo na ta način, da so se osamosvojili, in tako jih še danes zasledimo na čelu tega ali onega pokreta, naperjenega dosledno proti «Jadranu», ki dobi že vsled tega pečat neresnosti in frazerskega diletantizma. Ostali pa so v društvu demo-

kratično čuteči iskreni in svobodomiselni Jugoslovani. Ob prvem običnem zboru začetkom poletnega semestra 1919./1920. je štel «Jadran» 173 članov.

Proces vrenja in čiščenja je sicer že dosegel kritično stopnjo, vendar pa se je nadaljeval — čeprav v dosti manjši meri — še ves poletni semester 1919./20., in tako se je stanje članstva znižalo na II. rednem običnem zboru na 156 — najnižje število v historiji «Jadrana», če izvzamemo prve štiri semestre po ustanovitvi «Triglava», ki se je v početku rekrutiral domala zgolj iz bivših Jadranašev. V naslednjih semestrih je «Jadran» dosegel zopet svojo prvotno višino in jo celo v poletnem semestru 1921./22. znatno nadkrilil (187). Zanimivo je dejstvo, da je v tem času mogočno prevladoval slovenski element, ki je ob svojem najnižjem stanju (VI. semester) beležil 75,94 %, ob najvišjem pa dosegel celo 96,53 % celotnega članstva. To razmerje se je bistveno izpremenilo, ko je vsled ustanovitve «Triglava» spomladi 1922. padlo število članstva na 139 (VII. semester), kar je umevno, ker so prestopili v «Triglav» zgolj Slovenci. Številčne posledice ustanovitve novega naprednega akademskega društva na ljubljanski univerzi so bile na «Jadranu» vidne jedva dva semestra (v poletnem semestru 1922./23. je štel «Jadran» 138 članov — najmanjše število tekom prvih dvanajst semestrov): že v zimskem semestru 1923./24. se začne grafična linija njegovega članstva dvigati, sprva počasi, v naslednjih semestrih pa vedno strmeje ter doseže svoj absolutni višek v poletnem semestru 1924./25. (189). Toda dčim je, kakor omenjeno, v prvih semestrih sestojal grcs društva iz Slovencev, opazimo takoj po odcepitvi poznejših «Triglavancov» relativni in absolutni padec članov iz Slovenije ter simptomatičen porast ostalih Jugoslovancov. Novo razmerje se je takoj ustalilo: v poslednjih petih semestrih se je odstotek Jadranašev iz Slovenije stalno gibal med ozkima mejama 62 in 67 %. Ustanovitev «Triglava» je torej «Jadran», da se tako izrazimo, izkristalizirala v smeri jugoslovanstva. Smelo si laskamo, da niso v nobenem kulturnem akademskem društvu v vsej Jugoslaviji zastopana vsa tri jugoslovanska plemena v tako izenačenem razmerju, kakor baš v «Jadranu».

b) „Jadranaši“ po fakultetah.

Prevalenca tehnikov. Njih zmisel za organizacijo. — «Triglav» in juristi. — Padanje medicincev. Vpliv proti «Jadranu» naperjene agitacije. — Rapidno nazadovanje filozofov. Vedno manj naprednih študentov na filozofski fakulteti. Nezmožnost filozofov za organizacijo. — Diagrami in tabela.

Z najvišjim odstotkom je zastopana v «Jadranu» že takoj od ustanovitve društva tehniška fakulteta. Tehniki rastejo v «Jadranu» razmeroma celo bolj kakor na univerzi. Vzrokov temu pojavu je več.

Redno in izredno članstvo „Jadrana“ v letih 1919. do 1925.

Semester	Članov in izred.) (red. in izred.)	Od teh članic		P O K R A J I N A										F A K U L T E T A													
		%		Slovenija, Primorje		Hrvaška, Slavonija, Vojvodina		Dalmacija		Bosna in Hercegovina		Srbija, Črna gora		Od drugod		Filozofska		Juridična		Medicinska		Tehniška		Drugo			
		št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%		
1 Zimski 19/20	173	13	7·51	167	96·53	—	—	6	3·47	—	—	—	—	—	—	—	—	34	19·65	29	16·77	39	22·54	71	41·04	—	—
2 Poletni 19/20	156	13	8·33	149	95·51	—	—	7	4·49	—	—	—	—	—	—	—	—	34	21·80	29	18·59	32	20·51	61	39·10	—	—
3 Zimski 20/21	171	8	4·68	151	88·31	1	0·58	15	8·78	3	1·75	1	0·58	—	—	—	—	31	18·13	47	27·49	30	17·54	63	36·84	—	—
4 Poletni 20/21	177	8	4·52	159	89·82	1	0·57	12	6·78	3	1·70	2	1·13	—	—	—	—	28	15·82	54	30·51	28	15·82	67	37·85	—	—
5 Zimski 21/22	169	11	6·51	141	83·43	2	1·18	19	11·24	5	2·97	2	1·18	—	—	—	—	23	13·61	44	26·03	25	14·79	74	43·79	3 ¹	1·78
6 Poletni 21/22	187	14	7·49	142	75·94	4	2·23	25	13·37	5	2·67	1	0·58	10 ²	5·35	29	15·51	46	24·60	27	14·44	82	43·85	3 ¹	1·60		
7 Zimski 22/23	139	5	3·60	83	59·71	7	5·04	25	17·99	11	7·91	7	5·04	6 ²	4·31	18	12·95	22	15·83	21	15·11	75	53·95	3 ²	2·16		
8 Poletni 22/23	138	7	5·08	88	63·76	7	5·08	22	15·94	13	9·42	7	5·08	1 ²	0·72	17	12·32	30	21·74	19	13·77	69	50·00	3 ²	2·17		
9 Zimski 23/24	145	7	4·83	95	65·52	11	7·58	16	11·04	14	9·65	7	4·83	2 ²	1·38	13	8·96	34	23·45	13	8·96	85	58·63	—	—		
10 Poletni 23/24	151	7	4·65	101	66·89	12	7·95	16	10·59	14	9·27	5	3·31	3 ⁴	1·99	11	7·28	35	23·18	15	9·94	90	59·60	—	—		
11 Zimski 24/25	178	8	4·50	109	61·24	18	10·11	18	10·11	22	12·36	8	4·50	3 ⁴	1·68	6	3·37	35	19·66	19	10·68	114	64·04	4 ⁵	2·25		
12 Poletni 24/25	189	8	4·24	117	61·90	18	9·52	20	10·59	22	11·64	9	4·77	3 ⁴	1·58	7	3·70	38	20·11	21	11·11	119	62·96	4 ⁵	2·12		

¹ konzervatorij

² Društvo

³ 2 abiturijentski tečaj

⁴ 2 Rusi

⁵ 3 abiturijentski tečaj

⁶ konzervatorij

⁷ Bolgar

¹ konzervatorij ² 2 abiturijentski tečaj ³ 2 Rusa ⁴ 3 abiturijentski tečaj
² Rusi 1 konzervatorij 1 Bolgar 1 konzervatorij

Predvsem prispevajo k visokemu procentu člani iz južnih krajev naše države, ki prihajajo v Ljubljano skoraj izključno študirat tehniko. Drugi vzrok je v tem, da je ljubljanska tehniška fakulteta po pretežnem delu orijentirana v naprednem in jugoslovanskem pravcu.

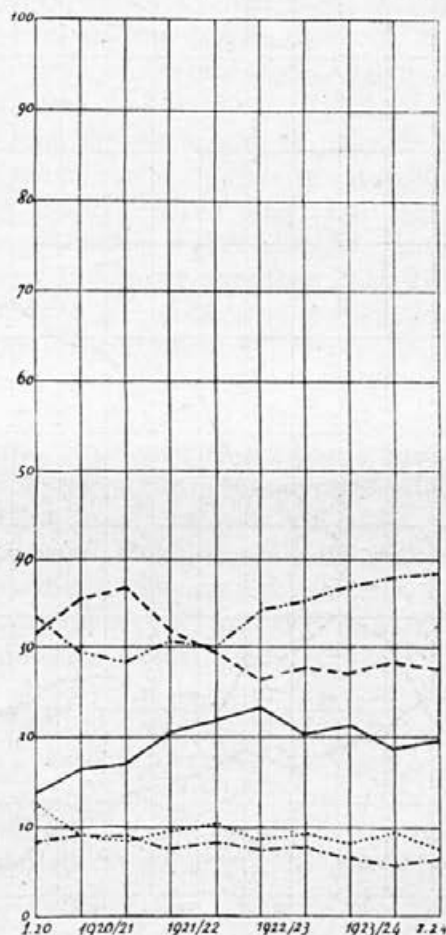

Diagram slušateljstva univerze v prvih desetih semestrih.
(V odstotkih.)

- filozofi
- juristi
- . -. -. medicinci
- . . - . tehnik
- teologi

(Ultramontani med tehnik sploh nimajo tal; člane «Danice», «Zarje» in «Borbe» bi mogli naštet na prste. Močno pa je med njimi zastopana medla linija takozvanih «neorganizirancev», ki so tvorili tudi jedro specialitete med ljubljanskimi društvi: pokojne «Organizacije neorganiziranih».) Tretjič imajo tehnik največ smisla za organizacijo in čuta za disciplino, dva argumenta, ki nam dovoljno razjasnujeta

sicer skoraj nepojmljivo dejstvo, da so v «Jadranu» vedno zavzemali tehniki številna in celo najvišja mesta v odborih.

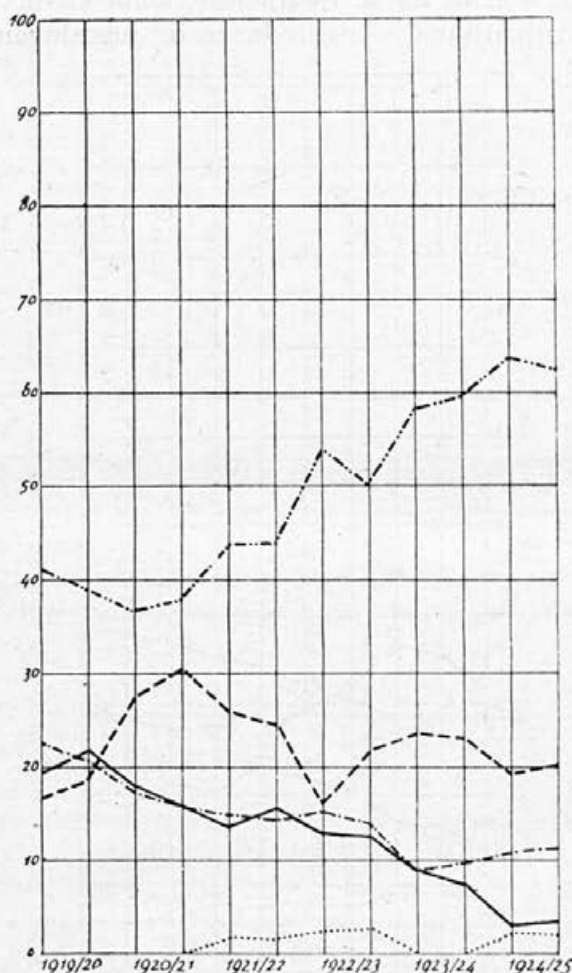

Diagram Jadranovega članstva po fakultetah.

(V odstotkih.)

- filozofi
- juristi
- . - . - . medicinci
- . . . — . tehniki
- ostali (konzervatorij i. dr.)

Na prvi pogled je vidno strmo naraščanje tehnikov, ki so že davno prekoračili polovico Jadranovega članstva. Vrlo nestalna je linija juristov. Največji padec beležijo v zimskem semestru 1922./23. (ustanovitev «Triglava»!), pozneje pa začno vnovič naraščati. Medicinci padajo stalno do zimskega semestra 1923./24., nato pa pomalem zopet naraščajo. Filozofi padajo od poletnega semestra 1919./20. pa do zimskega semestra 1924./25. stalno in nevzdržno. Opomogli so si le enkrat: v poletnem semestru 1921./22. V poletnem semestru 1924./25. so obdržali pozicijo prejšnjega semestra.

Prvih šest semestrov se je procent tehnikov gibal na višini 40 % celotnega članstva, v zimskem semestru 1922./23. (tudi posledica ustanovitve »Triglava«!) pa je tehnika naenkrat dobila absolutno večino v društvu, ki je naslednje semestre celo naraščala; v zadnjih dveh letih se je njihov odstotek gibal med 58'63 in 64'04 %. Ker je v tem času naraščalo tudi celotno število članstva, je torej njihov porast ne samo relativen, nego tudi absoluten. Aktivno udejstvovanje tehnikov v društvu ni samo, kakor smo že zgoraj mimogrede omenili, le sorazmerno ž njihovim številom, ampak celo (seve na škodo ostalih fakultet) znatno presega nanje odpadajoči procent. Izkazali so se na vseh mestih, kamor jih je društvo dirigiralo.

Za tehniki so v »Jadranu« najštevilnejši juristi, ki so dosegli svoj višek (30'51 %) v poletnem semestru 1920./21.; kasneje se močno opazja vpliv ustanovitve »Triglava«, ki potisne odstotek juristov na 15'83 (najnižje stanje). Njih dotok v društvo se je sicer že v naslednjem semestru precej dvignil (21'74 %), vendar pa ni več dosegel najvišjega stanja (III. do VI. semester). Ustabilil se je na 20 % in se ni dosti oddaljil od te višine. Grafična linija gibanja juristov v »Jadranu« je skoraj paralelna z linijo juristov na univerzi. V društvu so se udejstvovali predvsem na organizatoričnem polju, v društvenem razsodišču in pri predavanjih. Da šteje »Jadran« razmeroma malo juristov (njih število je nizko le relativno, absolutno pa še vedno in čedalje bolj lahko tekmuje z vsemi ljubljanskimi akademskimi kulturnimi društvi), moramo iskati vzrokov v prvi vrsti v ustanovitvi »Triglava«, kojega članstvo sestoja po pretežni večini baš iz juristov, drugi nič manj pomembni vzrok pa je v dejstvu, da je med slušateljstvom ljubljanske juridične fakultete močno zastopana katoliška omladina z »Danico«, »Zarjo« in »Borbo«. Omembe vredno je tudi dejstvo, da se posvečajo pravnim študijam v Ljubljani predvsem slušatelji-Slovenci, tako da je »Jadran«, ki ima v vseh drugih strokah zelo velik dotok iz južnih krajev, v tej stroki navezan zgolj na ožjo domovino.

Medicinci so bili tako absolutno kot relativno najjačje zastopani v »Jadranu« takoj spočetka ob ustanovitvi društva, ko so tvorili 22'54 % celotnega članstva; v naslednjih semestrih njih število polagoma sicer, a dosledno pada, dokler se v petem in naslednjih dveh, treh semestrih ne ustali na višini 14 do 15 %. Padanje je razumljivo, če pomislimo, da so starejši medicinci-Jadranaši odhajali nadaljevat študije na univerze izven Ljubljane, dočim je mlajši naraščaj stal pod vplivom spretno aranžirane agitacije proti »Jadranu«, ki so jo započeli gotovi krogi z geslom: »semper aliquid haeret« v zvezi s širjenjem tendencioznih vesti o ukinitvi medicinske fakultete v Ljubljani.

Filozofi. Število filozofov je od ustanovitve društva rapidno padlo, in sicer od 21'80 % v poletnem semestru 1919./20. na 3'37 % v

zimskem semestru 1924./25., čeprav se grafična linija števila filozofov na univerzi v celoti dviga. Vzrokov temu je več. Najprej moramo ugotoviti pikro a resnično dejstvo, da gre vedno manj naprednih študentov študirat filozofijo. Napredni abiturijenti se po večini raje odločijo za druge fakultete. Dalje je filozofska fakulteta domena klerikalov, ki obisk filozofske fakultete očitno na organiziran način pospešujejo s podporami, olajšavami itd. Kot tretji vzrok bi navedli značilno potezo večine filozofov, da nimajo niti sposobnosti za organizacijo niti ne zmisla zanjo. Nesposobnost filozofov za organizacijo nam dokazuje že dejstvo, da celó njih strokovno društvo žalostno zivotari, da se njega občnih zborov niti odbor ne udeležuje, dočim imajo na primer tehniki za vsako študijsko panogo posebne, živahno delujoče akademske organizacije, ki izdajajo skripta in publikacije, prirejajo ekskurzije po tu in inozemstvu, vzdržujejo bogate strokovne knjižnice itd. Filozofi tudi vobče nimajo zmisla za organizacijo («Bloku levih» so baš filozofi, njegovi pokretniki, zapečatili usodo!) ki zahteva discipline v mišljenju in udejstvovanju. Organizacija jim baje ovira njih svobodni razvoj, društveni programi pa so preozki za njih duševno širino! Simpatična jim menda tudi ni jugoslovanska koncepcija «Jadrana» — pač ni združljiva z duhom, ki se tuintam javlja na filozofski fakulteti. Navzlic temu pa je imelo društvo člane-filozofe, ki jih mora šteti med svoje najboljše ljudi.

c) „Jadranaši“ po pokrajinah.

Pretežna večina Slovencev v početku. Dalmatinci. — Lahno naraščanje Srbohrvatov. — Padec članstva ob ustanovitvi «Triglava»; vzporeden padec Slovencev, porast članstva z juga. Rusi. — Absolutno naraščanje Slovencev in njih relativni padec. — «Jadran» je jugoslovansko društvo! — Diagram.

V prvem delu tega poglavja smo že parkrat mimogrede označili razmerje Jadranašev tekem prvih dvanajst semestrov z ozirom na pokrajine. V naslednjem se hočemo malo dlje pomuditi pri tej zanimivi razporedbi «Jadranovega» članstva.

V prvem semestru «Jadranovega» življenja je šteló društvo 167 članov in Slovenije in 6 iz Dalmacije. Formula SHS, ki je v tistem času bila še v splošni rabi, takrat v «Jadranu» praktično še ni obstojala; manjkal ji je prvi «S» in tudi «H» je bil zelo rudimentaren. Ni čuda; ljubljanska univerza je bila jedva ustanovljena in njeno slušateljstvo se je zbiralo domala zgolj iz Slovenije. Tudi naslednji, poletni semester 1919./20. je kazal še isto lice; da se je odstotek Dalmatincev v «Jadranu» kljub temu dvignil od 3·47 na 4·49, je pripisati padcu celotnega članstva od 173 na 156, dočim je število članov iz Dalmacije naraslo le za enega (7). Slika pa se je jela izpreminjati početkom sledečega (zim-

skega) semestra 1920./21. Odstotek članov Slovencev je mahoma padel od 95,51 na 88,31, kljub temu, da je njih absolutno število naraslo od 149 na 151 (celoten porast članstva je znašal 15). Novo vstopivši člani so bili: 1 iz Hrvatske, 8 iz Dalmacije, 3 iz Bosne in Hercegovine in

Diagram Jadranovega članstva po pokrajinah.

(V odstotkih.)

- članstvo iz Slovenije
- članstvo iz Hrvatske, Slavonije in Vojvodine
- . - . - . članstvo iz Dalmacije
- . . - . . članstvo iz Bosne in Hercegovine
- članstvo iz Srbije in Črne gore
- ostali (Rusi in Bolgari)

1 iz Srbije. Počele so se obličiti konture, ki so se v naslednjih semestrih izražale vedno bolj in bolj: «Jadran» je jel postajati jugoslovansko društvo tudi dejansko, beseda je postala meso. V naslednjem semestru je sicer nastopila lahna recidiva, ki pa je bila

povsem prehodnega značaja. V zimskem semestru 1921./1922. je štel «Jadran» 169 članov, od teh 141 (83·43 %) iz Slovenije, 2 (1·18 %) iz Hrvatske, 19 (11·24 %) iz Dalmacije, 5 (2·97 %) iz Bosne in Hercegovine in 2 (1·18 %) iz Srbije in Črne gore. V naslednjem semestru je omeniti znaten (18) porast celotnega članstva, istočasno pa precejšen procentualen padec Slovencev (na 75·94 %), vzlic temu, da so absolutno celo za enega narasli (142). Ta padec je treba pripisati nalahnemu porastu članov z juga države, predvsem pa vstopu 10 Rusov v društvo.

V zimskem semestru 1922./1923. so se pokazale posledice ustanovitve «Triglava», ki tvori v zgodovini «Jadrana» nekaj mejnik: Članstvo je padlo od 187 na 139. Padec je šel, kakor je razvidno iz razpredelnice, izključno na rovaš Slovencev, kojih število se je znižalo od 142 na 83, torej precej več kakor za eno tretjino, skraj za polovico; z ozirom na celotno članstvo je njihov odstotek padel od 75·94 na 59·71. Na članstvo z juga ustanovitev «Triglava» ni vplivala v negativnem zmislu, prej bi smeli trditi obratno. Zakaj narasli so vsi: članstvo iz Hrvatske, Slavonije in Vojvodine se je dvignilo od 4 na 7 (od 2·14 % na 5·04 %), iz Bosne in Hercegovine od 5 na 11 (od 2·67 % na 7·91 %), iz Srbije in Črne gore od 1 na 7 (od 0·53 % na 5·04 %). Število Dalmatincev je ostalo isto, njih odstotek pa je narastel od 13·37 na 17·99. Padli pa so razen Slovencev tudi Rusi tako relativno kot absolutno, od 10 na 6 (od 5·35 % na 4·31 %). Rusi se niso mogli vživeti v društvo, čd to vzrok, da so se polagoma skoraj popolnoma odtegnili iz njega.

Naslednji trije semestri stoje v znamenju stabilizacije članstva z juga. Padli so le Dalmatinci, ki so izdali devizo, da ni v skladu z njihovimi principi, biti obenem član «Jadrana» in «Orjune». Deloma jih je tudi odvrnila od «Jadrana» zaposlenost v njihovem «Udruženju». Članstvo je v tem času osciliralo med 35·52 % (v poletnem semestru 1922./1923.) in 31·12 % (v poletnem semestru 1923./1924.). Med tem se je Slovenija že polagoma opomogla: tekom teh treh semestrov je članstvo iz Slovenije naraslo za 18 (od 83 na 101). Porast je ne samo absoluten, nego tudi relatičen. Še večji napredek prikazuje «Jadran» v naslednjih dveh semestrih (zimski in poletni semester 1924./1925.). Članstvo se je dvignilo na 178, oziroma 189, ter je že prekoračilo v poletnem semestru 1921./1922. doseženi višek. Vsled silnega porasta celotnega članstva je odstotek članov iz Slovenije v kljub absolutnemu porastu padel v zimskem semestru 1924./1925. od 66·89 na 61·24 in se je v naslednjem semestru le neznatno dvignil (na 61·90). Članstvo iz Slovenije se je od svojega najnižjega stanja (v zimskem semestru 1922./1923.: 83) dobro opomoglo (117): naraslo je za 34. Istočasno — in to hočemo poudariti — pa je mogočno narasel srbskohrvatski element. Člani iz Hrvatske, Slavonije in Vojvodine so se v poslednjih dveh semestrih dvignili od 12 na 18 (od 7·95 % na 10·11 %, oziroma 9·52 %), Dalmatinci od 16 na 18, odnosno na 20, Bosanci od 14 na 22 (z 9·27 % na 12·36.

odnosno 11'64 %), Srbi in Črnogorci od 5 na 8, oziroma 9 (od 3'31 % na 4'50 %, odnsno 4'77 %). Danes je «Jadran» jugoslovansko društvo v najčistejšem pomenu besede.

KNJIŽNICA.

Knjižnica «Slovenije». — Naklonjenost «Tiskovne zadruge» in zasebnikov. — Knjižnica otvorjena! — Pestrost beletrističnega, nepopolnost znanstvenega, bogastvo perijodičnega oddelka. — Knjižne redkosti.

Kot kulturno društvo je «Jadran» od vsega početka polagal največjo pažnjo svoji knjižnici. L. 1919., ko je bilo društvo ustanovljeno, «Jadran» še ni imel svoje knjižnice. Temelj ji je položila dunajska «Slovenija», ki je ob likvidaciji prepustila svoje knjige «Jadranu» kot legitimnemu svojemu nasledniku. Od takrat stremi «Jadran» za tem, da svojo knjižnico skrbno izpopolni, predvsem z jugoslovansko beletristiko in z znanstvenimi deli. Razumljivo je, da društvo, ki je materialno navezano zgolj nase, le težko utrpi vsako paro, pa čeprav bi bila izdana v tako idealne in koristne svrhe kot je spopolnjevanje knjižnice. Zato je «Jadran» doslej nakupoval le najaktualnejša in najpotrebnejša dela, v ostalem pa je bil navezan izključno na blagohotno pomoč svojih prijateljev. Med temi smatramo kot svojo dolžnost, da se v prvi vrsti zahvalimo agilni «Tiskovni zadruzi», od katere prejema društvo brezplačno po en izvod vseh njenih publikacij; dalje g. dr. Knafliču, ki nam je opetovano daroval dragocene knjige iz svoje knjižnice; pozabiti pa tudi ne smemo svojih kolegov Jadranašev, ki jim je društvo dolžno hvalo za marsikatero knjižno novost.

Bilo je treba dolgega in nesebičnega dela, preden je bila vsa knjižnica nameščena v novih omarah in sistematično urejena. Šele v zimskem semestru prošlega leta je bilo to delo dovršeno in o priliki «brucovskega večera» je Jadranova knjižnica doživela toli zaželjeno slavnostno otvoritev. Od začetka letošnjega poletnega semestra je knjižnica redno dvakrat na teden na razpolago društvenemu članstvu.

Knjižnica je v glavnem razvrščena v tri oddelke: beletristični, znanstveni in perijodični del.

Beletristični oddelek je razdeljen v več pododdelkov, v katerih so zastopane domala vse evropske književnosti. Šteje 1156 zvezkov. Najbogatejša je jugoslovanska beletristika, v njej pa je najpopolnejša slovenska literatura. Izmed ostalih književnosti zavzema prvo mesto nemška, znatno manj sta zastopani francoska in italijanska, v par izvodih tudi angleška, razmeroma jako pa je reprezentirana češka, ruska in bolgarska knjiga.

Znanstveni oddelek šteje razne strokovne pododdelke, kakor medicino, tehniko, pravo, filozofijo, socijologijo itd. Ta del Jadrana

nove knjižnice je še prilično nepopoln, ker ga tvorijo skoraj izključno več ali manj zastarele knjige bivše «Slovenije», za nabavo novih, na višku časa stojećih del pa momentano primanjkuje denarja. Na ta oddelek bo moglo društvo misliti šele, ko bo rešeno najnujnejših materialnih skrbi, ki mu jih povzroča predvsem oprema doma. — Oddelek šteje 678 zvezkov.

Periodični del je razmeroma najbolj bogat, v prvi vrsti seve na jugoslovanskih časopisih, tako leposlovnih kot umetniških, I v kvantiteti i kvaliteti je ta del Jadranove knjižnice najpopolnejši. Šteje 671 letnikov ali okrog 3000 zvezkov, od katerih odpadeta na jugoslovansko periodiko nad dve tretjini. Razen umetniških in beletrističnih revij se nahajajo skoraj kompletni zborniki letopisov treh naših najdelavnejših književno-kulturnih institucij: Slovenske Matice v Ljubljani, Srpske Matice v Novem Sadu in Hrvatske Matice v Zagrebu, ki zrcalijo v svojih edicijah i književno i kulturno i socialno življenje troedinega naroda od šestdesetih let preteklega stoletja pa do najnovejše dobe.

V celoti šteje danes Jadranova knjižnica okoli 4800 zvezkov. Za akademsko društvo vsekakor častno število. Poročilo pa ne bi bilo popolno, če bi prezrli knjižne redkosti in razkošne izdaje, za katere «Jadran» po pravici zavida bogati seminarji in razvajeni bibliofili. Omenjamo le par najdragocenejših: Codex iuris civilis iz leta 1587., faksimile Blaznikovega rokopisa Prešernovih poezij, Škrabčev «Cvetje z vrtov sv. Frančiška», dva letnika «Kranjske Zibelize», razna leksika, slovarje in podobno. V teh delih je skrit velik kos bogastva Jadranove knjižnice.

CITALNICA.

Pomanjkljivost čitalnice. Naraščanje tednikov in mesečnikov, pozneje padanje. — Pregled vseh časopisov. — Stanje čitalnice po posameznih semestrih. — Vsestranska spopolnitev čitalnice v bodočem semestru. — Inozemske ilustrirane revije. — Važnost dobre čitalnice.

Zbog težkih finančnih prilik, v katerih se nahaja društvo vse od početka, ni moglo posvečati društveni čitalnici tiste pažnje, ki bi bila potrebna. Vrh tega so od semestra do semestra rastle nove potrebe, ki so se vedno zdele nujnejše kot ureditev čitalnice. Zato je povsem razumljivo, da je Jadranova čitalnica — priznamo odkrito — še vrlo pomanjkljiva, dasi smo uverjeni, da druga ljubljanska akademska društva za nami še mnogo zaostajajo (izvzemši morda tehniško strokovno društvo).

Skoraj najpopolnejša je bila društvena čitalnica v prvih dveh semestrih (1920./1921.). Štela je takrat 24 dnevnikov (ki so vsi prihajali

brezplačno) in 18 tednikov in mesečnikov (tudi te smo po večini dobivali brezplačno). V naslednjih semestrih se je število dnevnikov skrčilo na polovico; ostali listi so ukinili brezplačno pošiljanje, društvena blagajna pa ni zmogla visokih abonmanov. Nasprotno pa je število tednikov in mesečnikov naraslo za 100 odstotkov in še več. Nekaj jih je društvo plačevalo, po večini pa smo jih — tudi na novo naročene — prejeli brezplačno. Najbolj odseva denarna kriza društva iz stanja čitalnice v poletnem semestru 1922./1923., ko je število dnevnikov padlo na sedem, in v naslednjem, zimskem semestru 1923./1924., ko se je število mesečnikov znižalo od 21 na 7. To stanje se je z neznatnimi izpremembami ohranilo do danes.

V naslednjem podajamo pregled dnevnikov, tednikov in mesečnikov, ki jih je društvo prejelo v zimskem semestru 1924./1925.

Dnevnik:

«Jutro», Ljubljana,	3 izv.	brezplačno
«Slovenski Narod», Ljubljana,	2 izv. à 10 Din	mesečno (50 % pop.)
«Slovenec», Ljubljana,	1 izv. 20 Din	mesečno
«Tabor», Maribor,	1 izv.	brezplačno
«Riječ», Zagreb,	1 izv.	brezplačno
«Jutarnji list», Zagreb,	1 izv. 40 Din	mesečno
«Novo doba», Split,	1 izv. 15 Din	mesečno (50 % pop.)
«Политика», Beograd,	1 izv.	brezplačno
«Самоуправа», Beograd,	1 izv.	brezplačno
«Prager Presse», Praga,	1 izv. 30 Din	mesečno (25 % pop.)
«L' Ere Nouvelle», Pariz,	1 izv.	brezplačno
skupno 11 dnevnikov	14 izv.	125 Din mesečno

Tedniki:

«Učiteljski tovariš», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Naš glas», Ljubljana (trikrat mesečno)	1 izv.	brezplačno
«Domovina», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Kmeti list», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Nova Pravda», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Orjuna», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Slobodna Tribuna», Zagreb,	1 izv. 6 Din	mesečno
«Ilustrovani list», Zagreb,	1 izv. 20 Din	mesečno
«Koroški Slovenec», Celovec,	1 izv. 100 Din	letno
«Jadran», Buenos Aires, (trikrat mesečno)	1 izv.	brezplačno
skupno 10 tednikov	10 izv.	412 Din letno

Mesečniki:

«Ljubljanski Zvon», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Dom in svet», Ljubljana,	1 izv.	75 Din letno (50 % pop.)
«Vidovdan», Ljubljana,	1 izv.	40 Din letno
«Planinski vestnik», Ljubljana,	1 izv.	40 Din letno
«Zvonček», Ljubljana,	1 izv.	brezplačno
«Gruda», Ljubljana,	1 izv.	30 Din letno (50 % pop.)
«Prerod», Ljubljana,	1 izv.	25 Din letno (50 % pop.)
«Nova Evropa», Zagreb (tri- krat mesečno)	1 izv.	240 Din letno
«Književna republika», Zagreb,	1 izv.	75 Din letno (50 % pop.)
«Мирас» Beograd, (dvakrat me- sečno)	1 izv.	180 Din letno
skupno 10 mesečnikov	10 izv.	705 Din letno

V vsem je torej društvo prejelo v zimskem semestru 1924./1925. 15 časopisov brezplačno (od teh 6 dnevnikov, 7 tednikov in 2 mesečnika), 1 časopis (dnevnik) je dal 25 %, 6 časopisov pa 50 % popusta (od teh 2 dnevnika in 4 mesečniki). Za ostalih 9 časopisov (2 dnevnika, 3 tednike in 4 mesečnike) je morala čitalnica plačevati celo naročnino. Celoletna naročnina za vse prejemale liste je znašala v zimskem semestru 1924./1925. 2617.— Din. Iz višine te vsote si lahko vsakdo ustvari sodbo o velikih težkočah, ki so v zvezi z vzdrževanjem tudi skromne čitalnice.

Celoten pregled stanja čitalnice po posameznih semestrih nudi sledeča razpredelnica:

Semester	Dnevnikov	Tednikov	Mesečnikov
zimski in poletni 1920./1921.	24		18
zimski 1921./1922.	12	14	20
poletni 1921./1922.	11	15	21
zimski 1922./1923.	13	17	25
poletni 1922./1923.	7	15	21
zimski 1923./1924.	10 ¹	15	7
poletni 1923./1924.	11 ¹	14	9
zimski 1924./1925.	11 ²	10	10

V bodoče namerava društvo posvetiti svoji čitalnici večjo skrb. Predvsem jo bo skušalo izpopolniti z vsemi pomembnejšimi jugoslovanskimi listi in revijami, kolikor jih do zdaj še nima, in upa, da mu bo mogoče že z novim letom naročiti tudi nekatere inozemske liste (češke, francoske, angleške, italijanske, avstrijske in nemške) in par največjih svetovnih ilustriranih tednikov (L' Illustration, The Illu-

¹ Med temi «Prager Presse» (Praga).

² Med temi «Prager Presse» in «L' Ere Nouvelle» (Pariz).

strated London News, Leipziger Illustrierte Zeitung, L' Illustrazione Italiana). Izdatki bodo seveda ogromno narasli in letni proračun za čitalnico se bo zvišal najmanj za 150 odstotkov. Toda društvo si je dobro v svesti, da nudi bogata in pestra čitalnica študentu, ki hrepeni po vsestranski izobrazbi — ne samo po strokovni — neprecenljivih dobrin. Z izpopolnitvijo čitalnice pa bo «Jadran» dosegel še drug namen: priklenil bo članstvo nase in odvrnil marsikaterega študenta od ponočnega posedanja po zakajenih kavarnah, kamor se mnogi zatekajo baš zato, da čitajo tuje liste in revije. Če doseže društvo le del slednjega namena, mu bodo izdatki za čitalnico bogato poplačani.

KULTURNOZNANSTVENI ODSEK.

Važnost kulturnoznanstvenega odseka. — Predavanja in debatni večeri. — Evolucija tēm: v početku predavanja o društvenem programu in o svetovnih naziranjih, nato zanimanje za politična vprašanja in končno za socijalne in tehnične probleme. — Govorniški tečaji. — Spominski večeri † dr. Tavčarju, † Wilsonu, Masaryku.

Med odseki v društvu gre po važnosti kulturnoznanstvenemu odseku gotovo prvo mesto, zakaj njegova naloga je, da udeležiti precejšen del društvenega programa, da oblikuje svetovni nazor članov in da prispeva k njih izobrazbi. Zato so tudi predavanja in debatni večeri, ki jih prireja, posvečeni predvsem aktualnim problemom v luči društvenega programa, poleg tega pa splošnim znanstvenim vprašanjem. Tedensko po enkrat se vrši predavanje, ki se ga morajo udeležiti vsi člani. Če ne, ga odbor obtoži pred društvenim razsodiščem, ker ne izpolnjuje niti ta minimum članskih dolžnosti. Zaradi tega mora vsak semester 10 do 40 članov zapustiti društvo.

Tekom dosedanjega delovanja je priredil kulturnoznanstveni odsek 66 predavanj, ki so razdeljena po semestrih in predavateljih takole:

	Število predavanj	člani	Predavali	
			starejšine	drugi
1. semester:	5	5	—	—
2. semester:	6	6	—	—
3. semester:	9	6	2	1
4. semester:	6	4	1	1
5. semester:	3	3	—	—
6. semester:	4	2	2	—
7. semester:	6	5	1	—
8. semester:	10	9	—	1
9. semester:	5	3	1	1
10. semester:	8	1	4	3
11. semester:	4	—	1	3
	66	44	12	10

Predavanja so bila sledeča: 1. semester: Verski pokreti pri Jugoslovenih. Katolicizem in klerikalizem do danes. Jadran in delo po njegovem programu. Kulturno-politično izobraževanje ljudstva. Revolucija ali evolucija. 2. semester: Sodobna socialna vprašanja. Razvoj krščanskega svetovnega nazora. Jezikovno vprašanje v Jugoslaviji. Osnovne misli društvenega programa. Stališče društva napram religiji. Uvod v vprašanje agrarne reforme. 3. semester: Machar in njegov »Strup iz Judeje«. Svetovni nazori. Razčistitev Jadrana. Razmotrivanje državnih form. Ekonomske določbe ustave. Klerikalizem in katoličanstvo. Problem narodne vzgoje. Lastnina in nje socialni pomen. O razmerah v Srbiji. 4. semester: Osebna lastnina. Vprašanje etične izvenkonfesionalne vzgoje. O Dostojevskem. Iz naše najnovejše zgodovine. Jugoslovanstvo — plemenski separatizem. Ena ali dve oblasti. 5. semester: O narodnem gospodarstvu. Politična zgodovina Anglije. Izvor in razvoj socialnega življenja. 6. semester: O mladinskih pokretil na beograjski univerzi. Razvoj avtonomističnega gibanja I, II. Študentstvo na zagrebški in ljubljanski univerzi. 7. semester: O svetovnem nazoru I, II. Akademsko življenje v zgodovini. Teorija in praksa socializma. Psihologija socializma. Mi in politika. 8. semester: Socialne in politične osnove XX. stoletja: I. Duhovna gibanja. II. Razvojne smeri materialne kulture. III. Izvor in razvoj sodobnih političnih idej. IV. Socializem. V. Socialistična teorija o državi. VI. Osnove mednarodnega življenja. O klerikalizmu. Vprašanje priznanja sovjetske Rusije. O pomenu tehnike za kulturni razvoj človeštva I, II. 9. semester: O modernih načelih osnutka za edinstveni kazenski zakonik naše države. O ustroju borz. O agrarni reformi. O psihološkem problemu mase. O zaščiti dece in mladine. 10. semester: Idejni program bloka levih. O bloku levih. Razvoj demokracije. O direktni demokraciji. O metodiki telesnih vaj. O volilnem zakonu. O radiotelefoni. O jugoslovanski ideji. 11. semester: Doživljaji v sovjetski Rusiji. Država in gospodarstvo v SSSR. Elektrotehnične naprave v gorenji Italiji. O radiotelefoni.

Že samo iz naslovov predavanj moremo razbrati notranji razvoj društva: v prvi dobi prevladujejo predavanja o društvenem programu v zvezi z važnimi vprašanji, predvsem s svobodomiselstvom in klerikalizmom. Pozneje zanimajo društvo splošna politična vprašanja in končno prevladujejo socialni problemi v zvezi s tehničnimi vprašanji. Ali ni to znak naše dobe?

Poleg predavanj je odsek priredil dva govorniška tečaja, kjer so se poleg teoretičnih navodil vršile tudi praktične vaje v govorništvu. Odsek je v svojem delokrogu proslavil s posebnim predavanjem dr. Ivana Tavčarja. Enako se je društvo oddolžilo spominu Wilsona z večerom, na katerega sporedu so bila predavanja o Wilsonu kot človeku in politiku, o Wilsonu z ozirom na jadranski problem in o Wilsonu z

ozirom na Čehoslovake. Tudi Masarykovo obletnico je društvo proslavilo s slavnostnim predavanjem.

Društvo je torej nudilo svojim članom pestro in globoko duševno hrano, predavanju sledeča debata pa je izostrila miselnost članov ter jih navajala h govorništvu in samostojnemu nastopu.

DRAMSKI ODSEK.

Naloga dramskega odseka. — Cankarjevo «Pohujšanje» v interpretaciji Jadranovih diletantov triumfira v Sloveniji, v Hrvaški, v Beogradu! —

Ostali repertoar.

Dramski odsek si stavi nalogo, da potom prirejanja iger v mestih in po deželi širi prosveto in razumevanje za umetnost, poleg tega pa nudi članom priliko za študij dramske umetnosti in s tem navaja akademski naraščaj h gledališču. Ta odsek zahteva silne požrtvovalnosti: preden se more dvigniti zastor, je bilo treba nešteto bralnihkušenj, vaj, učenja, tehničnih priprav, reklame, potov sem in tja, poslov pri oblastvih, treba je bilo žrtvovati nešteto večerov, preden morejo študentje diletanti zaigrati svoj komad.

Vkljub vsem tem težavam je Jadranova drama priredila lepo število iger: na prvem mestu stoji tradicionalno Cankarjevo «Pohujšanje v dolini šentflorjanski», ki ga je Jadranova drama ponesla na 15 odrov (Novo mesto, Zagorje, Jesenice, Krško [dvakrat], Kamnik, Beograd, Varaždin, Ptuj, Trbovlje [dvakrat], Kranj [dvakrat], Ljubljana, Rožgaška Slatina). Dalje je drama igrala Petrovičev «Gozd» na Viču, «Ljubimkanje» v Mostah, Schönthanove «Ugrabljene Sabinke» v Litiji, Bernsteinovega «Tatu» v Trbovljah in končno Golarjevo «Vdovo Rošlinko» v Logatcu.

Uspeh prireditev je bil povsodi, posebno pa na veliki turneji v Beogradu, kjer je Jadranova drama pred odličnim občinstvom prva igrala v slovenskem jeziku, izvrsten. Gostovala je večinoma na sokolskih odrih, enkrat si je celo sama zgradila v naprednem dijaškem domu oder, da je tudi Ljubljani zaigrala — svoje «Pohujšanje».

GLASBENI ODSEK.

Prvi nastop. — Zanimanje plega. — Denarja ni. — Orkester oživiljen. — Nastopi v javnosti. — Pevski odsek.

Glasbena sekcija «Jadrana» je bila že od nekdaj dete neboljeno. Ustanovljena je bila sicer že v zimskem semestru 1919./1920. in je orkester skupno s pevskim zborom nastopil javno s «Preporodom» na akademiji v proslavo Vidovega dne leta 1920., toda kmalu se je prvotno navdušenje pleglo in sekcija je morala prenehati z delovanjem. Ali krivično bi bilo, zvrčati vso krivdo za nedelavnost sekcije na član-

stvo; zakaj pozabiti ne smemo, da potrebuje orkester za nabavo in vzdrževanje instrumentov velikih denarnih sredstev. Teh pa društvo, žal, ni moglo vedno utrpeti. Tako je sekcija živetarila tja do zimskega semestra 1924./1925., ko jo je zopet oživil tovariš Arnold Zupančič, njen novi načelnik. Društveni orkester se je jel spopolnjevati, zanimanje se je vračalo, vaje so postajale dobro obiskane, in kmalu je jel orkester nastopati v javnosti. Prvič je nastopil na Jadranovem «brucovskem večeru», dalje enkrat v Litiji in enkrat v Spodnji Šiški, poslednjič v semestru pa na Jadranovem Zabavnem večeru. — V poletnem semestru 1924./1925. je nastopil istotako štirikrat: na Masarykovem večeru, ki ga je priredil «Jadran» v dvorani Naprednega dijaškega doma, na slavnostnem večeru na čast odhajajočemu tovarišu Bajiču ter po enkrat v Hrastniku in na Viču, kjer je spremljal pevce srednje tehniške šole pri izvajanju operete «Kovačev študent».

Tako je torej «Glasbena sekcija» v zadnjih dveh semestrih s pospešenim delovanjem skušala popraviti svojo prejšnjo nedelavnost. Opravičeno je upanje, da se bo v naslednjem semestru položaj še izboljšal. Predvsem namerava vodstvo sekcije organizirati pevski zbor, kateremu do sedaj ni moglo posvečati tolike pažnje baš vsled obilice dela z orkestrom.

ZABAVNI ODSEK.

Pomen odseka za društvene prireditve. — «Finančno ministrstvo». — **Prva prireditve.** — Plesne vaje, zakaj jih je «Jadran» gojil. — **Bilanca plesnih vaj.** — «Plesni film».

Kakor omenjamo na drugem mestu, je prvotno vodil vse Jadranove posle upravni odbor, ki je sestojal iz desetih članov. V začetku je to še kolikortoliko šlo, pozneje pa se je pojavila nujna potreba, posamezne odbornike razbremeniti in razdeliti delo na več ramen. Zato so se ustanovile razne sekcije. Med temi zavzema brez dvoma eno najvažnejših mest «Zabavna sekcija», saj ona nima zgolj naloge, pripraviti in organizirati društvene prireditve, kakor «Slovanske večere», «Zabavne večere», «Brucovske večere», plesne vaje itd., marveč je njen poglavitni namen, s pomočjo prireditev napolniti vedno zevajoče društvene blagajne. Gospodje moralisti naj nam zato oprostite, da smo nazvali «Zabavni odsek» enega izmed najvažnejših v našem društvu — člani so ga šaljivo sicer, a upravičeno, krstili za «Jadranovo finančno ministrstvo» — toda kdo bo tajil, da je denar, kakor povsod drugod, tudi v akademskem društvu alfa — čeprav ne omega — slehernega delovanja in napredka?

Zabavni odsek se je v društvu osnoval že o priliki prvih plesnih vaj (ki so se vršile še v Narodnem domu) in vodil je tudi I. in II. Slovanski večer. Toda ta odsek je bil sestavljen le ad hoc, ker ga takratni društveni poslovnik še ni predvideval, glavno njegovo plat — finan-

sije — pa je imel v rokah centralni blagajnik. Pravi Zabavni odsek kot samostojna korporacija, ki ji je načeloval od občnega zbora izvoljeni načelnik, pa je pričel delovati šele v zimskem semestru 1922/1923, ko se je «Jadran» že preselil v «Napredni dijaški dom» na vrtu Narodnega doma. Prva prireditve, ki jo je le-ta organiziral in izvedel, je bil III. Slovanski večer, prirejen v dvorani «Naprednega dijaškega doma». Odtlej so se vse društvene prireditve vršile pod vodstvom Zabavnega odseka. (Bilance «Slovanskih večerov», razen prvega, katerega ves denarni promet je šel skozi roke glavnega blagajnika — vsled česar je vštet v celokupnem denarnem prometu društva v poletnem semestru 1920/1921 —, priobčujemo na drugem mestu.)

Razen «Slovanskih večerov» je ležala na Zabavnem odseku druga navečja naloga — organizacija društvenih plesnih vaj. Z uvedbo plesnih vaj je hotel «Jadran» uvesti svoje člane v družabno življenje, obenem pa jim nuditi tudi dobre in decentne zabave in jih seznaniti z otmeno ljubljansko družbo. Na materialno plat je društvo gledalo pri tem le v toliko, da bilanca ni bila pasivna, v ostalem pa so bila denarna vprašanja povsem sekundarnega značaja. Zabavni odsek je v tem pogledu dobro vršil svojo dolžnost, in uverjeni smo, da so Jadranove plesne vaje vsem obiskovalcem ostale v prijetnem spominu. Poudarjamo le eno: Jadranovi plesi so bili vedno na višku dostojnosti in elegancie, nikdar pa nismo in — upamo — tudi nikdar ne bomo gojili pretiranega salonstva (alias «frakarstva», kakor se ta pojav navadno zove).

Čeprav, kot je zgoraj omenjeno, društvo pri plesnih vajah ni gledalo na dobiček, je bila vendar njihova bilanca vedno aktivna. Te vrstice bi se zdele nedostadne, če bi ne navedli številke. Evo jih:

	Din	Din	Din
Zimski semester 1922/1923	12.103·05	10.581·55	1.521·50
Zimski semester 1923/1924	21.347·50	17.937·90	3.409·60
Zimski semester 1924/1925	17.549·40	14.576·75	2.972·65
Skupaj	50.999·95	43.096·20	7.903·75

Skupni dohodki plesnih vaj so torej znašali 50.999·95 Din, skupni izdatki 43.096·20 Din, celotni prebitok 7903·75 Din, celokupni denarni promet v vseh treh letih pa 94.096·15 Din.

Ne bilo bi pravično, če ne bi ob zaključku vsaj mimogrede omenili edicijo, ki jo je izdal Zabavni odsek ob zaključku lanskih plesnih vaj — «Plesni film». Povsem svojevrstna edicija, kakor jih pri nas še nismo videli, dasi v plesnih zadevah nismo med najbolj nazadnjaškimi.

Zbirka proze in poezije, vmes pa karikature, slike in plesne silhuete, nekatere posrečene bolj, druge manj. Nad 90 opalografiranih strani srednje četverke. Napisala in narisala jih je ljubezen do društva. Ne domišljujemo si sicer, da smo s «Plesnim filmom» obogatili našo književnost, zavedamo pa se, da smo z njim pokazali dovolj volje, ustreči našim zvestim plesnim tovarišicam. «Plesni film» je bil izdan v 65 izvodih. Vsem stalnim plesalkam je bil poklonjen po en izvod.

DENARNI PROMET.

Najtežje vprašanje v študentovskem društvu. — Obrekovanje nasprotnikov. — Odkod denar? — Podpora javnosti. — «Slovanski večeri». — Nabiralne pole. — Članarina. — Plesne vaje. — Darilo kralja Aleksandra. — Naraščanje denarnega prometa.

V vsakem študentovskem društvu je bilo in bo — vsaj pri nas — najbolj pereče vprašanje: denar. Ne sramujemo se priznati, nasprotno pčnosni smo, da lahko izpovemo prijateljem in nasprotnikom na znanje: Tudi «Jadran» tlačijo od njegovega rojstva dalje denarne skrbi. Obrekovali so nas, da dobivamo podpore, od političnih strank seveda. Obrekovali so nas tisti, ki sodijo svojega bližnjega po sebi, črnili so nas oni, ki nam zavidajo naš napredek. Ne morejo nam oprostiti, da imamo svoj dom (kjer pa smo le najemniki!), in zeleni od zavisti kažejo na našo opremo, češ: Kdo vam jo je plačal? Plačali smo jo mi in samo mi! Pa odkod toliko denarja? Odkod, vprašate? Od dinarja do dinarja, od stotaka do stotaka; za stolom stol, za omaro omara. Javnost nam je naklonjena; kadar smo se obrnili na njo s prošnjo, z denarno polo, nam ni nikdar odrekla svoje pomoči. Tako smo delali spočetka. Pozneje nas je postalo sram, da bi se vedno obračali na javnost, ne da bi ji obenem nudili protiusluge. Zato smo začeli s prireditvami. Leta 1921. je «Jadran» prvič javno nastopil s «Slovanskim večerom». Takrat smo bili še nepoznani; velika dvorana «Narodnega doma» je bila napol prazna. A mi nismo obupali, z ljubeznijo do društva smo delo nadaljevali in se zakleli: mi hočemo, mi moramo, mi moremo! In ko je prišel II. Slovanski večer, uspeh ni izostal. Ne moralni in ne gmotni. Odtlej smo poznali samo še pot navzgor. V javnosti smo našli novih prijateljev, ki so nam vsi ostali zvesti do danes. «Slovanski večer» je postal neobhodna vsakoletna potreba tiste ljubljanske družbe, ki si želi neprisiljene, demokratične, a vendar skrajno decentne zabave; nam pa nudi poleg neprecenljive moralne podpore sredstev za naš obstoj.

Smatrali smo za svojo dolžnost, da izpregovorimo jasno besedo. To naj bi bil uvod, v naslednjem pa prepuščamo besedo številkam.

Denarni promet «Slovanskih večerov».

	Dohodki Din	Izdatki Din	Prebitok Din
II. Slovanski večer ¹	14.184·25	5.399·35	8.784·90
III. Slovanski večer	22.796·80	13.387·45	9.409·35
IV. Slovanski večer	38.355·40	21.399·05	16.956·35
V. Slovanski večer	35.051·55	18.907·40	16.144·15
II.—V. Slovanski večer	110.388·00	59.093·25	51.294·75

V celoti so prinesli društvu dosednji «Slovanski večeri» preko 51.000 Din. S tem denarjem je društvo krilo svoje tekoče izdatke, kakor najemnino, elektriko, naročnino za liste in revije, poravnalo račune za pohištvo, pisalni stroj, telefon, pleskanje sten, adaptacijo doma in parketiranje ter finansiralo sekcije. Kolikor je primanjkovalo, so dopolnile nabiralne pole (okrog 7000 Din) in članarina (okrog 8000 Din) ter prebitok plesnih vaj (okrog 8000 Din, natančni podatki v rubriki «Zabavni odsek»). Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander je «Jadranu» blagohotno naklonil 10.000 Din. V vsem je torej društvo razpolagalo tekom 11 semestrov svojega obstoja z okroglo 85.000 Din.

Celokupni denarni promet društva

po posameznih semestrih prinašamo v naslednji razpredelnici (dohodke in izdatke). Iz nje je jasno razvidna strma tendenca navzgor, koje dobršen odstotek moramo sicer pripisati devalvaciji našega denarja, vsaj v prvih šestih, sedmih semestrih. A tudi, če bi to devalvacijo abstrahirali, bi tendenca ostala ista — kar je ob splošnem napredku društva povsem naravno. To se zlasti lahko opazi v naraščanju prometa od VII. semestra dalje, ko se je dinar že ustalil in počel celo naraščati. Če hočemo dobiti pravo sliko razvoja denarnega prometa, moramo primerjati zimске semestre posebič in posebič poletne, ker tvorijo gros prometa zimskih semestrov društvene prireditve, to so predvsem Slovanski večeri in plesne vaje, poletni pa izkazujejo po večini čist interni promet.

V posameznih semestrih je društvo imelo prometa:

I. Zimski semester 1919./1920.	52·50 Din
II. Poletni semester 1919./1920.	842·50 „
III. Zimski semester 1920./1921.	2.708·03 „
IV. Poletni semester 1920./1921.	3.367·75 „
Prenos	6.970·78 Din

¹ I. Slovanski večer se je vršil v dobi, ko še ni bil ustanovljen «Zabavni odsek», vsled česar je vse posle vodil centralni odbor. Zato je denarni promet I. Slovanskega večera subsumiran v celotnem denarnem prometu društva v zimskem semestru 1920./1921. Glej spodaj!

	Prenos . . .	6.970 ¹ 78 Din
V. Zimski semester 1921./1922.		23.608 ⁹⁵ „
VI. Poletni semester 1921./1922.		11.292 ⁸⁷ „
VII. Zimski semester 1922./1923.		87.529 ⁴⁵ „
VIII. Poletni semester 1922./1923.		19.198 ⁰⁵ „
IX. Zimski semester 1923./1924.		119.039 ⁸⁵ ¹ „
X. Poletni semester 1923./1924.		26.683 ⁹⁶ ² „
XI. Zimski semester 1924./1925.		131.569 ¹⁰ „
Celokupni promet prvih 11 semestrov . .		425.893 ⁰¹ Din

JADRANOV DOM.

Kako je bilo včasih. — Lasten dom. — Oprema prostorov. — Jadranovo tajništvo. — Odkod denar? — «E, lahko vam je, saj ste na vladi!» — Proč s posili-bohemstvom!

Bili so časi, ko so naši visokošolci v tujini — ne vsi — mislili le na študij in na želodec. Bili so časi, ko je akademska mladina imela svoje prostore po zakajenih gostilniških prostorih, v njih se je zbirala na sestanke, na predavanja, na občne zборе... in na kroge. Bile so takrat povsem drugačne prilike kakor danes, in mi, srečnejši nasledniki naših predhodnikov, jim tega ne moremo šteti v zlo.

Prišla je Jugoslavija. Likvidirali smo s preperelimi nazori. «Slovenija», najstarejše slovensko akademsko društvo, je svoje ime umaknila novemu imenu, imenu «Jadran», ki naj bo simbol naših vekovnih teženj po dostopu na morje. In novo društvo je začelo rasti, polagoma, a stalno je raslo, i materijalno i moralno, in postalo v kratki dobi obstoja ljubljanske univerze prvo med našimi akademskimi društvi. Njegovi prostori v Narodnem domu so silnemu razmahu kmalu postali pretesni in vedno jasneje se je javljala potreba po lastnem akademskem domu. Volja je prekipevala, ali volja brez moči je ničeva. Kje naj dobi akademsko društvo za zgradbo doma prepotrebnih denarnih sredstev? Živelimo takrat v dobi, ko je bil naš denar malo vreden, ali kdor ga je imel v izobilju, ga je skopuško tiščal pod palcem. Obrnili smo se na naše starešine. Prošnja ni bila brezuspešna. Osnovala se je «Dijaška stavbna zadruga», ki je zbrala potrebni denar in postavila dom za študente. V tem domu — na vrtu Narodnega doma — ima danes «Jadran» svoje prostore. Naša stavba je preprosta, brez vsakršnega dragega arhitektskega dekora. Ali ponosni smo nanjo, saj se zavedamo, da je del zasluge, da danes stoji tudi na naš «Jadranaših».

Šest let ljubljanskega akademskega življenja v svobodni Jugoslaviji je za nami. Najtežja materijalna skrb «Jadrana» — oprema doma —

¹ V znesku je všteto darilo Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra (10.000 Din).

² Od tega 15.602³¹ Din za opremo tajništva.

je danes vsaj v velikem premagana. Postavili smo v čitalnici popolnoma nove omare za knjižnico, ki so sobi v velik okras, prebarvali stene in nabavili lične stole. Jadranov ponos pa je njegovo tajništvo. Tla so parketirana, stene diskretno pleskane, okna in vrata prebarvana s kabinetno belo barvo. Po sredi sobe pa stoji dolga «ministrska» miza v obliki dvojne črke T, črno politirana in pokrita s črnim suknom. Okoli nje je dvanajst okroglih klubskih stolov, na katerih ima prostora ves centralni odbor za svoje seje. Seveda je bilo treba velikih sredstev, predno smo mogli pretvoriti puste in prazne društvene lokale v prijetno dijaško domovanje. Društvene prireditve, tradicionalni vsakoletni Jadranovi «Slovanski večeri» so nam to omogočili. Saj je samo oprema tajništva — brez pisalnega stroja in telefona stala 15.602/31 Din! Pa se nam čudite vi, ki sodite vsakogar po sebi, odkod «Jadranu» denar za vse to! Ne morete pojmiti, da smo si sami opremili svoj dom! A če pogledate bilance «Slovanskih večerov», če primerjate njih čisti doprinos s stroški, ki so potrebni za opremo dijaškega doma kakor je naš, in če vam še zaupno — na uho — povemo, da je naša blagajna skorajda prazna, ali vas ne bo oblila rdečica sramu, vas, gospode kolege, ki ste nam dejali, ko ste vstopili v naše tajništvo: E, lahko vam je, saj ste na vladi! Nismo vam takrat mogli odgovoriti, bili ste naši gostje... Odgovarjamo vam danes, suho s številkami. — —

Res je, naš dom še ni kakor bi moral biti: stene so gole, najpotrebnejše mobilije še manjkajo. Toda v nas je volja in moč. Kakor smo z lastnimi sredstvi opremili vse naše prostore, kolikor je bilo dosedaj le mogoče, tako bomo i v bodoče gledali na to, da bodo naši lokali taki, da bodo vsakemu Jadranašu v ponos. Otresti se moramo že enkrat staromodnih nazorov naših prednikov in, žal, še marsikaterih sodobnikov, češ, da mora biti študentski lokal že na zunaj verna slika dijaškega uboštva in po sili bohemstva. Mi smo prvi v Ljubljani začeli utirati pot za preorientacijo v smeri modernih načel ureditve dijaškega življenja v lastnih dijaških domovih, v zadoščenje nam bo, če nam bodo druga akademska društva sledila.

FERIJALNI DOM NA KORČULI.

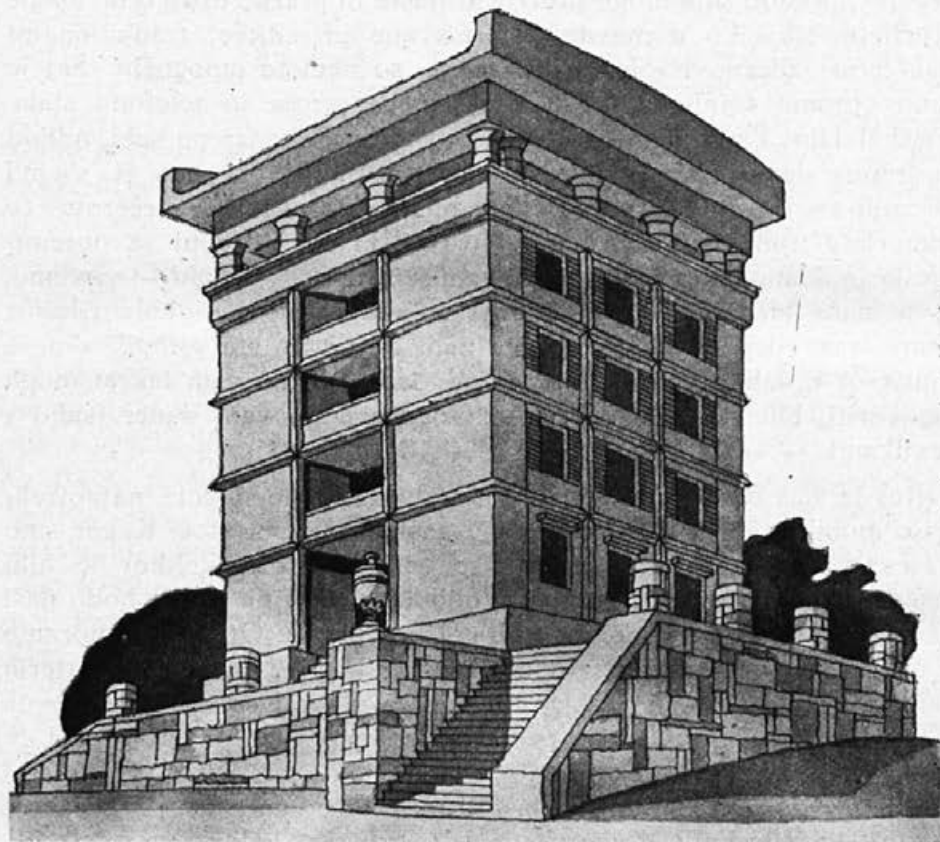
Drugi Jadranov dom. — Kje dobiti primerno zemljišče? — Velikodušnost občine Korčulanske. — Interna nabiralna akcija. Njen uspeh. —

Natečaj za idejne načrte doma. — Načrt tovariša Glanza.

Še preden si je «Jadran» dodobra uredil svoj dom, je med njegovim članstvom vzklikla misel, lepa, idealna misel: postaviti tam doli na morju, na našem Jadranu, drugi dom, ferijalni dom, ki naj nudi počitka željnim in po morju hrepenečim Jadranašem v vročih poletnih mesecih ceneno

letovišče, predvsem pa okrevališče tistim, ki si ne morejo privoščiti dragih zdravilišč za okrepitev svojega šibkega zdravja.

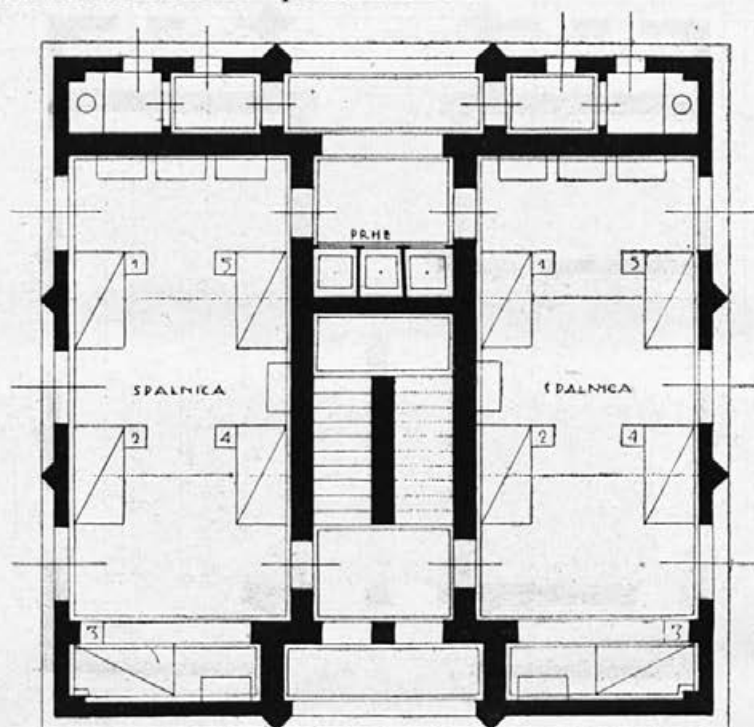
Pozimi letos je prvič padla beseda Jadranov ferijalni dom. Zasmejali smo se sprva, zdela se nam je utopija. Toda beseda je bila izgovorjena in je živel. Počasi smo jeli o stvari razmišljati. Ideja je bila pre-zapeljiva. In čim bolj smo razmišljali, tem bolj se nam je misel kljub vsemu zdela izvedljiva. Seveda ne kar čez noč, ker stvar bi stala težke denarje. Pomislili smo na Čehe, ki so nedolgo tega zgradili študentski

Perspektivna skica doma na Korčuli.

dom v Tatri. Kar je bilo mogoče Čehom, zakaj ne bi bilo mogoče nam? Res je Čehom priskočila na pomoč vsa študentom naklonjena javnost in tudi država je prispevala z veliko podporo. Mar se mi ne moremo zanesti prav tako na našo javnost in na državo? Pa so nekateri ugovarjali, češ, naš človek že dá, a šele takrat, kadar vidi, da gre zares in je kaj upanja, da njegov denar ne bo vržen na cesto. Treba je, da mi sami z lastno močjo pokažemo svetu, koliko zmore študentstvo, pokazati moramo ljudem, da je v nas trdna in resna volja, izvesti akcijo, ki smo si jo enkrat načrtali. In ko bo javnost videla, da nam

dalmatinskega otoka. Korčula je danes še malo znano pomorsko letovišče; temu je kriva konkurenca ostalih poznanejših dalmatinskih kopališč. Zavedajoč se torej, da bi občina in z njo ves tok imela korist, če bi stal na Korčuli Jadranov ferijalni dom, so se zastopniki občine od vsega početka ogreli za Jadranov načrt. Z lepo gesto, za katero jim »Jadran« ne more biti dovolj hvaležen, so se odločili, da nam brezplačno prepuste eno izmed najlepših občinskih ob morju ležečih parcel, kjer naj bi stal bodoči Jadranov počitniški dom.

Tloris I. nadstropja.

Tako je bila na en mah odstranjena ena izmed najtežjih ovir, ki je pretila, da odloži izvedbo našega načrta v nedogledno bodočnost, ali pa ga celo povsem onemogoči. Zakaj če bi hoteli zemljišče ob morju plačati sami, bi bilo treba dolgega, večletnega zbiranja denarja samo za zemljo, in interes za dom bi izginjal tembolj, čimbolj bi se akcija vlekla v daljo. Sicer je res: zemljišča še nimamo v svojih rokah; toda manjkajo le nekatere formalnosti (prepis, vknjižba v zemljiški knjigi), ki pa bodo rešene v najkrajšem času, najbrž že koncem tega meseca, ali najkasneje v oktobru.

Čim smo zvedeli, da nam je zemljišče zagotovljeno, smo šli z navdušenjem na delo. Osnovali smo v okvirju društva »Odbor za zgradbo Jadranovega ferijalnega doma na Korčuli«, ki je izdelal načrt, po katerem naj se akcija izvede. Odbor je bil naravno brez slehernih

Jože Gračner iz Ljubljane (1170 Din), Franjo Stare iz Kamnika (1100 Din), Janko Lovšin iz Ribnice (570 Din), Risto Misita iz Sarajeva (550 Din), Zdenko Kukar in Stanko Maček, oba iz Ljubljane (po 500 Din) in izredna članica Bronislava Kramerjeva (960 Din). Dokler ima «Jadran» članov, ki znajo, če treba, svojo ljubezen do društva izraziti tudi dejansko s toli neprijetnim nabiranjem denarja, toliko časa nam javnost lahko zaupa, in uverjena naj bo, da bomo z njeno naklenjenostjo znali in mogli svoje načrte izvesti do poslednje pike.

V tem, ko je tekla nabiralna akcija, odbor ni stal križem rok. Treba je bilo dobiti načrte za ferijalni dom. Zato je objavil interni natečaj, katerega so se smeli udeležiti le člani. Hotel je na ta način članstvo zainteresirati, obenem pa čuti njegove posebne želje in nasvete glede načina gradbe in sploh vseh momentov, ki so z domom v zvezi. Posebna komisija je došle načrte pregledala, si zabeležila njihove prednosti, izvedbo definitivnega načrta pa je nato odbor poveril tovarišu Glanzu, učencu tudi izven mej ljubljanske tehnike slovečega profesorja, arhitekta g. J. Plečnika. Gospod profesor je z izredno ljubeznivostjo podpiral našega tovariša s svojimi dragocenimi nasveti — za kar mu naj bo na tem mestu izrečena naša najpristrčnejša zahvala. Ko nam je tovariš Glanz načrte predložil, smo bili nad njim uprav zadivljeni. Idealnejše in študentskim prilikam bolj ustrezajoče rešitve ferijalnega doma (predvsem pa njegovega brezhibnega tlorisa) pač ne bi mogli pričakovati.

Do tod je zaenkrat dospela naša akcija za zgraditev ferijalnega doma. Čim bodo rešene še tiste formalnosti, ki nas momentano ovirajo pri nadaljnjih načrtih — upamo, da se to zgodi najkasneje tekom oktobra, — pa bomo s svežo in neupčljivo voljo in ljubeznijo do društva započeto delo nadaljevali in ga izvedli do konca.

„JADRAN“ IN „CENTRALNO TAJNIŠTVO“.

Inicijativa za ustanovitev C. T. s strani «Jadrana». — «Jadran» glavni delavec v C. T. — Izstop «Triglava». — «Triglav» se vrne. — Važnost C. T. za napredno omladino.

Med one organizacije, ki jim je dal «Jadran» inicijativo za ustanovitev, je tudi «Centralno tajništvo jugoslovanske napredne omladine iz Slovenije» (C. T.).

Za Veliko noč leta 1922. so se sestali na vabilo «Jadrana» zastopniki naprednih akademskih in srednješolskih društev v Sloveniji in položili temelj napredni dijaški zvezi. Izvedba delovnega programa C. T. je zahtevala velik ustroj in potemtakem veliko število agilnih delavcev.

Poleg osemčlanskega centralnega odbora so obstojali še štiri odseki (statistično=organizatorični, socialno=ekonomski, kulturno-informativni ter «Prosveta»). In zopet je bila na «Jadranu» vrsta, da s spretnimi močmi zasede številne odgovorne funkcije v C. T. «Jadran» je v polni meri izpolnil svojo nalogo. Prvo poslovno dobo so bila skoraj izključno vsa cdborniška mesta zasedena po Jadranaših. Ustanovitev «Triglava» je «Jadranu» nekoliko olajšala nositev bremena C. T. A ne za dolgo! Decembra meseca leta 1922. je — vsled spora pri določitvi delegatov na vseslovanski študentski kongres v Pragi, kamor je C. T. tudi bilo vabljen in je tudi poslal svojega delegata — izstopil «Triglav» iz C. T. in «Jadran» je moral zopet sam prevzeti brigo za izpopolnitev izpraznjenih funkcij. Edinole Društvo jugoslovanskih akademikov v Mariboru mu je z delegiranjem nekaterih svojih članov olajšalo težak položaj. Zopetni vstop «Triglava» v C. T. oktobra 1923. je popolnoma izpremenil položaj v organizaciji. «Triglav» je razumel pomen uspešnega delovanja C. T. za napredni pokret in je sorazmerno s številom svojega članstva delal na realizaciji programa C. T.

Obširneje govoriti o pomenu in namenu Centralnega tajništva ne spada v okvir tega članka. Vsi se zavedamo, da je velike važnosti delovanje C. T. za ves jugoslovanski napredni pokret, ker ravno z njegovo pomočjo se uravnava v enotno smer napredno gibanje v raznih naših društvih=članih Centralnega tajništva. Zato bo «Jadran» tudi v bodoče — zavedajoč se tega dejstva — z vsemi silami podpiral C. T., saj s tem, da dela zanj, dela i zase, dela za vso napredno omladino.

SPLOSNO PROSVETNO DELO.

«Jadranaši» v Sokolu, Orjuni, v podeželskih prosvetnih organizacijah.

— Jadranovo delovanje pri srednješolcih.

Ne samo v društvu samem, temveč tudi izven društva so Jadranaši na čelu naprednega pokreta: v Sokolu, Orjuni, v čitalnicah, ljudskih knjižnicah in drugih prosvetnih organizacijah. Centralni prosvetni organizaciji, Zvezi kulturnih društev, so Jadranaši priredili 32 predavanj po raznih krajih na deželi iz političnih in socialnih ved, higijene in Sokolstva. Po tej poti so prišli Jadranaši, vršeč svojo prosvetno nalogo, v naše vasi, kamor redko zaidejo naši kulturni delavci.

Posebno skrb posveča Jadran srednješolcem, predvsem ljubljanskemu «Preprodu». Njemu so priredili Jadranaši dva govorniška tečaja, en socialnopolitični seminar in 12 predavanj v njih kulturno-znanstvenem odseku, da ne omenjamo stalnih stikov z njih odborom, medsebojno posečanje predavanj, uporabo knjižnic, sodelovanje pri raznih prireditvah itd.

GOSPODARSKA ZADRUGA.

Težko socijalno stanje Jadranašev. — Član «Jadrana» kot stavbni delavec! — Ustanovitev «Gospodarske zadruga». — Menza. — Nepristranost pri ugodnostih. — Delokrog «Zadruga» se širi. — Študentje odločujoči faktor v načelstvu «Zadruga». — Centralno akademsko podporno društvo (C. A. P. D.).

Materijalni položaj Jadranovih članov nikdar ni bil preveč rožnat. Tip «Jadranaša» je študent, ki si mora sam preskrbljati sredstva za študij. Zato se ne sme nikdo čuditi, če najde člane «Jadrana» v kavarniških in kinematografskih orkestrih, kot inštruktorje, pisarniške pomožne sile, žurnaliste, risarje, dà, dogcdilo se je celo, da si je moral «Jadranaš», če je hotel nadaljevati študije, služiti denar s težkim ročnim delom kot stavbni delavec! Majhen, vrlo majhen je procent tistih «Jadranašev», ki jim lastna sredstva dovoljujejo brezskrbno — mislimo pač brezskrbno v materialnem pogledu — študentovsko življenje, ki jim ni treba trošiti dragocenega študiju in društvu namenjenega časa z duhá in voljo ubijajočimi službami. In zato se slišijo kot kruta ironija vsi v dobri in še več v slabi veri na nas naslovljeni očitki, češ, da uživa «Jadran» podpore gotovih političnih krogov in da so njegovi člani deležni vseh možnih protekcij. Menimo, da smo z zgornjimi absolutno točnimi navedbami odgovorili dovolj.

Da cdpomore bednemu stanju svojega članstva, ki je bilo po likvidaciji življenja nezmožnega in zadolženega «Podpornega društva jugoslovanskih akademikov» (P. D. J. A.) povsem navezano nase, je dal «Jadran» v zimskem semestru 1921/1922 inicijativo za osnovanje lastne gospodarske inštitucije, ki naj bi nudila vsemu naprednemu študentstvu materialno zaslombo. In tako je bila dne 31. oktobra 1921 priključena v življenje «Gospodarska zadruga j. n. a. d. Jadrana». Od vsega početka je bilo jasno, da novoustanovljena inštitucija ne sme korakati po zgrešenih potih pokojnega «Podpornega društva», ker bi jo sicer neizogibno prej ali slej zadela ista usoda. Treba jo je bilo postaviti na močno, gospodarsko zdravo bazo. Naloga «Zadruga» je bila predvsem oskrbovanje menze. Nudila naj bi dobro in izdatno hrano po tako nizkih cenah, da bi bile dostopne tudi neimovitejšim študentom. Na dobiček menza ni smela gledati, istotako pa se je morala varovati izgube. Zato principijelno ni dajala nikomur brezplačne hrane, pač pa je dovoljevala popuste, a le cnim študentom, ki so tekom glavnih počitnic nabrali v svojem domačem kraju za menzo bodisi denar bodisi naturalije. Pri teh olajšavah je menza ravnala absolutno objektivno, ne cziraje se na to, da-li je kdo «Jadranaš», «Triglavan» itd. Zato so tudi v tem oziru na «Jadran» naperjeni očitki, češ, da uživajo njegovi člani v menzi ugodnosti, docela deplasirani. (V ostalem pa

opozarjamo na spodnjo tabelo, ki govori dovolj jasno.) — Kakor čujemo, namerava »Zadruga« v bodoče svoje delovanje še razširiti ter oskrbovati člane z obleko, obutvijo, perilom, knjigami itd.

»Gospodarska zadruga« je danes močna in ugledna študentska inštitucija, ki ji načelujejo poleg poznanih naših gospodarskih strokovnjakov odlični profesorji z ljubljanske univerze. Odločujočo besedo pa imajo v njej študentje, zastopniki vseh naprednih akademskih društev v Ljubljani.

Menza.

Semester	Razdeljenih		Jadranašev, ki so imeli popust ¹		Denarni promet v Din
	kosil	večerij	število	%	
Zimski 1922/1923	10.657	9.294	—	—	164.152·02
Poletni 1922/1923	11.770	10.235	49	32·67	197.081·99
Zimski 1923/1924	10.215	8.978	8	5·51	154.544·16
Poletni 1923/1924	14.196	10.864	15	11·54	278.182·—
Zimski 1924/1925	11.246	9.781	4	3·12	203.967·62
Poletni 1924/1925 ²	15.300	11.900	18	13·85	312.000·—
1922 do 1925	73.000 ³	61.000 ³	16 ³	12·82 ³	1.300.000·— ³

¹ 20%ni popust, katerega so bili deležni le tisti, ki so za menzo nabirali. (Glej tekst!)

² Ker bilanca za poletni semester 1924/1925 še ni zaključena, navajamo za ta semester le približne do sedaj dosežene številke; zato je tudi končna vsota le približna (arondirana navspod).

³ Povprečno.

Razen »Gospodarske zadruge« ima napredna akademska omladina še drugo podporno inštitucijo, »Centralno akademsko podporno društvo« (C. A. P. D.). Le-to je bilo istotako ustanovljeno na pobudo »Jadrana«. V njegov delokrog spada predvsem podeljevanje podpor in brezobrestnih posojil.

UPRAVA „JADRANA“.

Pomanjkljiv upravni aparat v prvih semestrih. — Delitev dela. — Razširjenje centralnega odbora, osnovanje odsekov. — Nad ena tretjina članov aktivno zaposlenih. — 22 občnih zborov, 259 sej.

H koncu menda ne bo odveč, če izpregovorimo par splošnih besedi o Jadranovi upravi.

V prvih početkih je bil »Jadran«, čeprav je bil že takrat po številu članstva največje društvo na ljubljanski univerzi, upravno na zelo

šibkih nogah. Vsa peza društvenih poslov je ležala na ramenih odbora desetorice članov, ki so ogromno delo, kakor ga zahteva tako veliko društvo, le z veliko požrtvovalnostjo zmagovali. Zato ni čuda, da je preobložen aparat včasih tudi odpovedal. Toda od semestra do semestra, od leta do leta se je stanje boljšalo. Uveljavljal se je vedno bolj princip delitve dela, ki je imel še to prednost, da se je članstvo v čim dalje razveseljivejšem številu uvajalo v aktivno društveno delovanje ter se na ta način vživljalo v društvo. Centralni odbor se je tekom semestrov pomnožil za dva člana: II. podpredsednika in zapisnikarja (kot III. tajnika). Ustanavljale so se sekcije, ki so jih vodili na občnih zborih izvoljeni načelniki s kooptiranimi odborniki. Tako je polagoma naraslo število Jadranovih upravnih in sekcijskih odborniških mest na tako impozantno armado, kakor jo ima težko še katero drugo akademsko društvo v Jugoslaviji. Naj jih naštejemo:

1. predsednik; 2. I. podpredsednik; 3. II. podpredsednik; 4. I. tajnik; 5. II. tajnik; 6. blagajnik; 7. I. knjižničar; 8. II. knjižničar; 9. čitalničar; 10. gospodar; 11. zapisnikar; 12. arhivar; 13.—19. sekcije: kulturno-znanstvena, dramska, glasbena, sokolska, šahovska, tiskovna, zabavna in sekcija za vnanje zadeve (njen načelnik je vsakokratni I. podpredsednik); 20.—24. peteročlansko društveno razsodišče; 25. društveni tožitelj; 26.—28. tročlanski revizijonalni odbor. Ako prištejemo k temu še po 3 do 4 odbornike posameznih sekcij in 4 na občnem zboru izvoljene namestnike upravnih odbornikov, vidimo, da je v «Jadranu» aktivno udeleženi okrog 60 članov — ena tretjina društva! Večina ljubljanskih akademskih društev nima niti toliko članov, kolikor je v «Jadranu» samo odbornikov! Pri tem niti nismo omenili nešteti delegatov, ki jih «Jadran» vsako leto odpošilja v razna druga društva kakor «Centralno tajništvo», «Gospodarsko zadruge», «Centralno akademsko podporno društvo» (C. A. P. D.) itd. Z leti se število aktivno zaposlenih Jadranovih članov zviša na najmanj 80. — «Jadran» vrši tudi v tem pogledu veliko delo med svojim članstvom: saj vzgaja letno okrog 80 članov v organizatoričnem delovanju, jih uči javnega nastopanja in jih tako pripravlja za bodoče javno udejstvovanje.

*

Za zaključek še par številok o društvenih občnih zborih in sejah.

Ustanovni občni zbor «Jadrana», ki je zamenjal prejšnje ime «Slovenija», se je vršil dne 22. januarja 1920. Od takrat pa do danes se je vršilo 11 rednih in 11 izrednih občnih zborov. Sej je bilo pred ustanovnim občnim zborom 17, od teh 16 rednih in 1 izredna. Po ustanovnem občnem zboru so seje po semestrih razdeljene takole:

			rednih	izrednih
zimski	semester	1919./1920.	16	2
poletni	semester	1919./1920.	6	2
zimski	semester	1920./1921.	14	2
poletni	semester	1920./1921.	16	2
zimski	semester	1921./1922.	15	8
poletni	semester	1921./1922.	20	4
zimski	semester	1922./1923.	17	4
poletni	semester	1922./1923.	24	3
zimski	semester	1923./1924.	18	3
poletni	semester	1923./1924.	26	1
zimski	semester	1924./1925.	18	4
poletni	semester	1924./1925.		
(do 17. septembra t. l.)			16	1
1919. do 1925.			206	36

Če k temu prištejemo še 16 rednih in 1 izredno sejo, ki so se vršile pred ustanovnim občnim zborom, dobimo skupno 222 rednih, 37 izrednih, to je skupno 259 sej.

SKLEP.

Statistika o društvenem delu, ki smo jo na kratko očrtali v gornjih člankih in člančičih, ne more nuditi popolnega vpogleda v celotno društveno delovanje. Zakaj vsi ti podatki, vse številke in tabele so le indici, so le vnanji znaki pravega uspeha našega društva: vzgoje članov v zmislu društvenega programa. Statistika tega, notranjega dela je danes nemogoča. Podala nam jo bo šele bodočnost. In ta bo pokazala, da je «Jadran» ustvaril generacijo pravih, delavnih Jugoslovanov, ki se bodo zavedali, da je poleg izvrševanja življenjskega poklica njihova najsvetejša dolžnost služiti državi in narodu. Bodočnost bo našo vero potrdila.

Človeško srce je nemirno in bo nemirno, dokler se ne zedini z Večnim ciljem. A ta nemir je oče dela in dejanj, to hrepenenje je grm, iz katerega reže usoda šibe za vsakega. Kdor hoče skozi življenje tako, da bo rodil sad, ta bo bičan. Cvet, ki se smeje v sami pomladi — s prvim vetrom odpade — ni še nikoli rodil sadu. Kdor se boji vročega solnca in treska, ni živel. Dnevi brez viharja, brez koprnjenja, brez ran in krvi — nanizani drug na drugega, niso življenje — ampak koledar, pratika. Ko mine leto, se vržejo v koš, da se z njimi zakuri. Pa ogrel se ob tem ognju ne bo nihče... Kogar pa zgrabi usoda in ga prikrivi — ne enkrat — k tlom, pa se v trenutku, ko bi imelo počiti v križu, dvigne s silno močjo ter hodi pot naprej — ta živi življenja vredno življenje.

Fr. S. Finžgar.

W.:

VII. Kongres Saveza jugoslovanskih srednješolskih udruženj.

Začetkom letošnjih šolskih počitnic se je vršil v Beogradu kongres S. J. S. U., ki zastopa med srednješolci idejo popolnega narodnega in državnega edinstva. Od svoje ustanovitve, od I. kongresa, ki se je vršil leta 1919. v Celju, je savez neomajno in uspešno širil skozi nekaj let svoj nacionalni in kulturni program ter si je zlasti v južnih krajih s svojim poslanstvom pridobil mnogo zaslug in simpatij. Kmalu je večina organizacij v državi priznavala njegov program. Radi preobsežnosti je nato nastal zastoj, ki ga ni mogla odpraviti nobena preureditev. Kongresi koncem prvih treh šolskih let so pa kljub temu bili složna in sijajna manifestacija srednješolske omladine za nacionalno, kulturno in napredno misel.

Na četrtem kongresu leta 1922. so pa separatistična gibanja v naši državi našla odmev tudi med dijaštvom. Prejšnjih organizatorjev in delavcev ni bilo več v srednješolskih vrstah, kar se je povsodi globoko opazalo. V društva in upravo so se vrinili dijaki, ki se niso strinjali s programom. Nastala so prerekanja in notranja borba o narodnosti, jeziku in pisavi. Savez je vidno propadal. Borba je dosegla svoj višek na četrtem in na petem kongresu je nastal celo prelom. Nastala sta dva saveza, ki sta se pa združila zopet na šestem kongresu, zlasti s pomočjo slovenskih delegatov, ki so vztrajali in vodili borbo na stališču čiste jugoslovanske ideje.

Postavljen je bil nov temelj savezu, ki mu je bil prerokovan pogin, oživela so udruženja in vzpostavljeno je bilo glasilo. Najmočnejše gibanje so razvila društva v Sloveniji in si ustanovila močno organizacijo Župo S. J. S. U. za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Župna organizacija je pokazala svojo moč o Binkoštih, ko se je ob mnogobrojni udeležbi članstva in delegatov vršil prvi njen občni zbor. Tedaj so tudi delegati sklenili, da se zopet k stari sili dvigne savez, ki kljub pomlajenju društev ni razvil nobenega delovanja. Kot je bil savez zasnovan iz Slovenije, tako naj tudi sedaj naša društva postavijo savez na noge. S tem sklepom je odšla 20članska delegacija v Beograd na VII. kongres S. J. S. U. in je vsak delegat zastopal 82 v župi organiziranih članov.

Kongres se je začel 6. julija v dvorani nove univerze v Beogradu. Navzočih je bilo ob otvoritvi 41 delegatov, a niti eden iz Hrvatske, čeprav so bila društva vabljenaa. V prostorni dvorani je bilo tudi nekaj beograjskega dijaštva. Delegati so se takoj med seboj pomešali in nastala je splošna živahnost. Zasedanje se je zakasnilo, ker so še vedno prihajali delegati in kritizirali C. U., ker ni poslala pravočasno

naznanil o kongresu; zato da je tudi tako slaba udeležba. In res so še drugi dan prihajale brzojavke in pisma, v katerih društva pozdravljajo zborujoče in obžalujejo, da se kongresa ne morejo udeležiti, ker jim sploh ni bil javljen. Ravno tako so med zborovanjem prihajali delegati, tako da je bilo končno navzočih 67 delegatov, poleg ostalega članstva.

Predsednik S. J. S. U. Miodrag Stajić je otvoril kongres v lepem govoru in je po formalnostih proglasil dnevni red. V imenu verifikacijskega odbora je tovariš Dimitrijević podal poročilo, nakar je bilo nekaj mandatov po burni debati razveljavljenih. Že tu so padali očitki proti upravi, češ, da je ona kriva vsega nereda, da ni pokazala nikakega uspeha, čeprav so društva dobro delovala. Predsednik Stajić se je težko branil mnogoštevilnih očitanj in napadov in vodil kongres, kar mu je članstvo poverilo. Ogorčenje je še naraslo, ko je govoril o omladini SHS tako, da je komaj mogel podati v miru poročilo C. U., ki je pokazalo trnjevo pct odbora, v kolikor je sploh ta delal.

Njegova izvajanja so bila sledeča: Centralna uprava je morala začeti vse iznova in bi še šlo, če bi savez ne izgubil toliko na ugledu. Nikdo ni verjel več v njegov obstoj, pravila niso bila potrjena prej, dokler ni za dr. Korošcem postal prosvetni minister g. Pribičević, kar se je pa zgodilo šele sredi drugega semestra. Savez ni imel niti svojih prostorov in so odborniki delali vse doma. Velike težkoče so povzročale finance. Denarja ni bilo in če ne bi pomagala družina «Vuk Karadžić», bi savezno glasilo sploh ne izšlo. Nato je poročal o glasilu in se je za trud zahvalil uredniku Dimitrijeviću. Na 95 udruženj je razposlal pozive za vpis v savez in razgovore je vodil s klubom «Janušić» radi pristopa. «Janušić» je odgovoril, da imajo društva v tem oziru proste roke, a se nikako udruženje ni prijavilo. Radi korespondence omenja, da jo je vodil sam in da je bil v stalnih stikih samo z «Janušićem» in s tov. Iskro, predsednikom župne uprave v Ljubljani. Tu je postavil organizacijo za vzgled drugim društvom. Nato je poročal o delovanju posameznih odborov in je končno pozval vse k nadaljnemu delu in pripomoči, da bo savez tudi na zunaj predstavljal ono moč, ki bi jo lahko po svojih zelo agilnih društvih.

Po poročilu se je vnela vsestranska debata, ki je postala mestoma zelo burna. Natančno je bilo poročilo prerešetano in vsi debaterji so se strinjali v tem, da bi savez stal na višji stopnji, če bi uprava le količkaj delala. Govorniki so priznavali vse težave, ki jih je imela, a a bi jih lahko premagala. Zasedanje je bilo nato prekinjeno in preloženo na popoldne.

Medtem so se vršili razni sestanki, kjer se je debata nadaljevala. Popoldne se je hrupna razprava nadaljevala in končno je bil absolutorij s štiripetinsko večino odklonjen. Za predsednika kongresa je bil nato soglasno izvoljen Iskra Vekoslav, ki je po kratki zahvali prešel na

dnevni red, pomiril članstvo. Zopet so bili nekateri došli delegati verificirani, nakar je kongres predlagal in z navdušenjem sprejel, da se pošljeta pozdravni brzojavki Nj. vel. kralju in ministru Pribičeviću. Kongres je nato razpravljao o poslovniku, po katerem naj bi se savezna uprava ravnala. Za stvarjenje poslovnika je bil izbran poseben odbor, ravno tako za resolucijo.

Delegati so se nato v pomešanih skupinah razkropili po mestu in mnogi so med seboj sklenili trajna prijateljstva. Zagotavljali so si medsebojno pomoč pri izvedbi programa S. J. S. U., da bo prihodnji kongres mnogo boljši.

Drugega dne sta odbora izvršila svoje delo. Tovariš Iskra je nato podal poročilo o novem poslovniku, nakar je bil ta v posameznostih in v celoti sprejet. S poslovníkom je določen delokrog uprave in njeno notranje poslovanje. Zanimiva je točka, ki določa poleg stalnih revizorjev za revizorje tudi predsednika župnih uprav. Tekom zborovanja so še vedno prihajali novi delegati, ki pa niso bili verificirani, ker ni bilo nikakih sporov več in se je vse soglasno sklepalo.

Pri debati o nadaljnjem delu saveza je bilo sprejeto mnogo predlogov, zlasti je bilo govora o hrvatskih društvih in o župnih upravah, ki bodo vse organizirane po istem načelu kot ljubljanska. Dobro zasnovan govor je imel tov. Dimitrijević, ki je govoril o orijentaciji mladine, bodočnosti saveza in listu «Preporodu». Pri debati, ki je sledila, je bilo sklenjeno, da list izide vsaki mesec in tiskan tako, kot bo predložen v redakcijo. Naslov pa bo enkrat v cirilici, enkrat v latinici. Tovariš Maksimović iz Kragujevca je pa podal v daljšem govoru svoje mnenje o literarnih društvih, ki nimajo uspeha, se naj razširijo na druga področja, nakar je govoril o novih literarnih smereh.

Popoldne so se vršile volitve nove uprave in je bil soglasno izvoljen za počastnega predsednika akad. Jovan Dimitrijević in za predsednika z omejenim delokrogom Zvezdan Vujadinović.

Končno je bila soglasno sprejeta sledeća resolucija:

VII. kongres Saveza jugoslovanskih srednješkolskih udruženja jednodušno je osudio nerad bivše uprave, jer nije održavala bližu vezu sa udruženjima, kao i iz drugih razloga. Svi su se govornici izjasnili za snažno delanje na zbližavanju srednješkolskih udruženja u odlučnu borbu za jugoslavensku misao. Kongres i nova uprava stoje na stavu socijalnih pokreta, koji su u skladu sa potpunim državnim i nacionalnim jedinstvom, a osuđuje svaki separatistički rad.

Stoga pozivaju svakoga omladinca i svako srednješkolsku udruženje da stupi u savez i da združeni i zbratimljeni rade na opštem cilju, kako bi se i praktičkim i realnim putem došlo do vere, da smo mi jedan narod i da među nama nema nikakvih rasnih razlika.

Omladina ne zaboravlja ni svojo porobljeno braću i sprovodeč svoj program zblizava i sa njima, i želi, da ih uskoro vidi u zajedničkom radu na programu saveza.

Predsednik kongresa Iskra je nato zaključil kongres, pozivajoč delegate, k izpolnitvi obljub, da bo savez res nekaj veljal. Proti večeru so udeleženci med prisrčnimi govori in petjem odšli na Topčider, od koder so odšli v mesto na prijateljski poslovilni večer, ki je medsebojne vezi še bolj utrdil.

Drugi dan sta bila predsednik saveza in predsednik kongresa pri gospodu prosvetnemu ministru, mu predala resolucijo in ga naprosila še za nadaljno naklonjenost.

Kongres je bil nekaj mejnik propadanju naše srednješolske nacionalne organizacije. Savez bo zopet napredoval, za kar je porok navdušenje in enodušnost navzočih delegatov, ki so med seboj v stalni korespondenci in se vzajemno podpirajo. Ako bo delo tako napredovalo, kot je dosedaj v tem kratkem času, bo prihodnji kongres v Skoplju ali v Ljubljani res reprezentant jugoslovanske srednješolske omladine in njenih posvečenih idej.

C. S.:

Prosvetne naloge dijaštva.

(Konec.)

Povsem drugačen pa se mi zdi položaj dijaštva v počitnicah. Tedaj se razkropi mladina iz svojih šolskih središč po naših malih mestih in vaseh. Svoje počitnice preživi večina v domačem, rojstnem kraju. Iz mladega so mu znane že te krajevne razmere in lahko mu je neposredno občevati z ljudmi. Navadno pa se dogaja, da se študent za svojo okolico ne briga, marveč se drži odtujeno in malomarno. Pogosto se ravno oni, ki so se iz širokih plasti povzpeli do večje izobrazbe, najmanj uživajo v dušo narodovo, ker so pač prevzeli le racionalistično vsebino, formalne prvine kulturnega življenja. Široke plasti so tvorba s svojo posebno zakonitostjo. S hladnim razumom se jim ne da približati, nego treba najti sozvočja in sorodnosti z njihovo duševnostjo. Tako intimno se pogloblja v svoj narod danski študent. Svoje počitnice preživlja zunaj na deželi ob trdem žuljavem delu — enak med enakimi. Popolnoma se prilagodi razmeram in ljudem. Z ljudstvom občuje neprisiljeno in vpliva s svojo osebnostjo, ne da bi okolica čutila kako tendenco. To delo izvira res iz čistega idealizma in ne more zgrešiti cilja, četudi se uspehi ne pokažejo takoj!

Enak globoki zmisel in aktivna ljubezen za delo med narodom mora prenikniti tudi v našo omladino. Študent v svojem domačem kraju je pionir za našo stvar in pri svojem prosvetnem delu moramo

računati v prvi vrsti nanj. Izkušnja je namreč pokazala, da se prosvetno delo nikakor ne da dirigirati iz kakšnih središč in spojiti v roki ene same organizacije, nego ga je treba razdeliti na ozke kroge ljudi, ki delajo v svojem neposrednem okolišu in se ravna po svojih izkustvih. To izkusnjo je prestalo tudi Centralno tajništvo. Njegovi ustanovitelji so si zamislili odsek »Prosveto« tako, da organizira in vodi vse prosvetno gibanje napredne omladine v Sloveniji. Izkazalo pa se je, da tudi najsposobnejši načelniki tega načrta niso mogli uresničiti, temveč so zgrabili prosvetno delo pri temelju, t. j. delali so osebno tam, kjer so poznali razmere in ljudi. Zato se je opustil odsek »Prosveta«. Mesto njega se je uvedel poseben prosvetni referent, ki pa je le nekaj statistično-evidenčni organ, dočim se pobuda za prosvetno delo prepušča posameznim društvom.

Hišo moramo torej zgraditi pri temelju, ne pa začeti pri strehi. Kako pridemo do cilja? Iz naših dosedanjih izvajanj sledi, da moramo prenesti težišče našega gibanja na posameznike, oziroma ozke kroge ljudi. Prednost bomo dajali tudi tu organizaciji. Kjerkoli je v kakem kraju več dijakov, bodisi srednješolcev ali visokošolcev, naj se strnejo v lokalni krožek in si izdelajo krajevnim razmeram primeren načrt. Pripravljalna dela se naj vrše že med šolsko dobo, tako da je stvar na početku počitnic že dozorela in treba pristopiti le še k uresničenju. Če se bodo taki krožki stalno vzdržali, bodo šele postavljeni resnični temelji našega ljudskoizobraževalnega dela, in ko bomo vso Slovenijo prepregli z nizom takih majhnih udruženj, bomo šele lahko govorili o centralizaciji prosvetnega gibanja. Združujemo pač nekaj že obstoječega, ne pa kakih imaginarnih, še v zraku visečih stvari.

Kakšne naloge naj vršijo ti krožki? To je presojati vselej individualno, po razpoložljivih sredstvih in krajevnih okoliščinah. Posameznik lahko predava, če je glasbenik naj podučuje petje ali godbo, dekleta naj uče ženska ročna dela ali gospodinjske posle. Opozarjam zlasti našo žensko mladino na lep vzgled mladih Hrvatice-Primork, ki so za časa vojne hodile po siromašnih vaških hišah in učile narod o higijeni stanovanja, o vzgoji dece, o negovanju bolnikov itd. Kjerkoli so našle nesnago, so očistile hišo, oprale perilo, umile deco. S svojim ljubeznivim postopanjem so utrjevale čvrste vezi med preprostim narodom in izobraženci. Poudarjam to zato, da izpodmaknem tla raznim predsodkom, ki vladajo pri naših dekletih. Resnična emancipacija nalaga tudi dolžnosti. Dijaškim društvom pripada odlična naloga, da tudi našo ženo pritegnejo k socialnemu delu.

Ni potrebno, da naši krožki izvrše vse delo sami. Često bo dovolj, da dajo samo inicijativo in pobude za kako nalogo že obstoječe krajevne ali druge organizacije, oziroma pritegnejo primerne ljudi izven svojega kroga. Ni dvoma, da bi marsikatera dobra misel, ki bi jo zanetili naši študentje, našla ugodnih tal. Vselej pa naj dela študent

roko v roki z učiteljem. Za nas ostane učitelj omladinec tudi potem, ko zapusti šolsko klop. V njem bomo iskali oporo, da zasidramo svoje delo trajno, kakor iščejo naši nasprotniki zaslombe v duhovnikih. Naš učitelj pa naj ne izgubi izpred oči velikega vzgleda danskega učiteljstva, ki je pred dobrim polstoletjem ustvarilo divno organizacijo danske ljudske prosvete. Kot temeljno načelo je treba postaviti, da je prva naloga vsake take akcije ustanovitev javne ljudske knjižnice, kjer taka še ne obstoja. Vsak večji kraj mora imeti svojo knjižnico, ki naj bo stalno oporišče, okoli katerega naj se osredotoči vse ostalo izobraževalno delo. Ista misel je vodila tudi češkoslovaško republiko, ko je takoj po osvobojenju pričela obsežno akcijo za ljudsko prosveto. Minister Habermann je izdelal zakon, katerega prvi člen se glasi: Da se izpopolni in poglobi izobražencst vseh vrst prebivalstva, se morajo v vsaki občini osnovati javne knjižnice z vzgojnimi, poučnimi in zabavnimi deli, ki imajo pravo notranjo vrednost. Zakon je sprejel parlament 22. julija 1919. in je danes že skoraj povsod uresničen. Tako pojmuje važnost ljudskih knjižnic mož, ki se je povzpел od preprostega delavca do najvišjega položaja v državi! Pri nas, žal, država ne vrši takih prosvetnih nalog, dasi je potreba brez dvoma večja nego pri Čehih. Ostanemo še za enkrat pri zasebni inicijativi. Prva naša skrb bodi tedaj ustanavljanje ljudskih knjižnic. V ta namen treba vložiti vsa sredstva in sile ter pridobiti vseobčo pažnjo, potem šele pride na vrsto dramatično, pevsko, glasbeno društvo, Sokol itd.

K sklepu hočem še enkrat poudariti glavno misel: kaj je prosvetna naloga našega dijaka.

V našem ljudskem vzgojstvu pogrešamo često jasnosti in smotrenosti, ker si njegovi organizatorji niso postavili jasnih ciljev in brez njih seveda niso mogli poiskati najboljših potov. Vobče velja molče priznано geslo: delo radi dela samega in zaradi lastnega ugodja, ne pa stremljenje h končnim visokim ciljem. Nam pa ni izobrazba sama sebi namen, t. j. nam ne gre le za to, da povzdignemo vsakega posameznika na stopnjo, ki je sploh dosegljiva, nego zavedamo se koristnih posledic, ki jih ima stopnjevanje ljudske prosvete za celokupno življenje naroda in družbe sploh, in hočemo to prepričanje vcepiti najširšim krogom. Da govorim z besedami Žgečevimi, mora biti naš končni cilj vsota posameznikov, ki bodo povsem samostojno in avtonomno mislili in razsojali, ki bodo telesno in duševno sposobni za samostojno ustvarjanje na svojem področju, ki priznavajo najvišja etična načela in razvijajo vedno večjo ljubezen do bližnjega. To znači duhovni preporod družbe. Zakon duha pa je zakon svobode. Svoboden človek odklanja slepo vero in tuje skrbništvo nad seboj, on hoče zavestno in misli pravično, a regulativ mu je duh, ki je proniknil v vrednote življenja in jih osvestil v svoji notranjosti. Svoboda duha je podlaga vsaki drugi svobodi — moralni, politični ali katerikoli sploh.

Zato je poslednji cilj ljudskoprosvetnega dela, da se probude latentne, speče sile iz splošnega mrtvila in pokličejo k samostojnemu življenju. Iz brezlike mase naj se končno dvigne človek.

(Opomba: Gornji sestavek je predaval pisec na zadnjem srednješolskem tečaju C. T.)

D. S.:

Mednarodni študentski pokret.

Za mednarodna študentska vprašanja se do nedavna nismo zanimali; zlasti slovenski del jugoslovanskega študentstva je bil — in je žal še vedno, vsaj po večini — napram njim popolnoma apatičen.

Pred prevratom je naša akademska omladina gojila stike s Srbi in Hrvati, če se sploh sme to v tej zvezi omeniti, zlasti pa s Čehi (vpliv narodno-radikalne struje v slovenskem študentstvu!) in morda še s Poljaki in Rusi, torej s slovanskimi brati. O stikih z drugimi, neslovenskimi narodi, n. pr. s Francozi, Angleži itd. pa sploh govora ni bilo. Saj tako so zahtevale razmere, ki so potisnile slovenskega študenta v zadnje vrste, med neme gledalce.

To razmerje se je po prevratu temeljito izpremenilo. Slovenski študent je postal sestavni del jugoslovanskega študentstva, ki mu že po naravi pritiče odlično mesto v krogu mednarodne akademske omladine. S tem pa je nastala za nas nova dolžnost, aktivno udejstvovanje tudi izven meja naše domovine, v mednarodnem študentskem življenju. Te svoje dolžnosti se pa žal nismo zavedali. Nismo se zavedali, da ravno z intenzivnim delom v mednarodnem pokretu lahko mnogo, mnogo koristimo svoji državi. O vzrokih naše neagilnosti bi lahko obširno govorili, vendar tu na tem mestu naj navedemo samo enega, slabo poznanje dejanskega stanja. In naloga naslednjih vrstic je ravno prispevati k boljšemu razumevanju sedanjega položaja v mednarodnem študentskem pokretu.

I.

Prvi početki mednarodnega študentskega pokreta segajo v sredino prejšnjega stoletja. Leta 1842. so se prvič zbrali danski, norveški in švedski študenti v Lundu in s tem je bil storjen prvi korak v mednarodnem študentskem gibanju. Skandinavskim deželam je sledila Nemčija, toda do nameravanega sestanka ni prišla, ker je porajajočo se idejo v kali zadušila reakcija leta 1848.

Nanovo se je ideja poživela leta 1884. z bruseljsko internacionalno študentsko konferenco; njej so sledile one v Bologni, Montpellieru, Lausanni in Madridu. S tem je dobil pokret tla tudi v Franciji, Švici, Španiji in Italiji.

Dočim so dosedaj obči študentski interesi narekovali mednarodne konference, so leta 1895. v Vadsteni na Švedskem prvič zborovali študenti na verski, krščanski podlagi.

Pred svetovno vojno je bila najbolj razširjena študentska internacionala «Corda fratres», organizacija, ki jo je ustanovil Italijan dr. Efisio Giglio Tos (24. novembra 1898.). Namen te zveze naj bi bil — po zamisleku ustanovitelja — zanesti med študentstvo vsega sveta ideje miru, spravljivosti, bratskega, vse obsegajočega prijateljstva. Dr. Tos ni zaman apeliral na lahko vzplamteča srca prebivalcev juga. Z navdušenjem je italijansko študentstvo sprejelo novo idejo. Ideja je polagoma pridobivala pristaše tudi v Franciji, Belgiji, Rumuniji, Ogrski, Holandski in Švici, vendar je bil do l. 1908. pokret, ki nosi tipične znake hipnega navdušenja, omejen več ali manj na študentstvo romanskih narodov. Šele pristop ameriške zveze «Association of Cosmopolitan Clubs»¹ je postavil organizacijo na realnejše temelje in ji dal novega poleta ter sveže energije, zlasti v organizatoričnem pogledu. In ravno vplivu Amerikancev je pripisovati, da se je socijološki strani internacionalnega problema posvečala vedno večja pažnja. Na osmem mednarodnem študentskem kongresu (leta 1913.) v Ithaki (Amerika) je prišla ta bolj intelektualistično in manj čuvstveno orijentirana smer do popolne veljave. «Corda fratres» se je postavila na kulturnopolitična tla. Poudarjalo se je, da je treba proučavati študentske probleme in med študenti ustvariti zmisel za tesne mednarodne odnose in medsebojno razumevanje. Spoznali so velikanski pomen študija v inozemstvu in sklenili, da ga omogočijo in čim bolj olajšajo. V svrhu praktične izvedbe tega programa je kongres sklenil ustanovitev mednarodne študentske pisarne in mednarodnega študentskega časopisa. Nadalje je kongres sprejel predlog o pospeševanju izmenjave profesorjev in študentov. Časopis naj s sodelovanjem pisarne zastopa in širi te ideje ter dela na spopolnitvi organizacije in poglobitvi dela.

Kongres v Ithaki pomeni pravi mejnik v predvojnem mednarodnem študentskem pokretu. Program organizacije se je izkristaliziral; mesto lepodonečih besed o pobratimstvu vseh narodov je stopilo resno delo, stremeče za tem, da se na podlagi intenzivnega spoznavanja lastnosti posameznih narodov ustvarijo pogoji za njih mirno sožitje. S tem je bil storjen velik korak.

Zanimivo je stališče, ki ga je zavzelo nemško študentstvo napram mednarodni združitvi akademske omladine. Nemci niso hoteli stopiti v krog ostalega študentstva in delati z njimi ramo ob rami v prid celokupnega človeštva. Smatrali so program mednarodne študentske organizacije za utopijo, ki ne dovede do nobenega pravega rezultata. Od

¹ Še danes ameriško dijaštvo nima svoje nacionalne zveze, temveč je C. I. E. sprejela Corda fratres, ki ima v svojih 52 podružnicah 5000 članov, kot izrednega člana (membre libre).

klanjali so vstop v to zvezo najbrž iz bojazni, da bo pri tem trpela njihova narodna individualnost, ker bi se morali podvreči skupnim, višjim ciljem. Pravilno pojmovana mednarodnost pa ne zahteva žrtvovanja narodnosti. Lepo je izrazil to misel univ. prof. dr. F. Krejči v Pragi ob priliki mednarodnega kongresa univerzitetnih udruženj za Društvo Narodov.²

«S pravega vidika pojmovana mednarodnost pomenja splošni program vseh kulturnih stremljenj sedanjosti in daljne bodočnosti...

Seveda moramo pri mednarodnosti imeti v mislih idejo in je ne smemo morda postavljati v nasprotje k narodnosti. Internacionala ni tu, da bi narodnost zatrla; napredek ne vodi preko narodov do kakšne anacionalnosti. Internacionala predpostavlja narode, jih ne uničuje, nasprotno potencira njih narodno posebnost, plemeniti in dviga narodno individualnost ter jači narodno zavest. Kajti ideja je cno v internacionali, kar združuje, ujedinja in veže. Namen internacionale je, da skupno mislimo, skupno čutimo in na podlagi tega skupno delujemo; do tega pa pridejo lahko človeški individui brez žrtvovanja narodnega prepričanja, brez eksstirpacije, ki tvori iz naravne nujnosti npravnega ozdravljenja bistveno komponento človeškega bistva. Ravno narodne zavesti je treba, da izpolni internacionala svoje poslanstvo v kulturnem razvoju. Ako pa hoče mednarodnost služiti temu razvoju, tedaj mora biti v skladu z njeno zakonitostjo in mi jo moramo smatrati za sredstvo v svrhu uresničenja takih idej, ki izhajajo iz te zakonitosti imajo npravno sankcijo in ki služijo napredku i individuu i celokupnosti.»

Tako češki univ. prof. dr. Krejči. Nalašč smo citirali obširneje njegov govor, ker se tudi pri nas češče pozablja bistvo internacionale in stavi v nasprotje z narodnostjo.

«Corda fratres» je po omenjenem kongresu hitro napredovala kljub odklonilnemu stališču nemškega študentstva. Kmalu bi se poznali obilni sadovi intenzivnega dela, da ni izbruhnil svetovni požar, ki je uničil lepo se razvijajočo mlado stavbo — zvezo svetovnega študentstva.

II.

Bolj ko kdaj prej se je danes po svetovni vojni razvila tendenca po organiziranju v mednarodne zveze. Združujejo se posamezni stanovi, posamezni poklici v močne celote, razširjene širom sveta, in dosežajo za to tudi častne rezultate. Jasno je, tudi omladina ne more in ne sme zaostajati za drugimi. In ni zaostala! Med prvimi je bila, ki so spoznali vrednost sile, zakopane v splošnem delu za skupne cilje. Na novo se je rodila ideja po osnovanju mednarodne zveze vseh študentov. Do njene realizacije je kmalu prišlo. 20. novembra 1919. — na dan

² Celoten govor je priobčil tudi «Vidovdan», III. letnik, št. 7./8. pod naslovom «Nova omladina».

cbletnice vkorakanja francoskih čet v Strasbourg — se je le-tam vršil mednarodni študentski kongres, prvi po svetovni vojni. Sedem najst narodov je bilo zastopanih, med njimi tudi Jugoslavija, ki je s tem prvič stopila aktivno v študentsko internacionalno areno. Šest dni so se vršila posvetovanja in njih sad je bila ustanovitev mednarodne študentske zveze: *Confédération Internationale des Étudiants* (C. I. E.) Sprejeta so bila pravila, ki so dala novi organizaciji pravno podlago. Ker so ta pravila ostala v bistvu neizpremenjena do današnjega dne, se pečamo z njimi podrobneje.

O namenu CIE. govori prvi člen, ki pravi, da je cilj navezati stike spoštovanja med študenti in intelektualci pristopivših dežel in vzpostaviti med njimi dobro razumevanje, organizirati trajno zvezo med študentskimi zvezami posameznih dežel; voditi duševno delovanje, študirati internacionalna vprašanja visokih šol ter vprašanja, tičoča se duševnega in materialnega življenja študentov, in slednjič skrbeti za razširjenje kulture.

Iz tega vidimo, da je CIE. stanovska kulturna organizacija brez politične in verske tendence, kar se poleg tega izrecno poudarja v pravilih. Sedež federacije se nahaja v Bruslju.

Predmet dolgotrajnih debat je bilo vprašanje članstva. Francozi, Belgijci in njih zavezniki so zahtevali izključitev Nemcev in njih vojnih prijateljev, takozvani nevtralcii pa so bili mnjenja, da mora biti konfederacija pristopna vsakemu narodu. To pereče vprašanje, ki je grozilo, da sploh onemogoči ustanovitev CIE., je bilo rešeno kompromisnim potom. Člen 2. namreč pravi, da se bo razpravljalo o dopustitvi vstopa centralnih držav in njih zaveznikov šele tedaj, ko bodo te sile sprejete v Društvo Narodov. S tem seveda vprašanje ni bilo definitivno rešeno, ampak samo odloženo na poznejši čas.

Člani so študentske zveze posameznih držav. Predpogoj je torej, da vsaka država, ki hoče pristopiti konfederaciji, ima svojo državno študentsko reprezentanco. In tu je kamen spotike za nas Jugoslovane, ki nimamo svojega akademskega saveza. Zato tudi nismo bili sprejeti v Strasbourg med redne, ampak samo med izredne člane (*membre libre*) s posvetovalnim glasom. Ista usoda je zadela Angleško, Dansko, Ameriko, Grčijo, Holandsko, Italijo, Norveško, Švedsko in Švico. Ostale na kongresu zastopane države (Belgija, Francija, Španija, Češko-slovaška, Poljska, Rumunija in Luksemburška) so bile sprejete kot redni člani-ustanovitelji CIE.

Uprava konfederacije je enostavna. Vrhovno oblast ima občni zbor delegatov vseh nacijskinalnih študentskih zvez in se shaja vsako tretje leto pod imenom «mednarodni študentski kongres». V izrednih primerih sme vodstvo (*Conseil*) ali pa polovica rednih članov sklicati izredni kongres. Vsaka država ima število glasov, ki je proporcijonalno z duševno agilnostjo njenih državljanov. Ključ za določitev glasov je

precej nenavaden. Število študentov, ki so člani nacijskega saveza, se pomnoži s številom imatrikuliranih študentov vse države, rezultat pa se deli s številom prebivalcev dotične države. Na ta način dobljeno število pa se podredi sledeči skali: od 0 do 1 en glas, 1 do 10 dva glasova, 10 do 50 tri glasovi, preko 50 štiri glasovi. Uradno poročilo o poteku kongresa pravi, da je ta način srečno izbran, ker doprinaša i k duševni povzdigi vsake države i k procvitu vsake narodne študentske zveze. Na drugi strani pa čuva od belgijske delegacije predlagani ključ interese malih narodov, da veliki ne morejo imeti več kot štiri glasove.

Občni zbor je suveren; on določa delovni program konfederacije. Končno veljavna redakcija programa je pa naloga vodstva (Conseil), kamor pošlje vsak nacijski študentski savez po pet zastopnikov. Vodstvo nadzira delovanje izvršnega komiteja, daje nove smerice, odobruje načrte, ki naj se predložijo kongresu itd. Sestaja se najmanj enkrat letno.

Glavno ogrodje, srce in možgani konfederacije, kakor naziva uradno poročilo, je izvršni komitej, ki ga tvorijo predsednik, štirje podpredsedniki, glavni tajnik in blagajnik. Njegova naloga je, da izvede program, ki ga je izdelal občni zbor in potrdilo vodstvo. Organizirati mora stike med študenti posameznih držav, poskušati, da zboljša duševno in materialno življenje študentov vsakega naroda, skratka spada v delokrog komiteja vse, kar ni izrecno pridržano vodstvu, oziroma občenemu zboru.

To je v glavnih potezih ustroj konfederacije. Z izvolitvijo začasnega izvršnega komiteja se je zaključil ustanovni mednarodni študentski kongres.

S. B.:

Vprašanje naše nacionalne študentske zveze.

Yougoslavie — Union Nationale des Etudiants du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes.

Adresse: Association Pobratimstvo, Université de Belgrade.

Délégué International et Délégué à l'Office Central: M. Givantchevitch, Alexandrova ulica 16, Belgrade.

Nombre de Membres: 5.000.

Taka je slika jugoslovanskega študentstva, ki jo podaja g. Živančević v Annuaire CIE. za leto 1925. Morda more ta Potemkinova vas zadovoljiti površnega čitatelja, ki lista zanimivi almanah, na nas pa napravi zelo mučen vtis.

Skoraj čudno se nam zdi, da moramo na tem mestu ugotoviti, da nimamo svoje nacionalne študentske zveze, ki jo g. Živančević tako

ponosno prezentira mednarodni javnosti. Tega ne more zabrisati niti naslov za pisma, kot kar menda fungira beograjsko »Pobratimstvo«, niti navedenih 5000 članov, pri katerih nas zelo zanima, kako jih je g. Živančević naštel. Očividno je šlo po domače: E, pa piši 5000!

Nočemo dalje rekriminirati. Ni nam do tega! Nam je na tem, da končno uredimo to pereče vprašanje. Za to ne zadostujejo fiktivni podatki v oficijelni publikaciji CIE.

Jasno je, da nam je, predno nimamo svoje nacionalne študentske zveze, vsako realno udejstvovanje v CIE. nemogoče, prav za prav nam je celo nemogoče biti redni član. Do sedaj niti poskusili nismo, ustanoviti čl. 5. pravil CIE. odgovarjajočo organizacijo. Nam se zdi, da je to nalogo prevzel eo ipso tisti, ki se smatra poklicanim, da nas stalno zastopa v CIE. Te doslednosti nismo našli. Naš mednarodni delegat je ostal na pol pcta...

To nas ne ovira, da pomislimo o ustanovitvi jugoslovanske študentske zveze. Že mednarodni položaj v CIE. nas sili v to. Izstop, ki ga je izjavil g. Živančević v Varšavi, nas ne more vezati, da ne bi se še vedno smatrali za člane CIE. — če že nočemo izvajati konsekvenc iz pomanjkanja pogojev čl. 5. pravil CIE. Jugoslovani smo bili sprejeti na praškem kongresu, kjer so nas zastopali pravilno izvoljeni zastopniki vseh naših univerz. Tega dejstva gesta g. Živančevića, ki ga je pooblastil bogvekdokdo, najmanj pa »nacionalna zveza dijaštva kraljevine SHS«, ki je ni, da nas zastopa, na tem stanju ne more izpremeniti ničesar: naše članstvo v CIE. ostane neizpremenjeno, ker od nas nepooblaščen »delegat« ne more izjaviti, kar bi bilo obvezno za nas, ali za CIE.

Zato smatramo, da naše članstvo v CIE. ni prenehalo. Na nas je sedaj, da tekom let zavoženo in pozabljeno delo izvršimo in s tem damo našemu članstvu v CIE. realno podlago. Treba je misliti na našo nacionalno študentsko zvezo, ki bo poleg mednarodnih nalog vřšila tudi eminentno važno nalogo zastopati študentske interese v državi, kar nam danes še ni mogoče.

Skrajni čas je, da se jugoslovansko študentstvo enotno organizira. Obstoji edino vprašanje, kako. Pri tem bo treba seveda računati z našimi razdrapanimi, deloma od političnega življenja razkrojenimi študentskimi prilikami, pretiranimi ambicijami. Dobra volja in razumevanje za stvar mora premagati vse.

In zato smo trdno prepričani, da bo mogoče naše nezdrave prilike, katerih prepričevalni dokument je gorenji odlomek iz letopisa CIE., kmalu likvidirati, da bo stopilo jugoslovansko dijaštvo na pot realnega organizacijskega dela, pri katerem mu ne bo smelo manjkati razumevanja, požrtvovalnosti in čuta kolegijalnosti. Sicer ne bo uspeha, katerega vsi iskreno želimo.

br.

Študentovska kolonija v Parizu.

(Z dvema slikama.¹)

Težavni časi so napočili po svetovni vojni za študentstvo. Ne samo pri nas Jugoslovanih, ampak tudi pri velikih narodih. Od vojne vihre razrvane razmere so težko bremenile duhá in telo neštetihi ukaželjnih mladih ljudi, ki jih je nenaklonjena Fortuna pri razdeljevanju svojih darov nemilosrčno prezrla. Beden študent, ki ga je strast po učenosti gnala prva leta po vojni na univerzo, je bil navezan le nase. Mical si je sam služiti svoj kruh, sam si nabavljati knjige, in težko prislužene denarje je le z največjimi napori v strupu povojnega miljeja omagujoče volje pretapljal v zlato visoke učenosti. Štipendije so dobivali le izvoljenci, ne samo pri nas, tudi drugod...

Francoska študentovska kolonija.

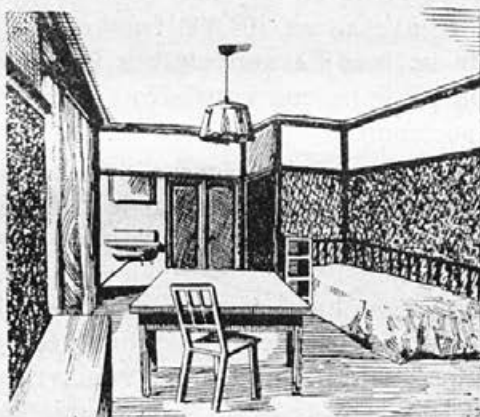
Pred dobrima dvema letoma so listi suhoparno zabeležili vest, da se bo v osrčju Pariza začelo graditi študentovsko mesto. Kakor utopija se nam je zdela ta vest in nismo ji mogli prav verjeti. Kdo bo finansiral to ogromno podjetje? Država? Občina? Ne! Našel se je velikodušen mecen dotlej skoraj nepoznanega imena. Danes pozna sleherni francoski študent ime Emil Deutsch de la Meurthe, in v nekaj letih ga bodo s hvaležnostjo in ljubeznijo izgovarjali nešteti študenti iz Anglije, Italije, Unije, Švedske... in morda tudi Jugoslavije.

Emil Deutsch je daroval pariški univerzi 10 milijonov frankov. S tem denarjem naj univerza zgradi v Parizu kolonijo študentovskih domov, prostornih, higijensko urejenih, preprostih hiš sredi zelenja. Plemenitega dobrotnika je vodila skrb za bedno učečo se mladino, ki vsled draginje in pomanjkljivih sredstev ne more nadaljevati študij na visokih šolah; na drugi strani pa ga je bolelo, da se študentje evropskih držav odvrčajo od njegove domovine in posebej od Pariza

¹ Oba klišeja nam je uslužno prepustilo v porabo uredništvo «Jutra», za kar se mu i na tem mestu najlepše zahvaljujemo. — Uredništvo.

ter se trumoma podajajo v obubožano in valutarno propadajočo Nemčijo, kjer je bilo takrat življenje neprimerno cenejše kakor v Franciji. V vrhovno upravo ustanove so bili po izrečni Deutschevi želji izbrani člani profesorskega zbora, dalje nekateri višji uradniki in — kar je treba pri nas posebej poudariti — zastopniki študentstva.

Gospod Appell, tedanji rektor pariške univerze, ni odlašal z izvedbo načrta, in tako so se kmalu pojavile prve konture bodočega doma za francoske študente. Toda g. Deutsch ni imel v načrtu samo doma za Francoze; le-ta bi naj bil — po vzgledu oxfordske in cambridgeske študentovske kolonije — le jedro, okrog katerega naj bi tekom časa vzrasli domovi za študente vseh držav, ki pošiljajo svoje sinove izobraževati se v Mesto Luči. Za izvedbo tega velikopoteznega načrta je bila

Soba v francoskem domu.

seve tudi velika Deutscheva ustanova daleko premajhna. Zato se je rektor Sorbonne obrnil na francosko vlado, da prispeva tudi ona po svojih močeh. Prošnja ni bila zavrnjena; vlada je dala univerzi brezplačno na razpolago obširno zemljišče, obsegajoče 30 hektarjev, ki leži nasproti parka Montsouris, onstran Jourdanskega bulvara. Na tem zemljišču bo torej v par letih vzraslo veliko študentovsko mesto, ki bo dovolj razsežno, da bodo v njem našli prostora študentje vseh narodov. Francoska vlada se dobro zaveda nepreglednih koristi, ki jih bo deležen Pariz in z njim vsa Francija, če se Deutscheva ideja čim prej in čim popolneje uresniči. Zato dá vsaki državi, ki se obveže, da bo zgradila dom za svoje študente, potrebno zemljišče brez odškodnine v upcrabo. Do sedaj je dograjen šele francoski dom; kanadski je v trenutku, ko to pišemo, najbrž tudi že pod streho, belgijski je dogotovljen v temeljih, italijanskega in argentinskega pa začno, kakor čitamo v francoskih listih, graditi v jeseni. Zednjene države za enkrat še ne mislijo postaviti doma za svoje študente, ki se izobrazujejo v Parizu; baje se jim zde gradbeni stroški previsoki. Po našem mnenju

ta izgovor šepa na obeh nogah. Kdo bo verjel, da bogata Unija ne zmore par dolarških tiscčakov za svoje študente? Washington je pač ljubosumen na Pariz. — O Jugoslaviji, žal, še nismo čuli niti izgovora, da se ji zdi zgradba predraga. Nam se močno, močno zdi, da naši merodajni krogi o stvari sploh še razmišljali niso. Tako bomo mi zopet poslednji, ali pa utegnemo celo zamuditi. Bilo bi škoda!²

Francoska kolonija ima 350 sob. Leži sredi parka Montscuris, za katerega vzdrževanje je prevzela vso skrb pariška občina. Posebnost, ki jo takoj opazimo na tem domu, so majhna, angleška okna, ki se odpirajo navzven. Vsaka soba je opremljena z najpotrebnejšim, preprostim sicer, vendar okusnim pohištvom: pisalna miza, etažera za knjige, dva stola in divan, ki služi ponoči za posteljo. Po prvotnem načrtu so nameravali postaviti v vsako sobo še po en fotelj; ker pa bi se s tem stroški povečali za 105.000 frankov, so misel opustili. V nobeni sobi seveda ne manjka umivalnik z vodovodom in na vsakih sedem do osem sob pride po ena kopalnica s prhami. Večje kopalnice pa se nahajajo v suterenu.

Sobe za študentke so še udobnejše; v njih se nahaja majhna alkova, ki nadomestuje toaletni kabinet; zagrnjen je z zavesami. Vodo imajo študentke na razpolago toplo in mrzlo, kopalnice so nameščene v vsaki etaži.

Osrednje poslopje s stolpom je namenjeno za zbirališče in za sestanke. Tu se lahko shajajo študenti in študentke, medsebojni obiski v sobah so jim namreč zabranjeni (to pa v glavnem zato, da lahko vsakdo neovirano študira). V tem traktu se nahaja slavnostna dvorana, ki ima prostora za 600 do 700 oseb. A dvorana ni le za slavnostne prilike; v njej se vrše vsakovrstne zabave, plesi itd. — V celoti ustvarja dom francoskih študentov kaj ljubeč in familijaren vtis.

Cene posameznim sobam so razmeroma nizke in dostopne tudi slabše situiranim študentom. Po prvotnem projektu bi znašala mesečna pristojbina za sobo 90 frankov; ker pa je od takrat frank padel in se je življenje podražilo, so jo morali zvišati na 150 frankov (dobrih 390 dinarjev). V tej ceni je všteta hrana, kurjava, razsvetljava, postrežba in prhe. Zajtrk se servira v sobah.

Disciplina v domu bo kar mogoče liberalna (Prid', Sloven'c, se lès učit!), ker dom ni zamišljen kot internat ali kolegij za srednješolce. Res je sicer, da so obiski med študenti in študentkami v sobah prepovedani, zato pa je obema spoloma dana dovoljna prilika, da se shajata in med seboj spoznavata v jedilnici in pa v dvorani v osrednjem traktu. Ponočnjaki se bodo seve čutili nekoliko prikrajšane, zakaj dom bo odprt le do 1. ure zjutraj, oziroma do takrat, ko pripelje poslednji

² Naši tovariši v Parizu so sicer poizkusili zainteresirati našo javnost in merodajne faktorje za to idejo, a se jim, žal, ni posrečilo. — Opomba ured.

tramvaj. Po eni uri ne more nihče več v dom. Vsakdo pa lahko izostane vso noč in se mu zato ni treba bati, da bi ga drugo jutro vrgli iz doma. Stvar vljudnosti in takta je, da poprej obvesti vodstvo doma, naloga ravnatelja pa, da vzame obvestilo zgolj na znanje.

Vestnik centralnega tajništva jugosl. napredne omladine iz Slovenije.

STOJAN BAJIČ — DOCTOR IURIS!

Eden izmed najbolj znanih in najbolj zmožnih ljubljanskih naprednih akademikov je brez dvoma Stojan Bajič, ki je bil pred kratkim promoviran za doktorja prava. Ni namen teh vrstic naštevati njegove zasluge v posameznih funkcijah, ki jih je opravljal z vso njemu lastno vestnostjo tekom svojega akademskega študija. Omenjeno naj bo samo, da se je aktivno udeleževal že kot srednješolec v «Preporodu», Požrtvovalno je deloval v «Ferijalnem Savezu», ki ga je na zadnjem svojem kongresu odlikoval s tem, da ga je imenoval za svojega starešino. Bil je vzoren Jadranec in kot tak je pridobil mnogo zaslug za velik ugled, ki ga uživa «Jadran». Kot prvi načelnik «Prosvete» C. T. je znova obudil dijaško prosvetno delovanje med ljudstvom ter kmalu zaslovel kot izvrsten predavatelj. Tudi našemu «Vidovdanu» je bil od vsega postanka vnet in odličen sotrudnik ter zadnje čase tudi njegov urednik.

Jasen dokaz, da napredna akademska omladina zna ceniti zasluge svojih članov, je bil zabavni večer, ki ga je priredil «Jadran» svojemu članu tovarišu Bajiču na čast ob priliki njegove promocije. Na skromen način se je društvo zahvalilo slavljenju za njegovo dolgotrajno uspešno udeleževanje. Preprost je bil večer, a prisrčen!

Tovarišu Bajiču se zahvaljujemo za njegovo dosedanje delovanje ter ga prosimo, da ostane tudi v nadalje naklonjen našemu pokretu.

D. S.

Kulturnoznanstveni odsek j. n. a. d. Jadrana. Čeprav letni semester ni ugoden za to panogo društvenega delovanja, je priredil kulturnoznanstveni odsek več zelo dobro obiskanih predavanj. Tov. Grahor je predaval o svojih doživljajih in vtisih v sovjetski Rusiji. Starešina S. Bajič je predaval o državi in gospodarstvu v SSSR. Dekan tehniške fakultete prof. dr. Král je govoril o hidroelektričnih napravah v severni Italiji in svoje zanimivo predavanje pojasnjeval s številnimi skicami, diagrami in zemljevidi. Sezono je zaključil prof. ing. Osana s predavanjem o radiotelefoni. Po teoretičnem uvodu je z eksperimenti objasn timer pojave električnih valov in nato predvajal — prvič v javnosti — ljubljanski radiokonzert, ki ga je izvajal orkester šentjakobskega naprednega društva. Nato je sledil koncert nekaterih evropskih postaj. Pozno zvečer so se razhajali številni poslušalci, ki so napolnili veliko dvorano dijaškega doma.

Akademija Preporodovega socijalno-političnega seminarja. Preporodov socijalno-politični seminar je zaključil svoje delo z akademijo, ki se je vršila dne 20. junija t. l. v Jadranovi čitalnici ob številni udeležbi članov «Preporoda» in «Jadrana». Akademijo je otvoril s kratkim nagovorom načelnik seminarja tov. Počkar. Nato je predaval tov. Vehovar o angleškem ustavnem položaju v prvi polovici 19. stoletja. Predavatelj je očrtal v kratkem ustavno zgodovino od magne charte, obširneje se je pa pečal z reformami, ki jih je prineslo 19. stoletje. Za njim je govoril tov. Sodja o ustavi severoameriških Zedinjenih držav. Pri tem je opisal njih zgodovino in politično stanje, zakonodajo, upravo in sodstvo ter živo silo najstarejše veljavne ustave. O naši samoupravi je predaval tov. Gregorič. Najprej je označil pojem samouprave in nato opisal našo samoupravo, nje naloge in organizacijo. Končno je poročal tov. Počkar o rapalski

pogodbi. Opisal je boje za Jadransko morje in Primorje na pariški mirovni konferenci, pogajanja med Jugoslavijo in Italijo in nato podal vsebino pogodbe in nje pomen. Obširno se je pečal z mejo napram Italiji, Reko in gospodarskimi koncesijami. Poudaril je tudi vzroke naših neuspehov, med katerimi je navedel našo nemoč, izvirajočo iz notranje nesloge. Zato nam je v slogi rešitev. — Vsi predavatelji so govorili prosto, jasno in so s svojim sigurnim nastopom presenetili poslušalce, ki so jim zvesto sledili, in vsakega nagradili z živahno pohvalo. Ob sklepu je govoril še dr. Stojan Bajič, ki je bodril k nadaljnjemu delu. K lepemu uspehu sta »Preporodu« častitela zastopnik J. n. a. d. »Jadrana«, tov. podpredsednik Zajc, in predsednik C. T. tov. Tonja, na kar je tov. Počkar zaključil akademijo.

Predavanja v J. A. D. »Triglav« v letnem semestru 1925. Poleg plenarnih sestankov, ki so se vršili v društvu skoraj redno vsak teden in na katerih je razpravljalo članstvo o organizatoričnih ter sploh notranjih društvenih zadevah, je imelo društvo še sledeča predavanja po zunanjih predavateljih: Fil. Ivan Grahor: O nacionalizmu. — G. A. Cerkenik: V vrtincu (recitacija). — Univ. prof. Dr. M. Dolenc: Naše vinogradništvo v luči pravne zgodovine. — Univ. prof. Fr. Veber: O teoretičnih temeljih Masarykove filozofije (Masarykov večer). — Ker je bilo društvo do zadnjega časa brez lastne sobe, so se vršila predavanja kakor tudi drugi sestanki članstva navadno v dvorani Akademskega kolegija.

»Preporod« v Ljubljani. Delo v našem društvu je bilo v preteklem šolskem letu živahno. Takoj v začetku leta se je vpisalo v društvo jako veliko število članstva, ki je tekom leta še stalno naraščalo. Na rednem občnem zboru dne 29. septembra 1924. je bil izvoljen nov odbor, ki je bil v začetku jako delaven, pozneje pa je radi odstopa tov. predsednika in drugih težkoč svoje delo precej opustil in zanemaril. Drugi redni občni zbor se je vršil dne 29. januarja 1925., na katerem je bil izvoljen zopet skoro popolnoma nov odbor, ki se je pa doslej precej izpremenil in sestoji sedaj iz sledečih tovarišev: Ilesič Svetozar, predsednik; Ozvald Stane, I. podpredsednik; Ozvald Marija, II. podpredsednica; I. tajnik: Šivic Silvester; II. tajnik: Arhar; blagajnik: Volkar Lojze; gospodar: Ham Božo; knjižničar: Gnjezdica Fran; čitalničar: Bohinc Miro; poleg tega sta se vršila tekom tega časa dva izredna občna zbora; prvega je bil prisiljen odbor sklicati dne 28. februarja v svrhu potrditve spremenjenih društvenih pravil, katera smo morali spremeniti na podlagi disciplinarnega reda; odbor je ukrenil vse potrebno v tej zadevi in obstoja mnogo upanja, da bodo nova pravila potrjena. Drugi izredni občni zbor se je pa vršil dne 25. aprila; na njem se je sklepalo o pri- tožbi nekega izključenega člana, ki je deloval proti programu društva; občni zbor je njegovo izključitev soglasno potrdil. Redni občni zbor društva se bo vršil zopet koncem maja ali začetkom junija; na njem bo prepuščeno vodstvo društva v prvi vrsti mlajšim močem. Delo obeh društvenih odborov je obstajalo največ v upravljanju tekočih zadev. Ožji odbor je imel do občnega zbora dne 28. januarja 12 rednih in 3 izredne seje, a po občnem zboru 10 rednih in 3 izredne seje. Širši odbor, katerega tvorijo razen ožjega odbora vsi načelniki sekcij in načelniki zavodov, je imel v celoti deset sej. Širša plast društvenega članstva se je udeleževala v precejšnjem številu odsekov. Obstojali so kulturnoznanstveni, dramski, tamburaški, orkestralni, pevski, šahovski, športni in filatelistični odsek; v aprilu se je ustanovil še sokolski odsek, ki je sedaj sredi najživahnejšega delovanja. Kulturnoznanstveni odsek je pričel v začetku leta jako živahno delovati, a po božičnih praznikih je jel vsled odstopa tov. načelnika nazadovati. Sprva je obstojal iz več pododsekov (literarni, retorični, desklamatorski), ki so pozneje prenehali, le socialno-politični seminar se je obdržal kot samostojna sekcija ter je priredil dobro uspelo akademijo. — Kulturnoznanstveni odsek je priredil v zimskih mesecih ob sobotah redna predavanja, ki so morala pozneje vsled nepremostljivih ovir izostati; pač pa se je v nedavnem času vršilo še nekaj zanimivih predavanj. Predavali so nam v prvi vrsti gg. prof. Lah, dr. Kropivnik, Jeran, Dolžan, Sila in tov. Bajič. Jako živahno so delovali glasbeni

odseki. Tamburaški zbor, pod vodstvom tov. Šegule, je imel tedensko dvakrat ali trikrat redne vaje; zbor, broječ do 20 članov, je nastopil na proslavi ujedinjenja dne 1. decembra, na društveni akademiji in na treznostnih srednješolskih proslavah v opernem gledališču dne 9. maja. Orkestralni odsek, ki je nastopil na istih prireditvah kot tamburaški zbor, se še vedno pod vodstvom tov. Lipovška uspešno razvija. Pevski zbor pod vodstvom g. prof. Brnobiča ima redne tedenske vaje. Med tem ko športni, dramski in filatelistični odsek radi pomanjkanja denarnih sredstev in nezanimanja članstva ne morejo uspevati, jako dobro deluje šahovski odsek. Prireja redne tedenske brzoturnirje, simultanke in turnirje z drugimi šahisti, predvsem tovariši akademiki. V najnovejšem času deluje živahno sokolski odsek; bavi se s širjenjem sokolske ideje in z ustanavljanjem tovrstne knjižnice. V kratkem priredi tudi več predavanj. Društvena knjižnica se pod vodstvom knjižničarja tov. Gnjезде vedno bolj množi. Nakupilo se je mnogo knjig; z veseljem pa je opaziti, da člani v velikem številu darujejo društveni knjižnici knjige. — Društvena čitalnica nudi članom raznovrstne slovenske in srbohrvatske dnevnike, tednike in revije. Od društvenih prireditev je omeniti poleg predavanj iz Meškove proslave (28. oktobra) sijajno uspešo akademijo dne 28. marca. Poleg tega se je udeležilo društvo z velikim številom delegatov na srednješolskem tečaju C. T., sodelovalo pri proslavi Ujedinjenja, ki jo je priredila Zupa S. J. S. U. dne 1. decembra, pri srednješolskih treznostnih proslavah dne 9. maja in na kongresu Zupe S. J. S. U.

XI. Občni zbor dijaške organizacije »Prosvete« v Novem mestu. Napredna dijaška organizacija »Prosveta« je bila ustanovljena leta 1919. in je gojila med članstvom nacionalne ideje. Za svoj trud je žela obilo uspeha in tako je vzgojila velik del dijaštva v nacionalnem duhu. V teku šestih let je zelo napredovala, tako da ima za seboj že več kot polovico dijaštva. Na občnem zboru 13. septembra 1925, je pokazala zopet velik napredek. Občni zbor se je pričel ob 10. uri dopoldne, navzoč je bil ravnatelj gospod Škerlj, brat Matko, zastopnik novomeškega Sokola in tovariš Iskra, zastopnik centralnega tajništva. Predsednik tov. Gorkič je otvoril občni zbor ob navzočnosti 80 članov. Najprej je pozdravil navzoče in nato v kratkem govoru opisal delovanje organizacije, nakar je prebral tajnik tov. Mervar zapisnik zadnjega občnega zbora, ki je bil soglasno sprejet. Nato je govoril tov. Iskra o delovanju v Srbiji in o tamošnjem dijaškem življenju. Govoril je o ustanavljanju organizacij tam in pri nas. Nato nas je poučil o delovanju župe in centralnega tajništva, nakar je zaključil svoj govor. Tov. Gorkič se mu je zahvalil za njegove besede. Temu je sledila druga točka: »Poročilo o župnem in saveznem kongresu.« Poročilo je podal tajnik. O župnem kongresu, dne 31. maja do 1. junija je poročal precej obširno. Udeležilo se ga je deset delegatov in 15 članov, saveznega kongresa v Beogradu, ki se je vršil dne 5. do 9. julija, se je udeležil samo tajnik tov. Mervar. Nato je sledila tretja točka: »Poročila funkcijonarjev.« Tajnik je podal natančno poročilo o delovanju v preteklem letu. Organizacija je bila v stikih z župo in centralnim tajništvom. Nato je končal tajnik in blagajnik, tov. Pfaff je podal svoje poročilo od leta 1919. dalje. Revizor tov. Pečenko je podal poročilo o reviziji in predlagal absolutorij, kar se je sprejelo. Nato je sledilo poročilo »Znanstveno-literarnega odseka«, o katerem je podal poročilo načelnik tovariš Globevnik. Vršilo se je deset predavanj, katerih se je udeležilo 40 do 60 članov. Nato je podal poročilo tov. Grm, o mladinskem odseku, kjer se je vršilo osem predavanj ob prisotnosti 30 do 40 članov. Nato je sledilo poročilo čitalničarja Pfaffa, ki je poročal, da prejemo dosti časopisov. Knjižničar tov. Globevnik je podal poročilo in revizor je predlagal absolutorij. Sedaj je sledilo poročilo sokolskega odseka, tovariša Jarca, ki je poročal, da obiskuje telovadbo 40 telovadcev. Nato je poročal tov. Sajc o športnem odseku. Športni odsek je priredil »Športni dan«, kjer je nastopila v nogometu S. K. Prosveta proti S. K. Zora. Prireditelj je uspela zelo dobro. Nato se je prešlo na četrto točko »Volitev odbora«. Odbor je bil sestavljen iz sledečih članov: predsednik Mervar Marjan, tajnik Globevnik Jože, blagajnik Pfaff Alojz, načelnik znan-

stveno literarnega odseka tov. Jenko, mladinski odsek tov. Korošec, čitalničar tovariš Pfaff, knjižničar tov. Vogrinc, sokolska sekcija tov. Jarc, sportni odsek tov. Križnič. Za revizorja tov. Gorhič in tov. Špendal. Nato je sledila petna točka: «Slučajnosti». Tu se je obravnavalo več manjših slučajev, nakar je predsednik tov. Mervar zaključil občni zbor.

Organizacija «Prosveta», Novo mesto.

«Prosveta» v Novem mestu. Ne vem, kje naj iščem vzrok, da globoko názaj ne zasledim nobenega poročila o «Prosveti». Mogoče so naši predhodniki hoteli, naj se raje uveljavlja pregovor «Tiha voda globoko dere», kakor pa, da bi mnogo govorili o naši organizaciji, delali pa ničesar. Mogoče je tudi, da so bili prejšnji odbori proti C. T. v nekaki opoziciji. Toda naj bo kakor hoče, dejstvo je, da je bila novomeška «Prosveta» za širšo jugoslovensko javnost mrtva. Zato ni čuda, da so se dne 30. novembra 1924. zbrani delegati jugoslovenskih društev razveselili našega delegata tov. Gorkiča in to tem bolj, ker so se prepričali, da je organizacija dobro delovala. Vendar ne bom poročal o delovanju organizacije od njene ustanovitve, omejil se bom samo na to poslovno dobo. Odbor sestoji iz sledečih članov: Predsednik: tov. Gorkič Dušan, VI.; tajnik tov. Mervar Marjan, V.; blagajnik in čitalničar tov. Pfaff Alojz, VI.; knjižničar in načelnik znanstveno-literarnega odseka: tov. Globevnik Joža, VII.; načelnik dramske in športne sekcije: tov. Perkinšek Rudi, VI.; načelnik omladinskega odseka: tov. Germ Joža, IV.; načelnik sokolskega odseka: tov. Jarc Andrej, VII., in tajnica mladinskega odseka: tov. Kozina Vida, IV. 1. Stanje blagajne je sedaj približno Din 800— aktivna. Knjižnica je izvrstna in šteje 700 knjig, večinoma beletristika. Zadnji redni občni zbor je knjižnici odobril Din 700—, za renoviranje knjižnice in nakup novih knjig. Ta vsota je sedaj skoro izčrpana. Čitalnica je dosegla svoj rekord. Lansko leto je štela 5 časopisov, sedaj pa 32, med temi 5 dnevnikov (2 srbska, 1 hrvatski in 2 slovenska) ter 2 humoristična lista. Literarno-znanstvena sekcija ima vsako soboto sestanek s predavanjem. Predavajo nam večinoma nedijaki, novomeška inteligenca, strokovnjaki o svojih stvareh. Ta sekcija je višješolska. V sedanji poslovni dobi smo imeli 10 sestankov s sledečimi referati: I. G. Fran Zwitter, stud. phil.: Jugoslovensko vprašanje. 2.—3. G. Kuder Anton, sodni svetnik: O razvoju denarstva. 4.—6. G. Ivanetič, učitelj: Iz ujetništva v Rusiji. 7. G. Zwitter Fran, stud. phil.: Socijalne razmere v Jugoslaviji. 8. G. Škerlj Anton, gimn. direktor: Aristokratizem in demokratizem. G. Stojan Bajič, abs. jur.: Psihologija mas. 10. G. dr. Mejak Ervin, avskultant na sodišču: Zgodovina jugoslovanske ustave. Zanimanje za predavanja je med dijaštvom veliko. K nekaterim predavanjem smo tudi pripustili nasprotno dijaštvo. Nižja šola deluje pri mladinskem odseku. Redna predavanja se vršijo vsako soboto ali nedeljo. Predavajo višješolci in nižješolci. Predavajo se lažje stvari in je to nekak retorični odsek. Dramska sekcija goji recitacijo, deklamacijo in posebno dramo. Toda radi sklepa profesorskega zbora ne smemo javno nastopati. Sokolska sekcija skrbi za dobro zvezo med našo organizacijo in novomeškim sokolskim društvom, agitira za telovadbo in sokolsko idejo. Dijaki-člani imajo posebne telovadne ure. Sportna sekcija goji nogomet. Sedaj imamo tri čete. Ker se je ta sekcija ustanovila šele to poslovno dobo, nismo imeli še nikake tekme. Vendar se sekcija razveselljivo razvija, za kar gre največja zasluga discipliniranosti članstva. Organizacija nima svojega glasbenega odseka. Dijaki sodelujejo pri «Dijaškem orkestru». Društvo sedaj beleži svoje najsijajnejše delovanje. Število članstva je od zadnjega občnega zbora poskočilo za 30, tako, da sedaj društvo šteje 120 članov. Društvo je v Novem mestu na dobrem glasu in odprta mu je lepa bodočnost.

Dušan Gorkič.

«Triglav» v lastnih društvenih prostorih. Ljubljanski «Triglav» je bil edini izmed vseh večjih akademskih društev v Ljubljani, ki dozdaj še ni imel svojih društvenih prostorov. Tri leta je bilo njegovo članstvo navezano na gostoljubnost te ali one restavracije in na ravnateljstvo kolegija. V takih prilikah je več kot naravno, da društvo ni moglo prospevati kakor bi lahko, če bi imelo svoje lastne lokale. Te dni

pa se je, kakor čujemo, »Triglavu« posrečilo dobiti v najem dve sobi v Narodnem domu. Veseli nas, da moremo bratskemu društvu na tem čestitati i mi!

Ljudsko prosvetno delo naših društev. Celjska »Sloga« je ustanovila v Križevcih v Prekmurju ljudsko knjižnico, ki šteje okoli 150 knjig. Gotovo bo vršila v zanemarjenem Prekmurju važno narodno delo.

Knjižnica »Prosvete« C. T. v Dragi pri Loškem potoku. »Prosveta« je v tem kočevskem kraju osnovala knjižnico, ki je poslovala od novembra 1923. do marca 1925 in si je v tem času 52 čitateljev izposodilo 688 knjig.

J. n. a. d. »Jadran« bo ustanovil ljudsko knjižnico v Mlaki pri Kamniku. Knjižnica bo štela 100 izbranih knjig iz leposlovja in poljudnega znanstva v slovenskem in srbohrvatskem jeziku.

Upravni odbor J. A. D. »Triglav« v Ljubljani je bil v poletnem semestru 1925. sestavljen sledeče: predsednik: Ciril Golouh, iur.; podpredsednik: Ljubo Tiplič, iur.; tajnik: Zvonko Cvetko, iur.; blagajnik: Milan Šijanec, iur.; knjižničar Joško Trampuš, tehn.; gospodar: Janko Petriček, tehn.; arhivar: Boris Kuharič, tehn.; namestnik: Branko Cvetko, iur.; preglednika: Mirko Lovrec, iur. in Odon Planinšek, iur.

Počitniški odbor 1925. J. A. D. »Triglav«. Na IX. rednem občnem zboru »Triglava« dne 20. junija 1925. je bil ponovno izvoljen za predsednika jurist Ciril Golouh. Odborniki so sledeči: iur. Ljubo Tiplič, iur. Ciril Spindler, iur. Klara Senčar, iur. Zvonko Cvetko, iur. Ivo Dougan, iur. Cvetko Šribar in iur. Otmar Cvirn (pozneje tehn. Roman Poniž).

Jugoslovensko dijaštvo.

Kako je ljubljansko študentstvo organizirano. Na inicijativo »Jadrana« je sklenilo uredništvo našega lista napraviti točno statistiko ljubljanske akademske omladine v poletnem semestru t. l. z ozirom na kulturna društva, v katerih je včlanjena. V to

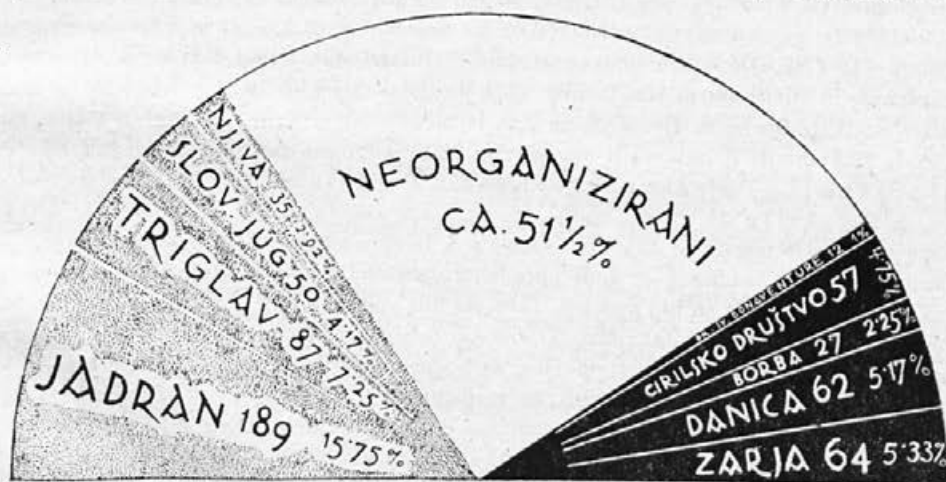

Diagram članstva ljubljanskih kulturnih društev.

svrhu smo se pismeno obrnili na društva »Triglav«, »Slovenski Jug«, »Njivo« in na »Akademske zveze«, v kateri so včlanjena katoliška društva »Zarja«, »Danica«, »Borba«, »Cirilsko društvo« in »Društvo sv. Bonaventure«. Žal smo dobili odgovore le od »Triglava« in od »Akademske zveze« — katerima se na tem mestu za njuno uslužnost najlepše zahvaljujemo — in pa seveda od »Jadrana«. »Slovenski Jug« in

«Njiva» nam do danes še nista odgovorila. Iz dobljenih podatkov smo sestavili diagram, ki ga zgoraj priobčujemo. Kot bazo za celotno slušateljstvo ljubljanske univerze smo vzeli število 1200. Številke v diagramu so absolutno točne le v toliko, kolikor se tičejo «Jadrana», «Triglava», «Zarje», «Danice», «Borbe», «Cirilskega društva» in «Društva sv. Bonaventure». Podatke za «Slovenski Jug» in «Njivo» smo skušali dobiti vsaj neslužbenim potom, ker službenim ni šlo, vendar pa po našem mnenju ne morejo mnogo divergirati od dejanskega stanja. Na «Akademske Orjune» se izrecno nismo hoteli obrniti, ker je, kakor znano, precejšen del njenih članov istočasno včlanjen tudi v «Jadrano» ali «Triglavo» in drugih naprednih društvih, vsled česar bi njih uvrstitev v diagram kvarila točnost slike. O «Klubu levih» nam še do danes ni znano, da li sploh eksistira in v katero vrsto društev se šteje. Zato smo evtl. njegove člane mirne vesti šteli med neorganizirance. Upamo, da nam tega ne bodo šteli v zlo, saj so se svoječasno, ko so se hoteli organizirati, ponosno sami zvali «organizirane neorganizirance». — Glede društev, ki so včlanjena v «Akademske zveze», smo bili sicer mnenja, da «Cirilsko društvo» in «Društvo sv. Bonaventure» zbog prevladujočega stanovskega karakterja ne spadata med čista kulturna društva, toda da ne storimo nikomur niti najmanjše krivice, smo ju lojalno uvrstili v diagram. — Komentar k diagramu je menda nepotreben. Vprašamo le eno: Komu je v čast in komu v sramoto, da zeva tolikšna praznina neorganizirancev? Ljubljanski univerzi, kulturnim društvom ali njim samim?

Slušateljstvo zagrebške univerze. Prejeli smo «Red predavanja u kr. sveučilištu Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu u zimskom poljeću 1925./26.». Iz pregleda slušateljev poletnega semestra šolskega leta 1924./25., ki ga priobčuje seznam, posnemamo: Zagrebška univerza je štela v poletnem semestru 1924./25. skupno 2671 slušateljev, od teh 2600 rednih in 71 izrednih. Na posameznih fakultetah je bilo vpisanih: na juridični 870 (860 rednih in 10 izrednih); na filozofski 585 (540+45); na medicinski 664 (658+6); na gospodarsko-šumarski 254 (252+2), od teh na gospodarski 125 (125) in na šumarski 129 (127+2); na veterinarski 122 (116+6); na bogoslovni 35 (34+1) in v farmacevtskem tečaju 141 (140+1). — Po pokrajinah se je slušateljstvo delilo takole: iz Hrvatske, Slavonije in Medjimurja jih je bilo 1233, iz Slovenije 102, iz Istre 18, iz Dalmacije 303, iz Bosne in Hercegovine 323, iz Srbije 103, iz Črne gore 24, iz Vojvodine 146, iz Makedonije 6. Skupno iz Jugoslavije 2258. Iz inozemstva jih je bilo: iz Češke 11, s Poljskega 18, iz Rusije 214, iz Ukrajine 9, iz Bolgarske 17, iz Avstrije 24, iz Ogrske 23, iz Rumunije 12, iz Italije 73, iz Grškega 2, iz Nemčije 1, s Turškega 3, iz Amerike 4, iz Argentine 2. Skupno 413. — Zanimiva je tudi opredelitev slušateljev po pokrajinah z ozirom na fakultete, na katerih so bili vpisani. Tako so bili vpisani Hrvati (Slavonci in Medjimurci): 462 na juridični fakulteti, 303 na filozofski, 262 na medicinski, 20 je bilo gospodarjev, 50 šumarjev, 68 veterinarjev, 24 bogoslovcev, 44 v farmacevtskem tečaju. — Slovenci: 17 juristov, 4 filozofi, 46 medicincev, 9 gospodarjev, 9 šumarjev, 12 veterinarjev, 2 bogoslovca in 3 farmacevti. — Istrani: 6 juristov, 4 filozofi, 6 medicincev, 1 gospodar in 1 bogoslovec. — Dalmatinci: 130 juristov, 86 filozofov, 60 medicincev, 8 gospodarjev, 1 šumar, 9 veterinarjev, 4 bogoslovci in 5 farmacevtov. — Bosanci in Hercegovci: 136 juristov, 71 filozofov, 66 medicincev, 7 gospodarjev, 22 šumarjev, 12 veterinarjev in 9 farmacevtov. — Srbijanci: 12 juristov, 7 filozofov, 34 medicincev, 5 gospodarjev, 2 šumarja, 6 veterinarjev in 37 farmacevtov. — Crnogorci: 8 juristov, 1 filozof, 5 medicincev, 5 gospodarjev, 4 šumarji, 1 farmacevt. — Vojvodinci: 52 juristov, 12 filozofov, 57 medicincev, 2 gospodarja, 5 šumarjev, 5 veterinarjev, 2 bogoslovca in 11 farmacevtov. — Makedonci: 3 me

dicinci, 2 veterinarja in 1 farmacevt. — Inozemci pa so bili razdeljeni takole: Čehi: 1 jurist, 6 filozofov, 3 medicinci, 1 veterinar. — Poljaki: 1 jurist, 6 filozofov, 9 medicincev, 1 veterinar in 1 farmacevt. — Rusi: 11 juristov, 46 filozofov, 63 medicincev, 60 gospodarjev, 28 šumarjev, 2 veterinarja, 1 bogoslovec in 3 farmacevti. — Ukrajinci: 1 filozof, 4 medicinci, 2 gospodarja in 2 šumarja. — Bolgari: 2 gospodarja in 15 farmacevtov. — Avstrijci: 6 juristov, 9 filozofov, 6 medicincev, 1 gospodar, 1 bogoslovec in 1 farmacevt. — Ogrji: 4 juristi, 5 filozofov, 6 medicincev, 2 gospodarja in 6 farmacevtov. — Rumuni: 6 juristov, 1 filozof, 4 medicinci in 1 farmacevt. — Italijani: 16 juristov, 19 filozofov, 27 medicincev, 1 gospodar, 5 šumarjev, 3 veterinarji in 2 farmacevti. — Grki: 1 filozof in 1 šumar. — Nemci: 1 veterinar. — Turki: 1 filozof, 1 medicinec in 1 farmacevt. — Američani: 1 jurist, 2 filozofa in 1 medicinec. — Argentinci: 1 jurist in 1 medicinec.

Kongres Ferijalnega Saveza v Ljubljani. V dneh 16. do 18. avgusta tega leta se je vršil v Ljubljani kongres Ferijalnega Saveza. Uprava je hote izbrala kot mesto petega — jubilejnega — kongresa Ljubljano, saj se je ravno tu pri nas rodila ideja po ustvaritvi organizacije, ki naj omogoča našemu dijaštvu potovanja širom naše lepe domovine. V Ljubljani je peščica delavnih ljudi uresničila to idejo ter jo razširila po vsi naši državi, tako da tvori danes Ferijalni Savez najmočnejše jugoslovansko dijaško združenje.

Svečano sejo kongresa je otvoril tov. Miodrag Nikoliš z govorom, v katerem je poudarjal važnost Ferijalnega Saveza ter njegovo petletno delovanje. Po pozdravnih govorih navzočih zastopnikov oblastev in društev je tov. Vikt. Maček kot slavnostni govornik iznesel historijat Ferijalnega Saveza. V svojem lepo zasnovanem govoru je očrtal razvoj ideje od prvega početka do današnjih dni. Pred dvajsetimi leti so osnovali slovenski dijaki »Počitniško zvezo«. Njen delokrog je bil spočetka majhen, omejen na slovenske kraje. Kmalu pa je ideja dobila pristaše tudi v Hrvatski in Srbiji. Pokret je dobil jugoslovanski značaj in s tem je seveda postal državi (sc. Avstriji) nevaren. Začela je doba političnih persekucij mladih pobornikov, a omladina je odgovorila še z intenzivnejšim delom za cilje mlade, revolucionarne organizacije. Prišlo je leto 1914., veleizdajniški proces slovenskih dijakov ter svetovna vojna. Pokret je zastal. Po ujedinjenju je pa ideja na novo vzplamtela. Zopet se je na isti način širila organizacija, ki je dobila ime Ferijalni Savez; najprej Slovenija, nato ostale pokrajine. Vendar neprimerno hitrejši je bil razvoj; razlogi so jasni. Okrog voditeljev Janžeta Novaka in Leona Kavčnika so se trumoma zbirali novi delavci. Število članov je hitro rastlo, država in razne druge institucije so bile novemu društvu zelo naklonjene. In danes je Ferijalni Savez največja jugoslovanska dijaška organizacija!

Navdušeno ploskanje je sledilo izvajanju tov. Mačka. Nato so bili izvoljeni prvi starešine F. S. Ta institucija je čisto nova. Z imenovanjem za starešino se F. S. oddolži svojim poštrevovalnim delavcem. Poleg tega častnega značaja ima starešinstvo tudi praktičen namen. Nekdanjim ferijalcem se da možnost udejstvovanja za cilje F. S. S tem se tudi ustvarja za vsako društvo tako potrebna kontinuiteta.

Jubilejni kongres je izvolil prvo kolo starešin — sedemnajst po številu. Če pomislimo, da je Ferijalnemu Savezu tekla v Sloveniji zibelka, je čisto razumljiva večina, ki jo imajo Slovenci v starešinstvu. In sicer so izvoljeni: dr. Janžeta Novak, ing. Leo Kavčnik, dr. Josip Pretnar, dr. Stojan Bajič, Dolfe Schauer, Viktor Maček, Jože Kregar, Josip Kankelj in Janko Pfeifer. (Interesanten pojav je, da so vsi naštetih naprednjaki, dasi je Ferijalni Savez strogo nadstrankarska organizacija. Op. ured.)

Drugo kolo, sestoječe iz deset članov, izvolijo starešine čez pet let. Vsakih pet let se dopolnjuje število starešinstva.

Ostali čas se je kongres bavil z organizacijskimi zadevami, ter je potekel — če izvzamemo eksodus nekaterih srbskih delegatov — v najlepšem redu.

Novoizvoljenemu upravnemu odboru pod vodstvom g. prof. J. Kušana želimo v delu za cilje Ferijalnega Saveza obilo uspeha. Mi pa bomo kot doslej po svojih močeh težnje Ferijalnega Saveza vedno in povsod radevoljno podpirali. D.

C.I.E. in jugoslovansko dijaštvo. Na drugem mestu poročamo o živahnem delovanju mednarodne dijaške zveze. Mi Jugoslovani smo v njej pokazali svoje najslabše strani: na praškem kongresu, kjer smo bili sprejeti kot redni član, je bil izvoljen Jugoslovčan za tajnika C.I.E. Ta mož nas je v C.I.E. temeljito diskreditiral: po stari navadi sploh ni niti — odgovarjal na dopise, ki so prihajali na tega našega funkcijonarja, kar so nam v zlo šteli posebno Angleži, ki so natančni tudi v tem pogledu. Na varšavskem kongresu sta dva beograjska študenta, ki do danes še nista pojasnila, kako sta »izključila« Zagreb in Ljubljano od zastopstva v delegaciji, kar na lepem izjavila, da izstopajo Jugoslovani iz C.I.E. in g. Živančević je to javil C.T. z zelo dvomljivo argumentacijo, ki smo jo objavili v prejšnji številki. To igrakanje in neresno postopanje dveh beograjskih študentov je vrglo na nas zelo slabo luč; drugi narodi se zato izprašujejo, kako je mogoča tako vihrava politika, kako je mogoče, da pošlje Jugoslavija take delegate. Po poročilih vodilnih funkcionarjev C.I.E., s katerimi so se razgovarjali pred kratkim zastopniki C.T. in pa j.n.a.d. »Jadrana«, je razvidno, da je naš položaj in pa položaj Slovanov v C.I.E. zelo težak in da je vrzel, ki jo je zapustilo za seboj jugoslovansko dijaštvo, težka izguba za slovansko dijaštvo. Ljubljanska akademska omladina je bila zastopana samo na praškem kongresu l. 1921. Pozneje ni imela svojih delegatov niti na oxfordski konferenci niti v Varšavi. Kot naši zastopniki so šli v C.I.E. študentje, ki jih sploh ni pooblastil nikdo, razen njih politični klub. Zato tudi teh delegatov ne priznamo, niti ne moremo priznati tega, kar so oni izjavili v imenu jugoslovanskega dijaštva, ker v tem imenu govoriti niso bili upravičeni. Zato smatramo, da oni niso mogli izjaviti izstopa jugoslovanskega dijaštva iz C.I.E., v katero so izposlovali vstop pooblaščenih zastopnikov omladine vseh naših univerz. — Delegati, ki so hodili na zadnje prireditve C.I.E. in nas tam zastopali in izstopali na svojo roko, se niso še do sedaj potrudili zvedeti mnenje zagrebške in ljubljanske akademske omladine o svojem zastopanju in s tem si dobiti zaupnico, temveč so lepo ostali doma in menda samo čakajo na — bodoči kongres. Če se smatrajo za poklicane, da nas zastopajo v inozemstvu, so prevzeli s tem obveznost osnovati nacionalno zvezo jugoslovanskega dijaštva, ki je predpogoj realnega udejstvovanja v C.I.E. To jim menda ni prišlo niti na misel. — Da nas morejo zastopati taki delegati, je deloma krivda nas samih, ki do sedaj še nismo mogli ustvariti enotne dijaške organizacije. Če drugo ne, nas sili mednarodni položaj k temu, da se organiziramo in poleg drugih prednosti, ki jih more nuditi taka organizacija, vpostavimo naš ugled pri dijaštvu drugih narodov, ki si nedelavnosti in organizatorične nesposobnosti jugoslovanskega dijaštva kar ne more razlagati. Mi imamo svojo nacionalno zvezo že organizirano, imamo C.T., ki se more primerjati s čl. Svazom. Zagreb in Beograd nista niti začela. Na njih je torej sedaj vrsta, pred vsem na Beogradu, da ne hodi samo v inozemstvo nas zastopati, ampak, da se organizira vsaj sam doma. Ali pa morda čakajo, da pride organizacija od nas, kakor je prišla pri srednješkem savezu, ferijalnem savezu, Ekonomskem savezu i.t.d.? Da bi si torej delili delo: eni bi zastopali in govorili, drugi pa delali? Morda je to edina pot? (Glej Listnico uredništva. — Opomba ured.)

Petletnica Laska. Agilni ljubljanski akademski sportni klub je praznoval dne 10. maja petletnico svojega obstoja. Ta obletnica ni samo važna s sportnega stališča, ampak tudi radi tega, ker je obenem obletnica naše univerze, jubilej naše osvoboditve. Takoj, ko se je začelo predavati na ljubljanski univerzi, so tovariši sportaši zasnovali

idejo združitve vseh sportnikov po vzorcu Oxforda in drugih. Ustanovnega občnega zbora, ki se je vršil dne 2. maja 1920. v napr. dijaškem domu, se je res udeležilo veliko število sportnikov, a pokazalo se je, da so bile naše nade, da dobimo takoj prvovrstni sportni klub, preuranjene. Zasnovala se je ustanovitev mnogobrojnih sekcij, katere so pa v teku časa počasi prenehale poslovati, na pr. plavalna, veslaška, strelska, sabljaška in boks. Najinteresantnejše pa je, da se ni ustanovila ona sekcija, katere tipični reprezentant je ravno akademik, namreč lahkoatletika. Toda prišla je iztrepnutev, ko se je poleglo prvo navdušenje: zaspale so vse sekcije, razven nogometne. Ta edina je delovala in si celo sama nabavila potrebno sportno opremo. V tem času se je ustanovil v Ljubljani nogometni podsavez, ki je po pravilih zahteval, da se tudi akademski sportni klub udeleži tekem za prvenstvo. Ker pa klub še ni bil notranje utrjen, in ne bi mogel častno zastopati svojih barv, ga je podsavez začasno oprostil obveznih tekem. Prva javna nogometna tekma se je odigrala s S. K. Sparto. Število članstva je konstantno padalo. To je bila klubova doba detinstva, ko se je boril za svoj obstanek. Člani so končno uvideli, da tako ne gre dalje. Izvolili so nov odbor in ta se je z vso vnemo lotil dela. Ustanovila se je lahkoatletska sekcija in ta se je res obnesla, čeprav šele po preteku dveh let. Klub v tej dobi ni javno nastopal, sekcije so delovale interno. Na tihem se je članstvo pripravljalo na javne sportne boje in tudi finančna stran kluba se je toliko poboljšala, da si je lahko nabavil najpotrebnejše sportne predmete za sekcije. S propagiranjem sportne ideje se je dvigalo počasi število članstva. L. 1922. po II. rednem občnem zboru je klub poslal tudi svojega zastopnika v nogometni podsavez, da si pridobi sportno-administrativnih in tehničnih zmožnosti. Do III. občnega zbora junija 1922. je klub deloval interno brez tekmovalni. Lahka atletika in nogomet sta vidno napredovala. Zimska sekcija pa je bila celo tako dobra, da je javno tekmovala in si priborila dovoljen uspeh. Tudi lahka atletika se je začela javno udeleževati, ko je prvič nastopila pri štafeti skozi Ljubljano. Sekcije so pridno trenirale. Nogometna sekcija si je s sistematičnimi treningi pridobila toliko tehnike, da se je prvo moštvo plasiralo na III. mesto II. razreda, lahkoatletska sekcija pa si je v akademskem petoboju priborila pokal. Odbor je med tem z vso vnemo deloval na finančnem izboljšanju kluba, kajti brez zadostne sportne opreme je bil vsak napredek nemogoč. Razvila se je velika agitacija med akademiki za vstop v Laskove vrste in uspeh ni izostal. Posebno v vrstah lahkoatletov se je opazalo veliko gibanje. Akademiki so se začeli zavedati, da znajo tudi drugi ceniti tradicionalni favorizem akademikov v lahki atletiki, in so z vsemi silami stremeli za tem, da se izpopolnijo tehnično v vseh disciplinah. Žal se je s tem korakom začel specializem tako, da danes ni niti enega tipičnega tekmovalca za petoboj. L. 1924. si je lahka atletika priborila v propagandnem stafetnem teku skozi Ljubljano II. mesto. Šele sedaj so začeli smatrati drugi klubi Lask za enakovreden; še več, balj so se naše konkurence in ne neupravičeno. Pri tekmi za prvenstvo v Sloveniji je kljub temu, da je večina tekmovalcev odšla domov, dosegel 4. mesto. Še isti mesec je S. K. Jadran razpisal pokal g. Bara za stafetni tek Kranj—Ljubljana, kjer je Lask dosegel drugo mesto. V novembru je klub priredil prvi samostojni turnir proti S. K. Jadranu. Tekmovalo se je v 11 disciplinah in je klub premagal S. K. Jadran s 5 točkami. Na tem mitingu je Lask razvil vse svoje moči in pokazal javnosti, da se dá doseči z vztrajnostjo in požrtvovalnostjo marsikak uspeh. Tudi nogomet ni zaostajal za formo prejšnje dobe. Zimska sekcija se je udeležila tekme za smuško prvenstvo in je naš član odnesel prvo mesto. Tudi plavalna sekcija se je z uspehom udeleževala tekem. Število članstva pa se je pomnožilo za 500 %. S tem je bila dana možnost večje izbire med tekmovalci in odbor se je lahko posvetil tehničnim vprašanjem. V najnovšem času je klub ustanovil hazeno-sekcijo in s tem pokazal razumevanje za ženski sport. Glavni vzrok, da Lask v prvenstveni tabeli ne zavzema tistega mesta, ki mu gre, je ta, da se vedno menjajo postave moštev in tekmovalcev. Akademik pride in zopet gre. Najstarejši igralci pri Lasku igrajo le kvečjemu pet let, dokler traja doba njihovega študija. Temu hoče Lask

odpomoči z mladinsko sekcijo, ki bo klubu dajala material za prvo moštvo. Lask je svojo petletnico proslavil na prav dostojen način. Dopoldne se je kljub slabemu vremenu vršil stafetni tek za Laskov pokal, krasno statueto tekača, ki si ga je prisborila stafa S. K. Primorja. Nato se je vršil na univerzi slavnostni občni zbor, ki se ga je udeležilo vse članstvo in mnogo zastopnikov drugih klubov, ki so izrekli svoje častitke. Popoldne se je vršila prijateljska tekma s S. K. Celjem, v kateri je Lask zmagal. Zvečer pa se je vršil v naprednem djaškem domu animiran družabni večer, ki je prinesel obilo zabave. — (Poročilo o petletnici «Laska» je bilo namenjeno za majsko številko «Vidovdana», ki pa se je — ne po naši krivdi — zakasnila. — Opomba uredništva.)

Fuzija «Laska» s «Primorjem». Julija meseca t. l. se je združil «Lask» s «Primorjem» in občna zbornica obeh društev sta sklepe potrdila. Novi akademski športni klub «Primorje» bo dal naši univerzi, ki je doslej zanemarjala telesno vzgojo svojih slušateljev, priliko, da na lepem športnem prostoru in s prvovrstnim športnim osebjem vzgaja svoj akademski naraščaj, da dvigne nivo našega športa in zanese v njega tisti pravi športni duh, katerega predstavitelj je bil vedno akademik. S športnega kakor tudi z akademskega stališča moramo korak obeh športnih klubov najtopleje pozdraviti: z njim se družijo v našem športu preveč razcepljene sile, z njim pridobi naša univerza drugo enako važno podlago za vzgojo svojih slušateljev: priliko za razvoj njih sile in zdravja, ki je vzgoji duha enakovredna.

O ekskurziji kemikov v Francijo in kar je ž njo v zvezi. V Ljubljani se že nekaj časa šepetajo čudne stvari, ki so si celo našle pot v dnevno časopisje. Objekt tem vestem so ljubljanski kemiki, oziroma njihova ekskurzija v Francijo, ki so je priredili letošnje poletje. Na slehernem oglu naletiš na prijatelja, na vsakem koraku srečaš znanca, ki s skrivnostnim obrazom povprašata: Ali že veš, kaj se govori? In ti ne veš nič, oziroma veš le, kar čuješ takole mimogrede. A to je več kot dovolj. —

Hoteli smo o stvari pisati na podlagi nepristranskega in stvarnega poročila o dejanskem stanju. Zato se je naš urednik podal na rektorat. Dobil je lakoničen odgovor: «O tem ne govorimo. Stvar je v teku.» Niti besedice več. Tako smo docela navezani na več ali manj avtentične podatke, ki jih ujamemo zdaj tu zdaj tam. Ne vemo, komu to koristi. Če kdo misli, da bomo zato molčali, se pač moti. Naša dolžnost je, da ne molčimo, tembolj, ker je stvar danes že javna. In zato nam je žal, ker ne moremo pisati tako, kakor bi lahko, če bi nam najavtentičnejše mesto dalo vsaj najpotrebnejša pojasnila.

Ljubljanski kemiki so priredili ob koncu semestra znanstveno ekskurzijo v Francijo pod vodstvom dveh profesorjev, uglednih članov ljubljanske univerze. To nas ne tangira. Toda kmalu potem, ko so se kemiki vrnili domov, je prispel v Beograd akt francoskega zunanjega ministrstva, iz Beograda pa na ljubljansko univerzo. To nas pa vsekakor močno tangira, zakaj podučeni krogi z vso gotovostjo trde, da je akt v tesni zvezi z načinom in metodami življenja ljubljanskih kemikov v Franciji. Pa tudi to bi se nas končno ne tikalo, ali taisti krogi nas zagotavljajo, da so omenjene metode in način življenja vse prej kakor častne i za ljubljansko študentstvo i za našo univerzo in — least not least — za našo državo. In to je, kar nas reže v meso. V Ljubljani se povsem določno in konkretno imenujejo dejanja, ki so jih baje zagrešili ljubljanski študentje. Na tem mestu jih danes ne bomo omenili, ker nočemo ustvarjati razpoloženja, dokler ne dobimo absolutno točnih podatkov. Povemo le: kakor hitro bo stvar razjasnjena, ne bomo poznali nobenega obzira ne na levo ne na desno. Dolžnost merodajnih faktorjev je, da preiščejo stvar z vso rigoroznostjo, eventualnim krivcem pa pravimo že danes: za vas ni več mesta med nami!

Toliko za enkrat. Hoteli smo dati našim besedam jasnejši in močnejši povdarek. Ni naša krivda, da nismo mogli. Uverjeni smo ipak, da smo govorili dovolj jasno in dovolj odkrito. Kadar pride čas, pa bomo bolj jasni in bolj odkriti.

Akademski klub za Društvo Narodov v Ljubljani. Že v zadnji številki «Vidovdana» smo javili izvolitev pripravljalnega odbora za ustanovitev akademskega kluba, ki bo proučeval in širil ideje Društva Narodov. Imenovani odbor je izdelal pravila ter povzel razne druge potrebne korake, tako da bo že v zimskem semestru omogočeno redno klubovo delovanje.

Slovansko dijaštvo.

Reforma češke srednje šole. Aprila 1. 1923. je naučni minister češki javnosti predložil načrt organizacije srednje in meščanske šole v debato. Posrečilo se mu je vzbuditi zanimanje cele češke javnosti, ki je reagirala na tak način in v tolikem obsegu, da se je izkazalo, da je načrt v bistvu pravilen. Celo diskusijo, izdelavo detajlov, stiliziranje zakona in njegovih motivov je prevzela posebna komisija pod vodstvom univerzitetnega profesorja dr. Bydžovskega, sestavljena iz strokovnjakov na učnem polju. Javnost je bila o delu komisije stalno informirana. Iz teh informacij je bilo razvidno, da se je delo komisije gibal v treh smereh: o principijelnih vprašanjih srednje šole, o paralelni reformi meščanskih šol in o reformi izobraženja ljudskošolskih učiteljev. Največ dela je rabila prva točka, kar je pri kompliciranosti srednješolskega problema razumljivo, kajti razven vprašanj, ki so bila predložena javnosti (idejna podlaga srednje šole, njeno razmerje napram meščanski, ureditev jezikovnega pouka, organizacija srednje šole, sprejem učencev, napredovanje, izpiti in ureditev dekliških šol), so bila potrebna še posvetovanja o celi vrsti drugih vprašanj. Komisija je bila namreč mnenja, da se mora vsaka določba zakona opirati na detajlirane premisleke, ne samo z ozirom na intelektualno bazo, ampak tudi z ozirom na izvedljivost in praktične posledice. Komisija je radi tega absolvirala celo vrsto posvetovanj, n. pr. o telesni in нравstveni vzgoji, o razdelitvi urnika in učnih predmetov, o osnutkih in metodah posameznih predmetov. Nadalje so se vršila tudi posvetovanja o administrativnih vprašanjih in o popolnoma tehničnih problemih. Komisija je predelovala statistične podatke itd. Vsaka malenkost tega zakona se opira na rezultate teh konferenc. Pred kratkim je delovna komisija predala ministrstvu prvi definitivni rezultat svojega dela, osnutek zakona o srednjih šolah z motivi. Ministrstvo je podvrglo osnutek še interni diskusiji in ureditvi v formalnem oziru. Sedaj ga pa predaja v presojo strokovnjakov, še predno ga dobe zakonodajni faktorji v roke. Reforma srednje šole ni samo vprašanje šolske tehnike in administracije, sploh ni samo interno šolsko vprašanje, ampak jo moramo smatrati za kulturn in socialen čin najdalekosežnejših posledic, kot delo, ki bo globoko vplivalo na nadaljnji razvoj države z ozirom na prosveto in gospodarstvo. Z njeno pomočjo se hoče država prilagoditi izpremenjenim političnim okoliščinam, reforma naj bode izraz za to, kako hoče država izraziti kulturno izpremembo starega avtokratičnega reda in kako pojmuje devizo o demokratizaciji prosvete. — Vprašanje šolske reforme pretresa ves svet. Njene osnovne tendence so povsod, z malimi izjemami, stremljenje po življenski zmožnosti šole, po demokratizaciji šole in stremljenje za tem, da naj bo prosveta dostopna vsem slojem brez ozira na njih socialni in gospodarski položaj. — Osnovna misel nove organizacije srednje šole je približati se v okviru možnosti in pedagoške dopustnosti enotni srednji šoli. Radi tega naj ima nova srednja šola štiriletno, enotno bazo na podlagi domoznanstva in gojenja živih jezikov. Absolviranje sedmih razredov naj osigura tisto splošno omiko, ki se zahteva od današnje inteligence in ki naj tudi zadostuje za sprejem v državno službo. Kdor hoče obiskovati še visoko šolo, mora absolvirati še osmi razred, katere učni načrt nadaljuje splošno izobrazbo v specialnih skupinah posameznih predmetov, in ki pripravi dijaka na visoko šolo z ozirom na delovne metode. To so osnovni principi normalnega tipa srednje šole. Z ozirom na tradicijo in na posebne zahteve kulture in prakse pa predlaga poleg

normalnega tipa še izjemni klasični tip, kjer bi se poučevala razven latinščine tudi grščina, in slovanski tip, ki naj bi služil globljemu študiju slovanskih jezikov in kulture. Ti posebni tipi bi se uvedli samo tam, kjer že obstoje srednje šole normalnega tipa. — Osnutek polaga veliko važnost na telesno in нравstveno vzgojo in na dijakovo samostojnost. Osnutek poudarja tudi nove podlage dekliskega šolstva. Določila o sprejemu dijakov in njih napredovanju se ravna po osnovnem stavku, da se k študiju na srednji šoli pripuste le zmožni učenci, da pa ne sme biti srednja šola na nobeni stopnji zaprta nadarjenim učencem in da nikdar ne sme omejevati študijsko svobodo mladine preko potrebne mere. V tej zvezi zanima javnost posebno možnost lažjega prestopa iz meščanske na srednjo šolo. Pojavlja se mišljenje, da bi se osnutki o obeh šolskih sistemih v paralelnih razredih tako približali, da bi mogel nadarjen učenec meščanske šole po možnosti prestopiti v odgovarjajoči razred srednje šole brez izpitov, oziroma le z izpitom iz tistega predmeta, katerega se v meščanski šoli ni učil. Večinoma bo mogoče meščansko šolo na tak način prilagoditi srednji, da se bo izvršil prestop za nadarjenega učenca popolnoma gladko, in brez težav, ki obstoje še danes. Olajšanje prestopa in preložitve učenčeve odločitve o nadaljnjem študiju do 5. razreda, torej do 15. leta starosti, pomeni s socialnega stališča najvažnejše v osnutku predlagane izpremembe. Te izpremembe so največjega pomena za prebivalstvo malih mest in province, kajti učencu v krajih brez srednje šole ne bo treba že od prvega razreda dalje prebivati izven doma ali pa se voziti v šolo (v ČSR se vozi 30 % provincijalnih srednješolcev). V krajih, kjer je danes srednja šola, bo v bodoče možna popolna svoboda študija vsaj do četrtega razreda, v večini slučajev pa tudi do sedmega. Kulturno je na osnutku važna pred vsem ta določba, da sloni izobrazba v nižji srednji šoli na podlagi domoznastva. S tem se zopet zbliža srednja in ljudska šola in se pospešuje enotna izobrazba celega prebivalstva v smislu demokratičnega principa. V zvezi s tem se pojavljajo težnje, da bi se izobrazba karakterizirala bolj praktično in času primerno. Večje poudarjanje posameznih predmetov napram današnjemu stanju, obligatorna uvedba ročnih del, državljanske znanosti, zdravstva, petja, živih jezikov, posebno slovanskih, premaknitev klasičnih jezikov v višje razrede. Metodično naj meri na to gojenje dijakove samostojnosti in delavnosti. Avtorji osnutka so pretehtali tudi finančno stran osnutka in so pokazali na motivnem poročilu, da predlagane organizacijske izpremembe nimajo za šolsko kategorijo večjih izdatkov. Čeprav se morajo izdatki za kulturne namene smatrati za produktivne in se večji izdatki za šolsko reformo ne bi smeli obžalovati, v kolikor bi se današnje stanje šolstva bistveno izboljšalo, je v času varčevalne državne politike vendar važno, da se državni izdatki vsled reforme srednjih šol ne obtežujejo. Važna je tudi zahteva, ki je v osnutku le nakazana, ki jo bo pa zakon sam težko oživil: je to namreč notranja reforma, reforma srednješolskega duha. Šolska uprava se zaveda težkih nalog, ki jih ji nalaga reforma. Zaveda se tudi, da morejo to notranjo reformo izvršiti le učitelji, ki so sami prežeti novega duha in ljubezni do šole. Pomen srednje šole kot splošnega zavoda za izobrazbo stalno raste. Tudi v naši državi bi bil že skrajni čas, da bi se rešitev vprašanja naše srednje šole pospešilo. Enotnost naše srednje šole bo imela za posledico tudi našo nacijsko homogenost.

Strokovne šole v ČSR. V začetku šolskega leta 1924./25. je obstojalo v ČSR. 2364 strokovnih šol z 238.855 slušatelji. Večina šol (1862) je odpadla na obrtne nadaljevalne šole s 167.316 slušatelji. Razven tega je bilo 34 trgovskih akademij s 7919 slušatelji, 31 državnih obrtnih šol z 11.348 slušatelji, 55 državnih strokovnih šol s 6852 slušatelji in 43 državnih učiteljskih za domačo industrijo z 2035 slušatelji. Rodbinskih šol in strokovnih šol za gospodarske ženske poklice je bilo 98 z 19.009 slušateljicami.

Obrtno-nadaljevalne šole v ČSR. V začetku šolskega leta 1924./25. je bilo v ČSR 1862 obrtno-nadaljevalnih šol s 167.316 slušatelji, med temi 1391 šol s češkim ali slovaškim učnim jezikom, ki jih obiskuje 124.685 učencev, 420 šol z nemškim učnim

jezikom in 37.719 učenci, 23 šol z madžarskim učnim jezikom in 3335 učenci, 17 šol z rutenskim učnim jezikom in 913 učenci in 11 šol s poljskim učnim jezikom ter 664 učenci. Te številke kažejo jasno napredek tega šolstva v ČSR, kajti pod staro Avstrijo l. 1914. so imeli na teritoriju, sedanje ČSR le 1538 obrtno-nadaljevalnih šol s 142.923 učenci.

Prva ženska docentka v ČSR. Dne 13. maja je imela dr. Milada Pavlova, ki je pred kratkim izdala veliko delo «Jugoslovenski odbor», v veliki predavalnici filozofske fakultete v Pragi svoje habilitacijsko predavanje o «Postanku srbske države». (1804—1812.)

Poljski dijaki v Parizu. V teku l. 1924. se je število v Parizu študirajočih Poljakov napram l. 1923. potrojilo. Ti študenti se sestavljajo iz najrazličnejših elementov. Po gospodarski situaciji jih je nekaj takih, ki dobijo od doma zadosti eksistenčnih sredstev, precej je takih, ki si sami težko sprosti zaslužijo sredstva, in nekaj jih je, ki dobivajo francosko državno štipendijo. V poslednjem času debatirajo mnogo o stanovanjskem vprašanju.

Numerus clausus v Poljski. Na splošnem kongresu poljske akademske omladine v Wilni je bila sprejeta resolucija, v kateri se pozivlja vlada, da predloži sejmu osnutek zakona o vpeljavi «numerus clausus» za židovske študente na poljskih šolah.

Univerza v Kovnu. Litvanski sejem je sprejel zakon, ki ustanavlja evangelsko teološko fakulteto na univerzi v Kovnu.

Kongres ukrajinskega dijaštva. Začetkom julija l. l. se je vršil v Podjebradu (ČSR) drugi kongres centralne zveze ukrajinskega dijaštva (C. E. S. U. S.), ki se ga je udeležilo 74 delegatov, zastopajočih 20 udruženj s 3846 člani. Častnim predsednikom je bil izvoljen profesor dr. I. Schowhenis, rektor ukrajinske poljedelske visoke šole v Podjebradu. Kongres so pozdravila udruženja angleškega, belgijskega, italijanskega, francoskega, čehoslovaškega, nemškega, švicarskega in švedskega dijaštva kakor tudi C. I. E. Kongres je razpravljal o organizatornih vprašanjih, posebno o pritegnitvi izven zveze stoječih ukrajinskih dijaških društev ter pri tem poudarjal svoj ne-politični značaj. Kongres je nato obširno razpravljal o položaju Ukrajincev v poljski državi. Govorniki so poudarjali težak položaj ukrajinskega šolstva. Ukrajinske univerze v Lvovu poljska vlada noče niti priznati niti dovoliti. Vkljub temu je ta ukrajinska institucija pokazala veliko uspehov in s tem eksistenčno pravico. Kongres je dalje protestiral tudi proti neupravičeni ukinitvi ukrajinske stolice na černoviški univerzi. Kongres je zahteval ustanovitev «sveta ukrajinskega visokošolstva», ki naj bi ga tvorili zastopniki profesorjev na ukrajinskih univerzah, zastopniki važnih kulturnih zavodov in zastopniki ukrajinskega dijaštva. Končno je kongres obravnaval gospodarski položaj dijaštva in ukrajinske univerze.

Dijaštvo drugje.

Seja predsedstva Dijastvo drugje. l. t. l. se je vršila v Londonu seja predsedstva dijaštva, ki se je vršila v Londonu. Člani razen francoskega delegata. Poleg njih je bilo zastopano nemško dijaštvo (Deutsche Studentenschaft), ki od varšavskega kongresa sodeluje kot nečlan v C. I. E., dalje tudi zastopnik ameriškega dijaštva, ki sicer nima skupne organizacije, pa jo namerava ustvariti. Na dnevnem redu so bile važne stvari: delovanje urada za širjenje in uporabo znanstvenih filmov, nabava cenениh knjig za dijake, olimpijada za sport, umetnost in znanost v Rimu, vzgojna vprašanja, akademski sport, mednarodne ferijalne kolonije, izmenjava dijakov, auspair-bivanje v inozemstvu, ustanovitev glasila C. I. E., mednarodno dopisovanje, ustanovitev mednarodnega informacijskega urada, sodelovanje z evropsko dijaško pomočjo. O vseh teh točkah se je vršila izčrpna debata. Nje praktični uspehi

so tle: Ustanovitev urada za širjenje in uporabo znanstvenih filmov je sklenil varšavski kongres C. I. E. V vsaki državi naj bi se ustanovil filmski urad, ki bi stal pod vrhovnim vodstvom švicarske dijaške zveze kot centralnim uradom. Najprej naj bi se sestavil mednarodni seznam vseh znanstvenih filmov. V svrhu kritja stroškov se bi dijaška zveza vsake države zavezala, da bi prispevala od prireditve z znanstvenimi filmi tretjino čistega dobička v centralni urad. Centralni urad v Švici je že ustanovljen. Podružnice poslujejo v Madžarski, Češkoslovaški in Danski. O priliki te razprave so zastopniki ostalih držav poudarjali, da to delovanje ne spada več v C. I. E. Končno se je sklenilo, da naj bi komisija za mednarodno intelektualno sodelovanje pri Zvezi Narodov prevzela izvršitev sklepov varšavskega kongresa. — Glede dobavljanja cenjenih knjig je sklenil varšavski kongres, da se naj ustanovi mednarodni knjižni urad, ki naj se bavi z dobavljanjem in izmenjavo knjig. Urad je prevzelo poljsko dijaštvo in ga upravlja pod nadzorstvom C. I. E. Ta mednarodni knjižni urad naj sestavi listo organizacij, ki dajejo dijakom popuste pri knjigah. Italijanski dijaki so pročali, da imajo oni 30 % popusta. Angleški in škotski dijaki so ustanovili posebne knjižarne, ker zasebne tvrdke ne morejo dovoljevati popusta. Nemško dijaštvo more izjemoma izposlovati 10 do 15 % popust. Zastopniki italijanskega dijaštva so javili, da se bo vršila l. 1926. v Rimu olimpijada za sport, umetnost in znanost. Predsedstvo C. I. E. se ni moglo ogreti za ta predlog in je opozorilo italijansko dijaštvo na velikanske težkoče, ki so zvezane z izvršitvijo tega načrta. — O svobodi visokošolske vzgoje je predsedstvo C. I. E. obširno razpravljalo. Povod temu je dalo poseganje vlad raznih držav v akademsko svobodo. Predsedstvo C. I. E. je sklenilo poslati vladam prošnjo, naj se visokošolska vzgoja popolnoma osamosvoji od politike. Glede dijaških olimpijskih iger se sklene, da naj se skuša v delegacije, ki pripravljajo olimpijado v Amsterdamu, poslati tudi zastopnika dijaštva. Nato je predsedstvo C. I. E. razpravljalo o organizaciji mednarodnih dijaških sestankov, ki naj bi zbliževali mladino različnih narodov in s tem prispevali k medsebojnemu spoznavanju in prijateljstvu. Prvi sestanek se bo vršil avgusta l. 1925. v Nyborgu na Danskem in bo trajal 2 tedna. Vsaka narodna zveza dijaštva mora izpolniti program za en dan. Udeležnikov bo 200 in sicer: Belgija 5, Danska 20, Nemčija 20, Anglija 10, Estonija 10, Francija 20, Finska 5, Italija 10, Jugoslavija 5, Luksemburg 5, Letonija 10, Poljska 15, Škotska 10, Švica 10, Češkoslovaška 20, Turčija 5, Madžarska 20. Poznejši sestanki bodo trajali 1 do 2 meseca. — Izmenjavo dijakov je prevzelo angleško dijaštvo v Londonu. V posameznih državah naj dijaštvo ustanovi podružnice. Ob tej priliki je predsedstvo razpravljalo o odpravi vizov, popustih na železnicah, eventualni uvedbi mednarodnih dijaških vozovnic itd. — Glasilo C. I. E. «Le monde universitaire» je prenehalo izhajati. Vendar si predsedstvo ne upa izdajati novo glasilo! Nekatera zastopstva so predlagala, naj se v njih nacionalna glasila uvede službena priloga C. I. E. Predlog je bil zavrnjen. Sklenilo se je samo, naj dijaška glasila vseh držav vrše propagando za C. I. E. — Glede medsebojnega dopisovanja dijakov, ki naj doprinaša k zblizanju narodov, je sklenilo predsedstvo, temu posvetiti v bodoče veliko pažnjo. — Glede mednarodnega dijaškega informacijskega biroja se je predsedstvo vsled skromnih denarnih sredstev, ki so C. I. E. na razpolago, obrnilo na komisijo za mednarodno intelektualno sodelovanje pri Zvezi Narodov, ki je nato sklenila, da otvori tak biro v Parizu. — C. I. E. se je lotila raznih dijaških vprašanj in le obžalovati je, da igrano mi Jugoslovani v tej mednarodni organizaciji tako klavirno ulogo. — (Članek je bil napisan za majsko številko «Vidovdana». Vsled nepredvidenih ovir se je tisk zavlekel, vsled česar so nastali nekateri kronološki anahronizmi v gornjem poročilu. Prinašamo ga vkljub temu, ker je v glavnem še vedno aktualen. — Opomba ured.)

Annuaire publié par l'Office Central de la C. I. E. 1924. Tretje letno poročilo, ki ga izdaja centralni urad C. I. E., prinaša več zanimivih člankov o organizaciji C. I. E. (M. H. Van Laer), o organizaciji informacijske službe (André Delvaux), o izmenjavi

dijakov (R. Lombaers), o univerzitetnem sportu (Jean Petitjean) itd. Med člani smo še navedeni Jugoslovani: «Union Nationale des Etudiants du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes», ki je pa mi ne poznamo, in poleg nje «Pobratimstvo», Beograd, ki se smatra očitno za reprezentanta jugoslovanskega študentstva. Te podatke je dal g. Živančević. V seznamu študentskih revij ne moremo Jugoslovani pokazati — niti ene revije. Po čigavi zaslugi?

Potne olajšave za dijake. Anglija ne dovoli ničesar, enako ne Nemčija, Kanada, Danska, Škotska, Estonija, USA, Finska, Norveška, Nizozemska, Poljska, Švedska, Ukrajina. Bolj naklonjena je dijaštvu Belgija, kjer dobi skupina 12 dijakov 50%ni popust na železnicah. Pred kratkim je izdala država krožne vozovnice, ki veljajo 5 do 15 dni za poljubne vožnje in stanejo za pet dni 3. razred 80 fr. Francija dovoli skupinam najmanj 10 dijakov 50%ni popust. Italija daje dve tretjini popusta. V Švici uživajo študentje vozne ugodnosti, če potujejo v skupinah vsaj po 12 pod profesorjevim vodstvom. Te olajšave pa veljajo le od slučaja do slučaja. Češkoslovaška dovoli 50 % popusta. Naša Jugoslavija ima v tem oziru prvenstvo pred vsemi: dovoli 75%ni popust skupinam 3 dijakov. — Ko je bila notica že postavljena, smo zvedeli o naredbi prometnega ministra, ki je ukinil vse vozne olajšave, izvzemši ferijalcem. Po 15. septembru pa so odpravljene sploh vse ugodnosti. Brez komentarja!

Francosko dijaštvo. Od 14. do 16. aprila t.l. se je vršil v Lillu 14. francoski dijaški kongres. — Muslimanska dijaška zveza v Alžiru se je združila z Alžirsko generalno dijaško zvezo, ki je član centralne organizacije francoskega dijaštva.

Poletni jezikovni kurzi na pariški univerzi. Na pariški univerzi se otvori v letošnjih počitnicah prvič kurz za študij francoskega jezika. Kurz se vrši v dveh oddelkih in sicer od 11. julija do 9. avgusta kot pripravljalni kurz in od 9. do 23. avgusta kot višji kurz, obstoječ iz 36 predavanj. Pripravljalni kurz traja štiri tedne in obsega dopoldne po eno uro pouka v izgovarjavi, dve uri praktičnega uka francoskega jezika (čitanje, gramatika, konverzacija, naloge) v manjših skupinah in popoldne izmenoma francoska zgodovina in ogled mesta. Višji kurz vodijo najboljši profesorji univerze in naj da frekventantom možnost spoznati v 36 predavanjih sedanjo, povojno francosko literaturo, politiko, umetnost, in narodno gospodarstvo. Ta predavanja se vrše dopoldne, popoldne pa se nadaljuje ogled mesta. Za časa 6 tednov, v katerih traja kurz, se vrše vsako soboto ekskurzije, vsako nedeljo pa izleti v slavna mesta. V času od 23. do 31. avgusta bodo frekventanti pod vodstvom univerzitetnih profesorjev potovali po svoji volji na vse strani Francije. Direktor kurza je uradnik pariške univerze g. Henry Goy, Sorbonne-Paris, ki daje tudi natančnejše informacije. — (Glej opombo na koncu članka «Seja predsedstva C. I. E. v Londonu». — Opomba uredništva.)

Nemško dijaštvo in C. I. E. Na varšavskem kongresu C. I. E. ni bilo sicer nemško dijaštvo sprejeto kot redni član, pač pa samo «sodeluje» v C. I. E. Nemško dijaštvo noče popustiti od svojega stališča, da je poklicano zastopati tudi nemške dijake izven mej države, posebno iz Avstrije, Češkoslovaške in Gdanske, kar so dijaki iz antantnih držav označili kot «duhovno obstrukcijo» proti mirovnim pogodbam! Nemško dijaštvo vstraja na svojem stališču in proglašja, da je C. I. E. brez njih samo fragment. Izjavlja, da kulturna vrednost nemškega dijaštva ni odvisna od članstva v C. I. E. Smatrajo pa, da pomeni londonska konferenca, ki se je je udeležil tudi zastopnik nemškega dijaštva, razveseljiv korak naprej.

Inozemci na nemških visokih šolah. V zimskem semestru 1924./25. je bilo glasom službenih podatkov na nemških visokih šolah vpisanih 9685 inozemskih študentov. Najštevilnejši med njimi so bili Bolgari, ki jih je bilo 1924. Za njimi je bilo največ Rumunov, Čehov in Rusov. V splošnem so med inozemci zaznamovali največji odstotek študentje iz iztočnih držav.

Število akademikov v Nemčiji od zimskega semestra 1922./23. stalno pada. Posebno se to opaža pri zobozdravništvu, veterini, protestantski teologiji in arhitekturi. Medicincev je kar za 49 % manj kakor l. 1914. Število inozemskih slušateljev je padlo od 15.515 v poletnem semestru 1923. na 10.879.

Dijaške podpore v Nemčiji. «Gospodarska pomoč nemškega dijaštva» je namenila 200 do 300 abiturijentom, ki obetajo posebno veliko, izdatne ustanove, da jim na ta način omogoči študij.

Vzpostavitev bakalaureata v Romuniji. V zvezi s sanacijo romunske visoke šole je romunsko prosvetno ministrstvo sklenilo zopet uvesti bakalaureat, ki je bil odpravljen l. 1898. Učenci 4. razreda gimnazij, licejev in realnih gimnazij se kvalificirajo kot absolventi nižje gimnazije in morajo položiti poseben selekcijski izpit, da smejo študirati nadalje. Absolventi višjega oddelka položijo bakalaureatski izpit pred koledžijem srednješolskih profesorjev, enega univerzitetnega profesorja in komisarja prosvetnega ministrstva. Atesti absolventov inozemskih srednjih šol morajo biti ekvivalirani od iste strokovne komisije ali pa morajo njih imetniki položiti znova izpit v celem obsegu.

Nordijski dijaški kongres. V Oslu se je vršil od 20. do 24. junija t. l. nordijski dijaški kongres, ki se je pečal s sledečimi vprašanji: Sever in severni narodi, razorožitev, dijaško in delavsko gibanje, verska obnova.

Dijaški tisk. Nemško dijaštvo ima 12 revij (Hochschulgemeinschaft, Rundschau, Deutsche Hochschulzeitung, Die Studentin, Der Student, Bayerische Hochschulzeitung, Berliner Hochschulnachrichten, Breslauer Hochschulrundschau, Hamburger Universitätszeitung, Kölner Universitätszeitung, Hallische Universitätszeitung), dalje 6 almanahov in koledarjev (med njimi Allgemein. Hochschultaschenbuch). Angleži izkazujejo 30 revij, izmed katerih jih izhaja v Londonu 13. Belgijci izdajajo 13 revij, Danci 6, Škoti 5, USA 2, Estonci 1, Finci 2, Francozi 21 revij (med njimi L' Universitaire de France, L' Universitaire de Paris, Le monome), Madžari 1, Italijani 3 (med njimi Gazzettino Universitario), Letoncej 1, Luksemburžani 2, Novozelandci 4, Nizozemci 7, Poljaki 5 (med njimi Wiadomosci Akademickie), Rusi 11 (med njimi Studentskije Godi, Praga), Švedci 2, Švicarji 3 (med njimi Bulletin Universitaire), Čehoslovaki 13 revij (Studentsky Vestnik, Studentska Revue, Mladé Slovensko, Volnost, Studentsky Obzor, Jitro, Život, Studentsky časopis, Péce o studentstvo, Vse hrd, Vir, Povasky student, Vykrik) in Ukrajinci 9 revij (med njimi Studentskyj Vstnyk).

Ženski študij v Španiji. Leta 1923. je bilo na madridski univerzi vpisanih 363 dijakinj napram 60 v letu 1917. Poročajo, da so njih študijski uspehi v splošnem boljši kot oni njih tovarišev, ker se posvečajo študiju z večjo marljivostjo.

Studentske vojske. Na madridski univerzi je priredilo dijaštvo velikanski shod proti diktatorski vladi. Ker generala, ki jo je hotel z daljšim govorom braniti, niso dijaki pustili do besede, je policija s silo razpršila dijaštvo. — Flamski dijaki na belgijskih univerzah štrajkajo in protestirajo često zaradi preganjanja flamsko-zavednih dijakov. — Na napoljski univerzi so se stekli fašistovski in protifašistovski dijaki. Zato so univerzo zaprli ter zasedli z vojaštvom. — Jugoslovani smo se izkazali z žalostnimi dogodki na beograjski univerzi.

Gojitev dramske umetnosti na ameriških univerzah. V Angliji je že stara navada, da prireja visokošolsko dijaštvo dramske prireditve. V Oxfordu se je ohranil star običaj, da priredijo dijaki vsako leto kako antično dramo v izvirniku. Moderno dramo goje dramski krožki, n. pr. oxfordski «Oxford University Dramatic Society»

(O. U. D. S.), ki je letos predvajal «Peer Gynta». V Ameriki je nadelavnejša «Dramatic Association» na univerzi v Yale, ki prireja igre, ki jih sicer ne bi videlo ameriško občinstvo. Tudi mnogo «evropskih» premijer gre na njen račun, n. pr. Gogoljev «Revizor» in Čapkov «RUR». Tudi klasična dela so na njenem repertoarju. Čisto po klasičnem načinu igrajo vse ženske vloge moški. Univerzitetne oblasti s tem niso bile preveč zadovoljne, češ, da to zavaja v mehkužnost, čemur so ugovarjali dijaki-režiserji, da rabijo ravno dijake-atlete za ženske vloge. Zaenkrat je dovoljeno, da sme vsak dijak enkrat tekom svojih študij prevzeti — žensko vlogo. — Ameriški dijaki se pa ne bavijo samo s prirejanjem iger, temveč se vadijo tudi v dramskem pisateljevanju. Značilno je za praktične Američane, da imajo tudi za to stroko profesorje, ki prirejajo redne tečaje in učijo svoje učence, kako naj pišejo drame... V javnosti se je razvila živahna debata, da li ima ta pouk kak zmisel ali ne in profesor za «dramsko pisateljevanje» g. G. P. Baker je hrabro zavihtel pero v svojo obrambo. — Na univerzi v Yale so l. 1922. ustanovili dijaki krožek, v katerem se bavijo s pisanjem dram, ki jih potem ocenjujejo sami in prirejajo pred svojimi tovariši. Tako so l. 1923. uprizorili na lastnem odru 17 enodejank lastne produkcije. — Posebno nalogo si je stavil profesor za dramsko literaturo na državni univerzi North Carolina, Fr. H. Koch. On propagira kritični študij važnih dramskih umetnin in proučevanje odrske tehnike, poleg tega zbiranje narodnih povesti in zgodb ter navad svoje ožje domovine. Osnutek predlaga dijak v seminarju ter pozneje izdela. Po nekaj mesecih izdelek v seminarju prečita in tri najboljše dela nagradijo na ta način, da jih uprizorijo na svojem dijaškem odru. Pozneje gostujejo dijaki z njimi po deželi, posebno v bolj oddaljenih krajih, kamor redko zaide — umetnost. Temu vzgledu je sledila tudi državna univerza v Wyomingu. Dijaštvo se posveča temu študiju z veliko vncmo in ameriškim gledališčem so zasigurani dobri ravnatelji, režiserji in — avtorji.

Univerza na ladji. Newyorška univerza je kupila 18.000 tonsko ladjo, na kateri bodo dijaki potovali po svetu in obenem nadaljevali svoje študije. Ladja, krščena «University», ima prostora za 450 dijakov in profesorjev ter nastopi svoje potovanje okoli sveta 25. septembra t. l.

Razno.

«Für Jugoslawien.» Nekatere avstrijske univerze, predvsem graška, posebno očitno favorizirajo naše Nemce, ki se zatekajo v njih okrilje. Da vsi z največjo lahkoto naredijo izpite in rigorozne, nas ne sme presenetiti. In tako dijaki, ki so komaj zlezli skozi gimnazijo ali realko, promptno v štirih letih absolvirajo svoj pravni študij in se vrnejo kot akademsko izobraženi v našo državo. S tem hoče graška univerza nadaljevati gradnjo precej podrtega germanskega mostu na Adrijo in pošilja na brzo roko fabricirane pionirje naprej. Na te mahinacije opozarjamo vse merodajne činitelje, pridržujoč si, da bomo v kratkem iznesli obširnejši material. Zahtevamo, da se v interesu zaščite države in našega inteligenčnega naraščaja ta umetni import ukine. Visokošolski študij v inozemstvu naj se dovoljuje samo za one stroke, ki niso zastopane na naših univerzah in pa v svrhu izpopolnitve po dokončanih študijah na domačih univerzah. Posebno pa zahtevamo glede pravnega študija, da se prizna pravni študij edino na domačih univerzah, ne pa na tujih, posebno ne na avstrijskih, s katerih se stari avstrijski duh, pangermanske težnje in burševstvo zanaša na mesta v naši upravi, sodstvu in odvetništvu, kjer je mesto edino absolventom naših jugoslovanskih univerz, ki morejo nuditi pravo, času in razmeram primerno pravno znanje. — C. T. bo v posebni spomenici opozorilo merodajne kroge na to pereče vprašanje.

Gospodu —žju v album! 15. maja t.l. je prvič nastopil g. Milan Jug kot Silvio v «Glumačih». Dasi novinec na gledaliških deskah, je absolviral svojo vlogo v obče zadovoljstvo občinstva, ki se mu je tudi primerno z aplavzom oddolžilo. Omenimo pa v tej zvezi, kako sprejema domačega pevca novince naša kritika. O Jugovem prvem nastopu je namreč izšla izpod peresa g.—č v «Slovenskem Narodu» ocena, ki jo radi kurioznosti v celoti navajamo:

O p e r a. G. Jug, naš domači baritonist, je včeraj kot Silvio v «Glumačih» prvič nastopil. Smatram g. Jugo za ljubitelja-pevca, ki hoče le semintam zadostiti svoji želji po javnem nastopu. Gotovo si je poiskal za svoje življenje varnejše zavetje, kot so operne deske. Njegov glas je precej šibak, v raznih legah še neizravnani visoki bariton, prav pestro namešan z odprtimi in odkritimi toni, ponekod spominjajoč na sentimentalno ginjenost glasu g. Debeveca v zadnji sliki «Traviate». Mislim, da g. Jug tudi s še bolj rigorozno šolo iz sebe ne bo mogel narediti kaj več, kakor je že. Ganljivo je gledati, kako skrbno love njegove oči dirigentovo taktirko, ne mence se pri tem za igro, ki pa, če se ne motim, ne bo tako slaba, kadar se bo osvobodil treme in znal svojo pevsko partijo sigurno. Kakor pa že rečeno, g. Jug najbrže ne misli na operno karijero in mu k tej zelo pametni misli čestitam. (Podčrtali mi.)

Tako kritika. Kaj naj še pristavimo? Bolj raztrgati nesrečnega Jugo kot ga je g.—č menda sploh ni mogoče. Tako je torej treba! Lop z batom po glavi na mlado domačo moč, in bog ne daj dobrohotnega pouka, prijaznega nasveta in bodrilne besede. Kaj ne, gospodje pedagogi (in kritiki)? Saj tujina tudi potrebuje naših moči! Da, da, difficile est satiram non scribere.

V pižami na predavanje. Neka ameriška univerza je izključila študentko, ker je prišla v pižami na predavanje. Ker pa je bilo dekle lepo in je imelo mnogo oboževalcev, so vsi njeni kolegi moškega spola sklenili izsiliti njen zopetni sprejem. Nekega lepega jutra je bila predavalnica podobna — spalnici! Vsi slušatelji so bili oblečeni v svoje najintimnejše toalete in so promenirali na največje veselje neudeležencev po vrtu in hodnikih univerze. Sestal se je proforski kolegij, ki se pa ni mogel zediniti o nadaljnjih ukrepih. Končno je stopila v posvetovalnico deputacija študentov v pižama-paradi, ki je po daljši debati dosegla zopetni sprejem svoje objestne tovarišice.

Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma. V Zadrugi založbi v Ljubljani je izšel pravkar I. zvezek socialno-politične knjižnice, ki je namenjena širokemu občinstvu in katere naloga naj bo, v poljudno znanstveni obliki podajati zgodovino in gibanje ter probleme modernega socialnega gibanja. Predimenovani spis nam opisuje nekatere najmarkantnejše predstavnike socializma in komunizma v predmarxistični dobi. Kdor hoče poznati današnje socialne probleme se mora poprej seznaniti z raznimi socialnimi utopisti, da vidi kakšne probleme so reševali ti in pa kako. V tej knjigi nam znani književnik Abditus v lepi besedi in zelo zanimivo opisuje angleškega komunisto Roberta Owena, Francoze St. Simona in njegove učence, Karla Fouriera, Bucheza, Blanca, Proudhona, Nemca Rodbertusa in Weitlinga, razne angleške, ameriške in nemške agrarne socialiste ter končno miselnega predhodnika ruskega boljševisma, Bakunina. Je to za nas Slovence izreden spis, po katerem bodo gotovo vsi, ki se pečajo s socialnimi vprašanji in problemi, segli ter ga s pridom čitali. — Knjiga velja, na izredno finem papirju tiskana, 30 Din, na navadnem knjižnem papirju pa 25 Din. Naroča se pri «Zadrugi založbi» v Ljubljani, Aleksandrova cesta št. 5; dobi pa se seveda tudi v vseh knjigarnah.

Listnica uredništva.

Ob obletnici shoda narodno-radikalnega dijaštva. 5. septembra je poteklo dvajset let, odkar je z vso njemu lastno gostoljubnostjo sprejel naš Trst cvet slovenskega študentstva — udeležence prvega shoda narodno-radikalnega dijaštva. Obširnejšo razpravo o poteku in pomenu tega za naš dijaški pokret velevažnega sestanka smo morali radi obilice gradiva odložiti za prihodnjo številko.

Obilo gradiva, ki so nam ga poslali sotrudniki, smo morali odložiti za prihodnjo številko. Zato bo nadaljevanje »Socijalistične teorije o državi« izšlo šele v prihodnjem letniku. Prva številka V. letnika bo posvečena C. I. E. in vprašanju, ki so z njo v zvezi. S člankom »Mednarodni študentski pokret«, ki se bo v prihodnjem letniku nadaljeval, načenjamo to vrlo aktualno, do sedaj zanemarjeno vprašanje. Že danes pa opozarjamo, da bomo brezobzirno pogledali za kulise. — Velik del uredniškega dela je vsled urednikovega odpotovanja opravil tov. Dolfe Schauer, za kar mu naj bo izrečena zahvala tudi na tem mestu.

Prihodnji letnik bo nadaljeval delo, ki ga začenja ta številka. Prepričani smo, da nas bodo vsi prijatelji pri našem delu z vsemi močmi podpirali. Edino tako je omogočeno naše delo.

Dr. Stojan Bajič.

Ko sem po odhodu tov. Bajiča prevzel uredništvo našega »Vidovdana«, pač nisem mislil, da se bo številka tako zakasnila. Naročnike in prijatelje prosim zato oprostčenja. V svojo obrambo naj navedem le, da leži krivda na dosedanjem nerednem izhajanju »Vidovdana« v težkem materialnem stanju lista. Obenem pa zagotavljam, da so za vbodoče odstranjene vse ovire, ki bi onemogočale redno izhajanje »Vidovdana«. Prva številka novega letnika izide vpočetku novembra, potem pa bo list izhajal redno vsak mesec.

Dolfe Schauer.

Našim sotrudnikom in dopisnikom.

Miro: Tudi mi opažamo nedostatke, ki jih nam očitaš, ter jih skušamo po svojih močeh odpraviti. Vendar uspeh ne zavisi samo od nas, od uredništva, ampak v precejšnji meri od Vas, sotrudnikov in čitateljev našega lista. Vaša naloga je, da opozarjate uredništvo na morebitne želje in težnje srednješolcev. Bodi uverjen, da bodele našli pri nas polno razumevanje. Hvaležni smo Ti za poslane nasvete in Te prosimo, da se v prihodnjem letniku češče oglašiš.

Milena: Odgovoriti do zdaj vsled velikega zaposlenja nismo utegnili. Storili pa bomo to čimpreje.

Jože: In Ti? Mar si na nas popolnoma pozabil? Takih ljudi, ki znajo tako spretno sukati pero kot Ti, vedno potrebujemo. Od samih obljub pa se mi ne bomo zredili. Torej!

—mir: Tudi Tebe — žal — pogrešamo zadnje čase v našem krogu. Kako to? Vemo, da si zelo obložen z delom, vendar bi se tu pa tam našel le kak trenutek za naš Vidovdan. Prosim!

Zarko: Vsled pomanjkanja prostora smo odložili na drugič. Oprostil!

O. R.: Hvala! Poslane informacije nam dobro služijo.

S. Č. Tudi Tebe prosimo, da potrpiš.

Miloš: Vemo, da si s študijem preobložen. A kljub temu si sem pa tja utrgaš urico in napišeš to ali ono za dnevnik. Zakaj se ne bi spomnil i nas? Takih peres se nihče ne brani!

Listnica upravnništva

Z naslednjo številko uvedemo «Male oglase», ki bodo s svojimi nizkimi, vsemu dijaštvu dostopnimi tarifami omogočali inseriranje slehernemu študentu. «Mali oglasi» bodo posredovali nakup in prodajo šolskih in drugih knjig, učnih potrebščin, nabavo dijaških stanovanj itd. Dolžnost vsakega naprednega dijaka, ki kaj kupuje ali prodaja, je, da se posluži naših «Malih oglasov». Cena je predvidena na 25 par za besedo.

Spominska knjiga J. A. D. «Triglav». — Starešinska zveza bivših članov jugoslovanskega akademškega društva «Triglav» v Mariboru nam je poslala v objavo poziv svojim članom, ki ga v naslednjem priobčujemo: Vsled velikega gmotnega in moralnega uspeha proslave petdesetletnice jugoslovanskih akademskih društev «Triglav» v Mariboru dne 7. marca 1925, ki je dokazal, da se ne le mladi člani, temveč tudi starešine živahno zanimajo za napredek teh društev, se je podpisana starešinska zveza v Mariboru odločila, da izda spominsko knjigo z naslovom: «Jugoslovansko akademsko društvo «Triglav» ob svoji petdesetletnici». Knjiga bo imela približno isti obseg kakor ona, ki je izšla ob priliki tridesetletnice. Vsebovala bo kratek pregled o delovanju v prvih tridesetih letih in nato detajlirano poročilo o delovanju jugoslovanskih akademskih društev «Triglav» v Zagrebu, Ljubljani in na Dunaju ter Starešinske zveze v Mariboru v zadnjih 20 letih po načinu, kakor vsebuje ta knjiga, izdana ob priliki tridesetletnice. — Knjižica bo stala okoli Din 30.—. Starešinska zveza jo lahko da v tisk samo tedaj, če se naroči knjižice vnaprej najmanj 500 komadov. Prosimo zato vse interesente, da se poslužijo naročilnic, ki so na razpolago v J. A. D. «Triglav», Ljubljana, Narodni dom I., pa ne le za en komad, temveč za več izvodov, ki jih vsakdo blagovoli subskribirati pri svojih prijateljih in znanih. Starešinska zveza, ki je videla ob priliki petdesetletnice zbranih okoli zastave «Triglava» toliko stotin starih in mladih Triglavčanov, ki so prišli od blizu in daleč in se vračali z najlepšimi utisi, je prepričana, da ta njen poziv na članstvo ne bo ostal brez odziva. — Starešinska zveza bivših članov jugoslovanskega akademškega društva «Triglav» v Mariboru.

Vse šolske in pisarniške potrebščine

priporoča po najnižjih cenah trgovina

I. BONAČ v Ljubljani

Velika izbira pisemskega papirja v mapah in kasetah, kuvert s tiskom in brez tiska, vizitk, preproatih in luksuznih pisalnih garnitur, podložnih map, polnilnih peres, albumov, meril, risalnih garnitur, risalnih desk, ravnil, navadnih in priložnih trikotnikov, tušev vseh barv, risalnega papirja, barvic, pastelov, risalnih peres itd.

Schoellershammer

Amb s